

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΛΑΜΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΓΑΖΙ ΝΕΡΜΙΝ

Α.Μ: 7113Μ043

ΕΠΒΛΕΠΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

ΑΝ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΜΕΛΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΤΡΑΚΟΣ, ΕΠ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΜΕΛΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΟΡΔΑΣ, ΕΠ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΑΘΗΝΑ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2015

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι η ανάλυση της Ισλαμικής Οικονομίας.

Αρχικά, αναφέρεται τι είναι το Ισλάμ, ποιος είναι ο Ισλαμικός Νόμος, δηλαδή η Σαρία, παρουσιάζοντας τις έννοιες του Κορανίου, Sunnah, Ijma, Qiyas και Ijtihad. Επίσης, αναφέρεται το Ισλαμικό Οικονομικό Σύστημα αλλά και η ιστορία της Ισλαμικής Οικονομίας συμπεριλαμβάνοντας την Ισλαμική Οικονομική και Νομική Θεωρία.

Παρουσιάζονται, στη συνέχεια, οι Ισλαμικοί Οικονομικοί Νόμοι, σύμφωνα με τους οποίους λειτουργούν αρκετές τράπεζες, φορείς, εταιρείες αλλά και κυβερνήσεις κάποιων χωρών. Οι νόμοι αυτοί είναι το Murabaha, το Ijara, το Istisna, το Musharaka, το Zakat, το Mudaraba, το Salam και Sukuk, το Takaful, η απαγόρευση του Riba και η απαγόρευση του Gharar. Οι ισλαμικές τράπεζες, οι οποίες μελετήθηκαν στην εργασία, άρχισαν να εφαρμόζουν διάφορους νόμους από αυτούς. Ιδρύθηκαν και άλλοι φορείς και εταιρικές σχέσεις χρησιμοποιώντας όλους αυτούς τους νόμους. Προς το τέλος της εργασίας, αναφέρεται το που έχει φτάσει η Ισλαμική Οικονομία στη σύγχρονη εποχή αναλύοντας το πώς αντιμετωπίζει η κάθε χώρα την Ισλαμική Οικονομία και ποιοι είναι οι μελετητές της.

Καταλήγοντας στο συμπέρασμα παρατηρείται ότι, η Ισλαμική Οικονομία εξελίσσεται με γρήγορο ρυθμό σε όλες τις χώρες του κόσμου. Στην Ελλάδα, όμως, παρόλο που υπάρχει μεγάλος πληθυσμός μουσουλμάνων δεν έχει μελετηθεί καθόλου ούτε είναι γνωστή τουλάχιστον στο εκπαιδευτικό επίπεδο.

Πίνακας περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
<u>1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΟ ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ Η ΣΑΡΙΑ</u>	4
1.1 Τι είναι Σαρία.....	4
1.1.1 Το Κοράνι: η πρώτη κύρια πηγή της Σαρίας.....	6
1.1.2 Sunnah και Hadith: Η δεύτερη κύρια πηγή της Σαρίας.....	6
1.1.3 Ijma (συναίνεση): η πρώτη δευτερεύουσα πηγή της Σαρίας.....	7
1.1.4 Qiyyas: η δεύτερη δευτερεύουσα πηγή της Σαρίας.....	8
1.1.5 Ijtihad: η Τρίτη δευτερεύουσα πηγή της Σαρίας	8
1.2 Το Ισλαμικό Οικονομικό Σύστημα.....	10
1.3 Η Ισλαμική Οικονομική Θεωρία	13
1.4 Η Ισλαμική Νομική Θεωρία.....	16
1.4.1 Οι νόμοι της Ισλαμικής οικονομίας.....	17
<u>2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΙΣΛΑΜΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....</u>	19
2.1 Απαγόρευση του Riba (Τοκογλυφία)	20
2.1.1 Οι πέντε λόγοι απαγόρευσης του Riba	24
2.2 Απαγόρευση του Gharar	25
2.3 Murabaha	26
2.4 Ijara	31
2.5 Istisna	35
2.5.1 Istisna και παράλληλο Istisna	38
2.6 Musharaka.....	40
2.7 Zakat	46
2.8 Mudaraba	48
2.9 Salam και Sukuk.....	49
<u>3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΙΣΛΑΜΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ</u>	55

3.1 Ιστορία των τραπεζών και φορέων	55
3.2 Πότε ιδρύθηκαν	59
3.3 Αναλυτικά ιστορικές περιόδους των ισλαμικών τραπεζών	61
3.4 Αρχές εκκίνησης τραπεζών	65
4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΟ ΙΣΛΑΜ ΣΤΗ ΣΥΧΓΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ	69
4.1 Πώς αντιμετωπίζει η κάθε χώρα την Ισλαμική Οικονομία	70
4.2 Μελετητές της Ισλαμικής Οικονομίας.....	81
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	89
ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	91
ΓΛΩΣΣΑΡΙ.....	92

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως στόχο την ανάλυση και γνωστοποίηση του θέματος της Ισλαμικής οικονομίας.

Για την εκπόνηση της εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω των επιβλέπων καθηγητή μου το κ. Οικονομίδα Χαράλαμπο αλλά και τον κ. Μαριόλη Θεόδωρο.

Η Ισλαμική Οικονομία άρχισε να αναπτύσσεται όλο και περισσότερο από τον 20^ο αιώνα και μετά σε πολλές χώρες της Αφρικής, της Ασίας αλλά και της Ευρώπης και της Αμερικής. Παρόλο αυτά και παρά την ύπαρξη των μουσουλμάνων στην Ελλάδα δεν είναι καθόλου γνωστή η Ισλαμική Οικονομία ούτε στο εκπαιδευτικό επίπεδο αλλά και ούτε στο πρακτικό. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι συμμετέχοντες στην Ισλαμική Οικονομία είναι Μουσουλμάνοι αλλά και μη.

Στην πραγματικότητα, πολλοί μουσουλμάνοι δε γνωρίζουν ότι υπάρχει η Ισλαμική Οικονομία αλλά απλώς γνωρίζουν κάποιους νόμους από αυτούς και τους οποίους εφαρμόζουν χωρίς να γνωρίζουν περαιτέρω πληροφορίες.

Για αυτό, στόχος μου με αυτή την εργασία ήταν η εμφάνιση της Ισλαμικής Οικονομίας τουλάχιστον στο εκπαιδευτικό επίπεδο αλλά και η ανάλυση και γνωστοποίηση του θέματος. Λόγω του μεγάλου όγκου πληροφοριών και ανάλυσης μελετήθηκαν στην εργασία όσο πιο απλά και λίγα ο κάθε νόμος.

Αρχικά, στο πρώτο κεφάλαιο ορίζω τι είναι το Ισλάμ, καθώς κάποιες φορές δεν είναι ξεκάθαρο για την έννοια του. Στη συνέχεια αναφέρω την έννοια του Ισλαμικού Νόμου, δηλαδή της Σαρίας, αναλύοντας τις κύριες και δευτερεύουσες πηγές της. Η κύρια πρώτη πηγή είναι το Κοράνι, το οποίο είναι το ιερό βιβλίο των μουσουλμάνων και αντλούνται από εκεί οι περισσότερες πληροφορίες αλλά και είναι η βάση για τη ζωή των μουσουλμάνων. Ως δεύτερη κύρια πηγή είναι το Sunnah, το οποίο είναι ο νόμος που βγαίνει μετά από τα λόγια του Προφήτη. Το Sunnah διαφέρει από το Hadith διότι το Hadith είναι λόγια του προφήτη. Η πρώτη δευτερεύουσα κύρια πηγή είναι το Ijma, το οποίο είναι η ομοφωνία των συντρόφων του προφήτη για τις αποφάσεις που λάμβαναν. Η δεύτερη δευτερεύουσα πηγή είναι το Qiya το οποίο σημαίνει σύγκριση μ στόχο την ισότητα ή ομοιότητα μεταξύ δύο πραγμάτων. Τέλος, ως Τρίτη δευτερεύουσα πηγή αναφέρεται το Ijtihad το οποίο είναι οι προσπάθειες των Ισλαμικών μελετητών να βρουν λύσεις σε προβλήματα που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της εξέλιξης των

ανθρώπινων κοινωνιών. Αξίζει να αναλυθεί και η έννοια του Ισλαμικού Οικονομικού Συστήματος καθώς και το πώς ιδρύθηκε από το Ισλάμ. Στο ίδιο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η ιστορία της Ισλαμικής Οικονομικής Θεωρίας, η οποία προσπαθεί να μελετήσει και να διαμορφώσει τις οικονομικές πτυχές της ζωής κατά την Ισλαμική άποψη αλλά και την ιστορία της Ισλαμικής Νομικής θεωρίας το οποίο έχει «σωστή» απάντηση για κάθε ερώτηση που μπορεί να φανταστεί κανείς στη Σαρία.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύονται χωριστά δέκα Ισλαμικοί Οικονομικοί Νόμοι. Οι νόμοι αυτοί δεν έχουν κάποια σειρά με την οποία αρχίζει κάποιος να μελετήσει. Η κατάταξη έγινε λόγω προσωπικής άποψης για ευκολία κατανόησης. Ο πρώτος Ισλαμικός Οικονομικός Νόμος είναι η απαγόρευση του Riba(τοκογλυφία). Είναι ένας από τους πιο πολύπλοκους και δύσκολους νόμους της Ισλαμικής Οικονομίας καθώς απαγορεύει τον τόκο ή αλλιώς την τοκογλυφία ή αλλιώς την ‘αδικαιολόγητη αύξηση’. Ο δεύτερος νόμος είναι η απαγόρευση του Gharar που σημαίνει απαγόρευση της ανάληψης υπερβολικών κινδύνων. Είναι ένας άλλος σύνθετος τομέας που οι Ισλαμικοί μελετητές αγωνίζονται με το σύγχρονο οικονομικό σύστημα. Τρίτος νόμος είναι το Murabaha. Είναι μία από τις πιο δημοφιλείς λειτουργίες που χρησιμοποιούνται από τις Ισλαμικές Τράπεζες για να προωθήσουν άτοκες συναλλαγές. Στην ουσία είναι το κέρδος που βγάζει η τράπεζα μετά από κάθε συναλλαγή που πραγματοποιεί. Τέταρτος νόμος είναι το Ijara όπου είναι η πώληση της επικαρπίας. Είναι το δικαίωμα στο να χρησιμοποιήσει κάποιος κάτι που ανήκει σε κάποιον άλλον έναντι κάποιου χρηματικού ποσού. Πέμπτος νόμος είναι το Istisna που σημαίνει κατασκευή ενός συγκεκριμένου προϊόντος με τη βοήθεια τρίτου φορέα. Εκτός από το Istisna υπάρχει και το παράλληλο Istisna. Στον έκτο νόμο αναφέρεται το Musharaka, το οποίο σημαίνει συνεταιρισμός. Είναι στην ουσία ο καταμερισμός κέρδους αλλά και ζημίας σε μια συμφωνία. Ως έβδομος νόμος ορίζεται το Zakat όπου είναι η γενική εισφορά επί της περιουσίας των φυσικών προσώπων. Αξίζει να σημειωθεί εδώ, ότι οι περισσότεροι μουσουλμάνοι εφαρμόζουν αυτό το νόμο ακόμη και οι φτωχοί. Ο όγδοος νόμος ορίζεται το Mudaraba. Mudaraba είναι η χρηματοδότηση ενός επιχειρηματία από τρίτο φορέα υπολογίζοντας ότι και τα κέρδη και ο κίνδυνος για ζημία είναι κοινά. Ως ένατος νόμος είναι τα Salam και Sukuk. Salam είναι μια σύμβαση η οποία αναφέρεται σε μια συμφωνία για να αγοράσει, σε προκαθορισμένη τιμή, ένα καθορισμένο είδος εμπορεύματος που δεν είναι διαθέσιμο με το πωλητή. Sukuk είναι το ισοδύναμο των τίτλων ή ομολόγων στο συμβατικό σύστημα. Ως δέκατος και τελευταίος Ισλαμικός Οικονομικός Νόμος ορίζεται το Takaful που

είναι μια σύμβαση ασφάλισης.

Έπειτα, μετά από την ανάπτυξη της Ισλαμικής Οικονομίας και την εμφάνιση της τα τελευταία χρόνια από το 1970 άρχισαν να ιδρύονται ισλαμικές τράπεζες, ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλοι φορείς αλλά και άρχισε να αναπτύσσεται και στο εκπαιδευτικό επίπεδο σε πολλές χώρες του κόσμου. Αυτά αναλύονται στο τρίτο κεφάλαιο αναφέροντας και τις αρχές εκκίνησης τραπεζών αλλά και τις εταιρικές σχέσεις μεταξύ των μουσουλμάνων και μη ακολουθώντας τους Ισλαμικούς Οικονομικούς Νόμους.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, καταλήγουμε στο που έφτασε η Ισλαμική Οικονομία στη σύγχρονη εποχή και το πώς το αντιμετωπίζει η κάθε χώρα σε όλο τον κόσμο. Έπειτα, αναφέρονται οι μελετητές της Ισλαμικής Οικονομίας με τους οποίους πρέπει να ακολουθήσει κάποιος συγκεκριμένα βήματα για να γίνει μελετητής της. Επίσης, αναφέροντας και τους πιο σημαντικούς μελετητές της Ισλαμικής Οικονομίας μέχρι τώρα.

Τέλος, παραθέτονται τα συμπεράσματα της εργασίας.

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΟ ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ Η ΣΑΡΙΑ

1.1 Τι είναι Σαρία

Το Ισλάμ είναι ένας, σχετικά, πολύ απλός και πρακτικός τρόπος ζωής. Τονίζει πως τα ανθρώπινα όντα πρέπει να ζουν την τρέχουσα ζωή τους ως διαχειριστές στους πόρους της γης και του σύμπαντος, που ο ΑΛΛΑΧ έχει δώσει στην ανθρωπότητα. Ο Προφήτης Μουχάμεντ δήλωσε ότι: Η καλύτερη θρησκεία είναι αυτή που είναι εύκολη και βολική. «Εμένα με έστειλαν σε εσάς με μια εύκολη και βολική θρησκεία.»(Abudah,1997 ,σελ.9)

Ο Mawdudi ενόησε τη σκέψη του Ισλάμ ως ένα τρόπο ζωής, παρά ως ένα σύστημα πίστης. Σε μια διατριβή της διερμηνείας του Κορανίου που δημοσιεύθηκε αμέσως μετά το θάνατό του (1980), ο Mawdudi υποστηρίζει ότι 'με την alshahadah επιβεβαιώνει ότι υπάρχει ένας Θεός, ο ΑΛΛΑΧ, όσο και ο Μουχάμεντ είναι ο Προφήτης του'. Ο Mawdudi θεωρεί ότι αυτό είναι το πρωταρχικό δόγμα του Ισλάμ: Η πραγματική διαφορά μεταξύ πιστών και απίστων "βρίσκεται στην αποδοχή αυτού του δόγματος όσο και την πλήρη προσήλωση σ' αυτήν την πρακτική ζωή." (Mawdudi 1980, σελ. 62).

Ένας μουσουλμάνος δεν πρέπει να πιστεύει μόνο στο δόγμα του Ισλάμ, αλλά να εσωτερικεύσει και να ενσωματώσει τις πρακτικές του στην καθημερινή ζωή. Μόνο με αυτό το τρόπο το Ισλάμ (όσο και οι μουσουλμάνοι) θα επιβιώσουν σε έναν κόσμο που όλο και επηρεάζεται από τις σύγχρονες εφευρέσεις και τα σύγχρονα συστήματα.(Hunt-Ahmed, 2013 σελ.5)

Το Ισλάμ αποτελείται από τρία βασικά στοιχεία: Το πρώτο στοιχείο είναι το Aqidah, που αφορά όλες τις μορφές της πίστης από έναν Μουσουλμάνο στον ΑΛΛΑΧ και από τη θεμελιώδη πίστη στις συνήθεις πεποιθήσεις των μεμονωμένων εντολών του ΑΛΛΑΧ(Ahkam). Το δεύτερο στοιχείο είναι η Σαρία, που αφορά όλες τις μορφές των πρακτικών δράσεων από τους μουσουλμάνους με στόχο να εκδηλώσουν την πίστη και την πεποίθηση. Το τρίτο στοιχείο είναι η Akhlaq, που αφορά τη συμπεριφορά, τη στάση και την ηθική της εργασίας, εντός της οποίας οι Μουσουλμάνοι κάνουν την πρακτική τους στις καθημερινές δραστηριότητες (Kettel,2011σελ.10)

Η Σαρία που σημαίνει "τρόπος ή μεθοδολογία", είναι ο ιερός νόμος του Ισλάμ. Όλοι οι μουσουλμάνοι πιστεύουν ότι η Σαρία είναι ο νόμος του Θεού, αλλά υπάρχουν διαφορές μεταξύ

των ομάδων ως προς το τι ακριβώς σημαίνει. Οι οπαδοί σε διάφορα σχολεία της Ισλαμικής σκέψης και της νομολογίας έχουν διαφορετικές απόψεις. Διαφορετικές χώρες και κουλτούρες έχουν διαφορετικές ερμηνείες του νόμου της Σαρίας. Ασχολείται με πολλά θέματα που αντιμετωπίζονται από το κοσμικό δίκαιο, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος, την πολιτική και την οικονομία, καθώς και προσωπικά θέματα όπως η σεξουαλικότητα, υγιεινή, διατροφή, προσευχή και νηστεία. Αν και υπάρχουν πολλές διαφορετικές ερμηνείες του νόμου της Σαρίας αλλά και διαφορετικές προοπτικές σε κάθε ερμηνεία, υπάρχει συναίνεση μεταξύ των μουσουλμάνων ότι η Σαρία είναι μια αντανάκλαση του θεού για την ανθρωπότητα. Η Σαρία πρέπει επομένως να είναι τέλεια και αμετάβλητη. (Kettel,2011 σελ. 12-20)

Ως πρώτη πηγή της Σαρίας θεωρείται το Κοράνι και ως άλλος σημαντικός παράγοντας, για την κατανομή των πηγών του ισλαμικού νόμου (της Σαρίας), θεωρείται η ζωή του Προφήτη. Η οποία χωρίζεται σε δύο κύριες πηγές: εκείνες που είχαν καθοριστεί από τον ίδιο τον Προφήτη κατά τη διάρκεια της ζωής του και τα υπόλοιπα τα οποία προέκυψαν από τους πρώτους τέσσερις χαλίφηδες του Προφήτη μετά το θάνατό του.(El-Ashker&Wilson, 2006 σελ.32)

Σύμφωνα με τους Μουσουλμάνους, η Σαρία είναι ένας νόμος που στηρίζεται στις λέξεις του ΑΛΛΑΧ όπως αποκάλυψε στο Κοράνι και στις παραδόσεις (*Ahadith*) που συγκεντρώθηκαν από τη ζωή του Προφήτη Μουχάμεντ. Ο Προφήτης Μουχάμεντ γεννήθηκε το 570 στη Μέκκα. Η Μέκκα ήταν ένας τόπος προσκυνήματος για τους Άραβες διαφόρων θρησκειών. Η εστίαση της θρησκείας στη Μέκκα ήταν η *Ka'aba*, το οποίο είναι ένα πέτρινο κτίριο που πιστεύεται ότι έχει ιδρυθεί από τον Αδάμ στις αρχές των χρόνων και ξαναχτίστηκε από τον Προφήτη Αβραάμ και ο γιος του Ισμαήλ. Μετά το θάνατο του Προφήτη, οι αποκαλύψεις συλλέχθηκαν και οργανώθηκαν στο Κοράνι, και η ζωή του τελικά αποτέλεσε τη βάση για την *Sunnah*. Το Ισλάμ δεν είναι απλά μια θρησκεία, αλλά μια νέα κοινή βάση του νόμου και την προσωπική συμπεριφορά. Έπειτα άρχισε η Σαρία να παίρνει μορφή.

Η Σαρία συνέχισε να υφίστανται θεμελιώδεις αλλαγές, αρχίζοντας με την κυριαρχία του χαλίφη των *Αμπού Μπακρ* (632-634) και *Ομάρ* (634-644). Κατά τη διάρκεια της ηγεμονίας του *Muawiyah*, το Ισλάμ ανέλαβε ένα αστικό μετασχηματισμό, εγείροντας ερωτήματα που δεν καλύπτονταν αρχικά από τον ισλαμικό νόμο. Έκτοτε, η εξέλιξη της ισλαμικής κοινωνίας διαδραμάτισε έναν συνεχή ρόλο στην ανάπτυξη της Σαρίας.

Οι δύο κύριες πηγές της Σαρίας είναι το Κοράνι και η *Sunnah*, όπως αναφέραμε και προηγουμένως. Οι δευτερεύουσες πηγές είναι *Ijma*, *Qiyas* και *Ijtihad*, τα οποία προέρχονται από

τις νομικές αγωγές παραλείψεως του Ιερού *Korανίου* και του *Sunnah* του Προφήτη. (Abudah,1997 σελ.10)

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο *Ιμάμης* έχει διαφορετικές ευθύνες ανάλογα με την ερμηνεία του νόμου της Σαρίας. Παρόλο που ο όρος χρησιμοποιείται συχνά για την συμβουλή του ως τον ηγέτη στις προσευχές, ο *Ιμάμης* μπορεί επίσης να είναι ένας μελετητής, θρησκευτικός ηγέτης ή πολιτικός ηγέτης.

Παρακάτω αναφέρονται οι πηγές της Σαρίας πιο αναλυτικά:

1.1.1 Το Κοράνι: η πρώτη κύρια πηγή της Σαρίας

Το Κοράνι είναι η πρώτη κύρια πηγή της Σαρίας. Ως σημείο αναφοράς του ισλαμικού τρόπου ζωής έχει κάποιες βασικές αρχές που επηρεάζουν τις οικονομικές διαστάσεις της ζωής. Σταδιακά ο μουσουλμανικός κόσμος αντιμετωπίζει τη φθορά του δυτικού πολιτισμού που αναδείχθηκε ως κυρίαρχο. (Farooq,2013 σελ.31)

Το κείμενο του Κορανίου, αποκαλύφθηκε από τον Θεό στον Προφήτη Μουχάμεντ και περιέχει περίπου 6.200 στίχους, εκ των οποίων περίπου 500 στίχους περιλαμβάνουν ειδικά μόνο νομικό περιεχόμενο. Τυποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της βασιλείας του τρίτου χαλιφάτου των Σουνιτών, *Uthman* (644 με 656 CE). Κατά την περίοδο σχηματισμού της ισλαμικής ιστορίας, μια ξεχωριστή κατηγορία μελετητών ασχολήθηκε με αυτό και οι οποίοι μελέτησαν σχολαστικά το θρησκευτικό κείμενο και καταπιάστηκαν με τις έννοιες του κειμένου για τη ρύθμιση της ανθρώπινης κοινωνίας. Να αναφερθεί επίσης, πως οι πρώτοι μελετητές πάλεψαν με ζητήματα ερμηνείας λόγω δυσκολίας των κειμένων. (Shawamreh,2013 σελ.40)

Οι 500 προαναφερόμενοι στίχοι ασχολούνται με το γάμο, τη πολυγαμία, τη συντήρηση, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συζύγων, το διαζύγιο και διάφορους τρόπους διάλυσης του γάμου, την περίοδο υποχώρησης μετά το διαζύγιο, τις συμβάσεις, τα δάνεια, τις καταθέσεις, τα μέτρα και σταθμά, τους όρκους, τις τιμωρίες για το έγκλημα, τις διαθήκες, τις κληρονομίες, την ισότητα, την αδελφοσύνη, την ελευθερία, τη δικαιοσύνη για όλους, τις αρχές μιας ιδανικής πολιτείας, τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, τους νόμους του πολέμου και της ειρήνης, τη δικαστική διοίκηση και άλλα. (Kettel,2011 σελ.16-26)

1.1.2 Sunnah και Hadith: Η δεύτερη κύρια πηγή της Σαρίας

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, η κύρια πηγή της θρησκείας του Ισλάμ είναι

το *Koráni*, όπου ο Προφήτης δεν είχε τίποτα να κάνει με τις λέξεις που αποκαλύφθηκαν σε αυτόν και με αυτόν τον τρόπο έχουν μείνει οι στοίχοι του Κορανίου όπως είναι τώρα. Μολονότι το *Koráni* δίνει στους Μουσουλμάνους πρωτογενή κανόνα ζωής, δεν αναφέρει τίποτε σχετικά με πολλά θέματα όπως καθοδήγηση για τις πρακτικές που ζουν. Σε τέτοιες περιπτώσεις η προφανής λύση ήταν να ακολουθήσουν οι μουσουλμάνοι τη παράδοση του Προφήτη (όπως *Sunnah*).

Μετά το θάνατο του Μουχάμεντ, οι οπαδοί του μάζεψαν τα 'λόγια' και τις δράσεις του σε βιβλία για οδηγό για να κατευθύνουν τις πεποιθήσεις τους. Έδωσαν συμπληρωματικές έννοιες στις *Surahs* (στίχοι του Κορανίου) και βοήθησαν να ερμηνεύσουν τις σημασίες τους. Εκτοτε Οι εκθέσεις, οι παροιμίες και οι συμπεριφορά του Προφήτη άρχισαν να κυκλοφορούν. Οι εκθέσεις συνέχισαν να αυξάνονται από χρόνο σε χρόνο που είχαν συλλεχθεί από την *Sahaba*, οι σύντροφοί του Προφήτη, και αποτέλεσαν αντικείμενο της τυποποίησης και της επιλογής.

Τα χαντίθ (*Hadith*) περιγράφουν ή αφηγήσεις ή ενέργειες ή αντιδράσεις του Προφήτη οι οποίες περιέχουν πολλές αφηγήσεις των άμεσων και έμμεσων οικονομικών επιπτώσεων. Σταδιακά, με την ανάπτυξη της *Fiqh* (Ο Ισλαμικός νόμος και νομολογία) ως το κυρίαρχο πεδίο ισλαμικής γνώσης και ισλαμικής οικονομικής σκέψης αντιμετωπίζεται συνήθως με την πρακτική πολιτική ή με τις ηθικές πτυχές της οικονομίας. (Farooq,2013 σελ.32)

Hadith σημαίνει ό,τι μεταφέρεται στον άνθρωπο μέσω ακρόασης ή με μάρτυρες ενός συμβάντος. Πολλά χιλιάδες *Hadith* μελετήθηκαν από πολλούς μελετητές ως προς τον 9^ο αιώνα και απέρριψαν κάποια ως αναξιόπιστα. Τα *Hadith* χωρίζονται σε κατηγορίες οι οποίες δείχνουν τη δύναμή τους, ως «αξιόπιστα», «γνωστά», «καλά», «αδύναμα» και «μισητά». Η σχετική δύναμη ή αδυναμία του *Hadith* λαμβάνεται υπόψη υπό δικαστικές αποφάσεις. Η αξιολόγηση και το περιεχόμενο του *Hadith* είναι ένα σημαντικό σημείο διαφοράς μεταξύ των Σιιτών και Σουνιτών στη νομική σκέψη. (Shawamreh,2013 σελ.43)

Το *Hadith* διαφέρει από την *Sunnah*. Το *Hadith* Είναι μια αφήγηση της συμπεριφοράς του Προφήτη, ενώ η *Sunnah* είναι το παράδειγμα ή το δίκαιο που προκύπτει από αυτήν. (Kettle, 2011 σελ.2)

1.1.3 *Ijma* (συναίνεση): η πρώτη δευτερεύουσα πηγή της Σαρίας

Η τρίτη πηγή του ισλαμικού νόμου είναι η ομοφωνία (*Ijma*). Πρώτοι μελετητές συζήτησαν την έννοια της ομοφωνίας στο πλαίσιο του καθορισμένου δεσμευτικού νόμου. Η έννοια της

ομοφωνίας αναφέρεται στη συμφωνία που πρέπει να υπάρχει μεταξύ των εννοιών των κειμένων που περιέχονται στις δύο πρώτες πηγές του νόμου, δηλαδή του Κορανίου και του *Hadith*.

Ijma μπορεί να οριστεί ως η συναίνεση των συντρόφων του Προφήτη (*Sahaba*) και η συμφωνία που επιτεύχθηκε σχετικά με τις αποφάσεις που ελήφθησαν από το μάθημά μεταξύ μουφτήδων, ή νομικών, σε διάφορα θέματα του Ισλάμ.

Σε αντίθεση με το *Koráni* και *Sunnah*, *Ijma* δεν μετέχει άμεσα τη θεία αποκάλυψη. *Ijma* είναι η λεκτική σύλληψή της αραβικής λέξης *Ajma'a*, που σημαίνει: «η καθιέρωση και η συμφωνία σε ένα πράγμα». Η δεύτερη έννοια του *Ijma* συχνά επαναλαμβάνει το πρώτο, ότι όποτε υπάρχει ομόφωνη συμφωνία για κάτι, υπάρχει επίσης μια απόφαση σχετικά με το θέμα αυτό. Η απόφαση αυτή μπορεί να γίνει από ένα άτομο ή από πολλούς, η ομόφωνη συμφωνία μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τον πλουραλισμό των ατόμων. Άρα, *Ijma* ορίζεται ως η ομόφωνη συμφωνία της Μουσουλμανικής κοινότητας για κάθε περίοδο, μετά το θάνατο του Προφήτη Μουχάμεντ, για οποιοδήποτε θέμα. (Kettel, 2011 σελ. 16-26)

1.1.4 Qiyas: η δεύτερη δευτερεύουσα πηγή της Σαρίας

Ο όρος σημαίνει σύγκριση, με στόχο να προτείνει ισότητα ή ομοιότητα μεταξύ δύο πραγμάτων. Έτσι, *Qiyas* προτείνει την ισότητα ή την στενή ομοιότητα μεταξύ δύο πραγμάτων, από τα οποία λαμβάνεται ως κριτήριο για την αξιολόγηση των άλλων.

Qiyas είναι η νομική αρχή προκειμένου να αποκομίσουν ένα λογικό συμπέρασμα από ένα ορισμένο νόμο σε ένα συγκεκριμένο ζήτημα που έχει να κάνει με την ευημερία των Μουσουλμάνων.

Αυτή η νομική αρχή καθιερώθηκε από τον *Imám* Abou Hanifah, ο ιδρυτής της Σχολής *Hanafi* στο Ιράκ. Η αρχική αρχή ήταν να περιορίσει την υπερβολική σκέψη και την παρέκβαση του λαού στις αυστηρές Ισλαμικές αρχές. (Kettel, 2011 σελ. 16-26)

1.1.5 Ijtihad: η Τρίτη δευτερεύουσα πηγή της Σαρίας

Η αραβική λέξη *Ijtihad* σημαίνει μια προσπάθεια να φθάσει σε μια απόφαση. Στην ευρύτερη έννοιά της, αυτό σημαίνει η χρήση του ανθρώπινου λόγου στην εκπόνηση και την εξήγηση του δικαίου της Σαρίας. Καλύπτει μια ποικιλία κειμένων του Κορανίου και την αξιολόγηση της αυθεντικότητας του *Ahadith*. *Qiyas* ή αναλογική σκέψη, λοιπόν, είναι μια ιδιαίτερη μορφή *Ijtihad*, τη μέθοδο με την οποία οι αρχές ορίζονται από το Κοράνι, *Sunnah* και

Ijma και πρόκειται να επεκταθούν και να εφαρμοστούν στην επίλυση των νέων προβλημάτων που δεν είχαν ρυθμιστεί ρητά πριν. *Ijtihad*, επομένως, είναι μια συλλογιστική άσκηση, για να καταλήξουμε σε ένα λογικό συμπέρασμα, σχετικά με το θέμα που έχουν αναλάβει οι νομικοί, να συναχθεί το συμπέρασμα ως προς την αποτελεσματικότητα που νομιμοποιεί το Ισλάμ. (Kettel, 2011 σελ. 16-26)

Ijtihad αναφέρεται στις προσπάθειες των επιμέρους νομικών και μελετητών να βρουν λύσεις σε προβλήματα που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της εξέλιξης των ανθρώπινων κοινωνιών. Βασίζεται σε προηγούμενη συναίνεση των νομικών (*Ijma*), κατ' αναλογία (*Qiyas*), τις δικαστικές προτιμήσεις (*istihsan*), και το δημόσιο συμφέρον (*maslahah*) και τα τελωνεία (URF).

Οι Δευτερεύουσες πηγές της Σαρίας δεν πρέπει να εισάγουν κανόνες που έρχονται σε αντίθεση με τις βασικές αρχές του Ισλάμ. (Iqbal & Mirakhor, 2011 σελ. 7)

Η έννοια της *Ijtihad* αναπτύχθηκε πολύ νωρίς στη διαμορφωτική περίοδο του ισλαμικού νόμου. *Ijtihad* σημαίνει να αγωνιστούμε για να κάνουμε μια προσπάθεια χρησιμοποιώντας κάθε δυνατή προσπάθεια κατά τη λογική νοημοσύνη του ατόμου. *Qiyas*, ή κατ' αναλογίαν συλλογή, είναι η πιο κοινή μορφή της *Ijtihad* στην ισλαμική νομολογία. Ο μελετητής ο *Shafi'i* (ιδρυτής μιας από τις τέσσερις σουνιτικές σχολές δικαίου) αρθρώνεται αυτή την έννοια στο έργο του *Al-Risala* περίπου το 815. Για να φανεί η έννοια της *Ijtihad* ο *Shafi'i* χρησιμοποίησε το παράδειγμα της διαταγής από το Κοράνι για τους μουσουλμάνους να προσευχηθούν προς την κατεύθυνση της *Ka'ba* στη *Μέκκα*. Τι είναι να κάνει κάποιος όταν η *Ka'ba* είναι πέρα από το εύρος του οράματος; Τι θα συμβεί αν κάποιος είναι σε μια έρημο μακριά από τη *Μέκκα*; ο *Shafi'i* έγραψε ότι ο Θεός έχει δώσει τους ανθρώπους σημάδια στο φυσικό κόσμο, όπως τα αστέρια, τα βουνά, τα ποτάμια, το φεγγάρι, το φως, το σκοτάδι, και την κίνηση του ήλιου.

Από αυτά τα σημάδια, οι άνθρωποι μπορούν να προσπαθήσουν να αξιοποιήσουν την ορθολογική διάνοιά τους (*Ijtihad*) να καθορίσουν, σύμφωνα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, προς την κατεύθυνση της *Μέκκας* να κάνουν την προσευχή. Ακόμα κι αν κάποιος σφάλει σε αυτή την αποφασιστικότητα, αφού προσπάθησε για το καλύτερο τότε η προσευχή είναι αξιόπαινη στα μάτια του Θεού. Ομοίως με τα σημάδια του φυσικού κόσμου, ο *Shafi'i* υποστήριξε ότι ο Θεός έχει δώσει σημάδια της ανθρωπότητας στους στίχους του Κορανίου. Η αραβική λέξη στους στίχους του Κορανίου, '*Ayat*', σημαίνει κυριολεκτικά σημάδια. Πρέπει να χρησιμοποιήσουμε αυτά τα σημάδια για να μας καθοδηγήσουν για τον προσδιορισμό των

νομικών αποτελεσμάτων μέσω της λογικής σκέψης, κατ' αναλογία, όταν το κείμενο δεν είναι σαφές. Παρά το γεγονός ότι αυτά τα νομικά αποτελέσματα δεν μπορούν ποτέ να είναι απολύτως βέβαια, η χρήση της νοημοσύνης του ανθρώπου να επιτύχει το σωστό αποτέλεσμα με όσο το δυνατόν καλύτερο μπορεί, είναι ευάρεστη στο Θεό. (Shawamreh,2013 σελ.43)

Αυτές οι πέντε βασικές πηγές του ισλαμικού νόμου (Κοράνι, Hadith, Ijma, Ijtihad και Qiyyas) παρέχουν το βασικό περίγραμμα της κλασικής νομολογίας των σουνιτών. Υπάρχουν και Ορισμένες άλλες αρχές που χρησιμοποιούνται επίσης όταν οι πηγές αυτές από μόνες τους δεν αρκούν. Η Αναγκαιότητα (*Darura*) αναφέρεται ενίοτε να παρακάμψει ένα αποτέλεσμα που βασίζεται στο κείμενο. Το πιο κοινό παράδειγμα της αναγκαιότητας είναι το αν επιτρέπεται η κατανάλωση χοιρινού κρέατος (το οποίο γραπτά απαγορεύεται) αν κάποιος διαφορετικά θα λιμοκτονήσει. Άλλες αρχές περιλαμβάνουν «*Maqasid*» που ψάχνουν για τους σκοπούς του νόμου, «*Ishtihsan*» η νομολογική προτίμηση, και «*Maslahah*» οι αποφάσεις προς το καλύτερο συμφέρον της κοινότητας. Διαφορετικές σχολές διαφέρουν ως προς την ευελιξία που επιτρέπει τους μελετητές να χρησιμοποιήσουν τις εν λόγω αρχές για να μην υπερβαίνουν το κείμενο. (Shawamreh, 2013 σελ.43)

1.2 Το Ισλαμικό Οικονομικό Σύστημα

Η Ισλαμική οικονομική σκέψη έχει εξελιχθεί μέσα από την ανάπτυξη του ισλαμικού νόμου της Σαρίας. Ο ισλαμικός νόμος ενσωματώνει τους κανόνες της ζωής για τους μουσουλμάνους οικονομικά, κοινωνικά και θρησκευτικά. Είναι ένας κωδικός για τη ζωή. Ως εκ τούτου, η Σαρία και η ανάπτυξη των πηγών της είναι άξιο μελέτης στα οικονομικά ζητήματα που αντιμετωπίζονται ιδιαίτερα.

Η ισλαμική οικονομική θεωρία αναπτύχθηκε στην Ινδία στις αρχές του 20^{ου} αιώνα από τον ισλαμικό λόγιο Mawlana Mawdudi (1903-1979) και στη συνέχεια από έναν από τους μαθητές του, ο οικονομολόγος Khurshid Ahmad. Οι Ινδοί μουσουλμάνοι ως ομάδα βρίσκονταν σε μειονεκτική θέση οικονομικά σε σύγκριση με την πλειονότητα του πληθυσμού των Ινδουιστών. Το βρετανικό Raj παρείχε κάποιες οικονομικές προστασίες για τους μουσουλμάνους, τους γεωργούς κυρίως, αλλά δεν ήταν σαφές πώς ή αν ένας Ινδός-επικεφαλής της κυβέρνησης θα παρέχει την ίδια προστασία. Ο Mawdudi πίστευε ότι η οικονομική θεωρία και η τεχνολογία ήταν ζωτικής σημασίας για την επιτυχία στο σύγχρονο κόσμο και ήταν αφοσιωμένος στην παροχή, στους μουσουλμάνους της Ινδίας, των οικονομικών ευκαιριών που τους επέτρεπε να

λειτουργήσουν τόσο στο σύγχρονο κόσμο όσο και να διατηρήσουν την μουσουλμανική τους ταυτότητα. Πολλοί μουσουλμάνοι δεν συμμετείχαν στις συμβατικές τραπεζικές δραστηριότητες, λόγω της απαγόρευσης της *RIBA* (τοκογλυφία). Παρ'όλα αυτά, ο *Mawdudi* πίστευε ότι ήταν εις βάρος της μουσουλμανικής κοινότητας στην Ινδία να απέχουν από τις τραπεζικές δραστηριότητες. Αυτός και ο *Ahmad* πίστευαν ότι ήταν δυνατό και επιθυμητό για τους μουσουλμάνους της Ινδίας να ενστερνιστούν στα συστήματα και στα ιδρύματα της δυτικής νεωτερικότητας και την ίδια στιγμή να ακολουθήσουν τις διδασκαλίες και τις πρακτικές του Ισλάμ. Ένας στόχος του *Mawdudi* ήταν να επαναπροσδιορίσει τις ισλαμικές πρακτικές να συνάδουν με τις οικονομικές αλλαγές. (Hunt-Ahmed, 2013 σελ.4)

Το Ισλάμ ίδρυσε το οικονομικό του σύστημα σε τρεις μεγάλες βάσεις που εργάστηκαν από κοινού για την επίτευξη της ισότητας στα οικονομικά θέματα.

1. Η πρώτη βάση ήταν στην αναγνώριση της ατομικής ιδιοκτησίας και την προστασία της από την ανθρώπινη εργασία.

2. Η δεύτερη ήταν σε ό, τι περιορισμούς εισήγαγε το Ισλάμ στα δικαιώματα της ατομικής ιδιοκτησίας και ποιες υποχρεώσεις έχουν τεθεί από τον ιδιοκτήτη, προκειμένου να επιτύχει τους στόχους του για τη δημιουργία της κοινωνικής δικαιοσύνης, της οικονομικής ισορροπίας, της μείωσης των διαφορών μεταξύ των τάξεων φέρνοντάς τους πιο κοντά ο ένας στον άλλον και άλλα.

3. Η Τρίτη ήταν, σε γενικές βάσεις, ότι το Ισλάμ καθορίζει τις οικονομικές σχέσεις. (Wafi, 1998 σελ.68)

Μπορούμε να εντοπίσουμε πολλές αρχές σχετικά με το πώς οι άνθρωποι θα πρέπει να χρησιμοποιούν τους πόρους που ο ΑΛΛΑΧ έχει αναθέσει σε εμάς (εφτά από αυτά είναι):

1) Τα ανθρώπινα όντα έχουν αρκετό υλικό και πνευματικούς πόρους για τις ανάγκες τους: Ο ΑΛΛΑΧ μας έχει δώσει αρκετούς πόρους και ευκαιρίες που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για να ικανοποιήσουμε όλες τις απαιτήσεις των λογικών ανθρώπων. Όπως αναφέρει και στο Κοράνι:

« Κι επεκτείναμε και τη γη προς τα έξω, θέτοντας σ' αυτήν (μόνιμα και) σταθερά (βουνά), και κάναμε να παράγει- σε ζεύγη- από όμορφα φυτά, έτσι για να διατηρούνται, και να υπενθυμίζουν σε κάθε (αφοσιωμένο) δούλο τη μετάνοια (στον ΑΛΛΑΧ). Και στέλνουμε κάτω (στη γη) από τον ουρανό ευλογημένο νερό (βροχής), (φορτωμένο) και κάνουμε- μ' αυτό- να βλαστάνουν Κήποι και κόκκοι για συγκομιδή και ψηλόκορμα φοινικόδεντρα με κρεμασμένα τα κοτσάνια από τους

(πολλούς) χουρμάδες, σα σωρός το ένα πάνω στ' άλλο, για συντήρηση των δούλων (του ΑΛΛΑΧ). Και ζωντανεύουμε μ' αυτό (το νερό) μια χώρα που ήταν νεκρή. Έτσι θα γίνει και η Έξοδος(η Ανάσταση).» (7-11:50)

«Κι έχει επίσης υποτάξει σ' εσάς- όλα όσα βρίσκονται στους ουραμούς και όσα στη γη, όλα μαζί – από τον ίδιο- (τακτοποιημένα). Σ' αυτό – βέβαια- υπάρχουν Σημεία (δείγματα) για ένα λαό που μπορεί να σκέπτεται.» (45:13)

2) κάθε μια από τις δημιουργίες του ΑΛΛΑΧ έχει μια χρήση: όλα αυτά που έχει δημιουργήσει έχουν κάποια αξία. «Και δεν πλάσαμε τους ουραμούς, τη γη και όλα όσα είναι ανάμεσα τους παρά με την αλήθεια (για δίκαιο τέλος). Και η –Ωρα- βέβαια θα φθάσει. Γι αυτό να παραβλέπεις με ευγενική συγγνώμη.» (15:85), «Και δεν δημιουργήσαμε τον ουρανό και τη γη κι ό,τι βρίσκονται ανάμεσα τους για ψυχαγωγία ανώφελη» (21:16)

3) Τα ανθρώπινα όντα είναι οι γήινοι διαχειριστές του ΑΛΛΑΧ: το ανθρώπινο όν είναι το καλύτερο όλων των δημιουργιών του ΑΛΛΑΧ στη γη. Τους όρισε ως διαχειριστές (Khalifa) επί του συνόλου των διαθέσιμων πόρων στη γη και σε όλο το σύμπαν. «Κοίτα: Όταν ο Κύριος σου είπε στους αγγέλους: 'Εγώ θα δημιουργήσω ένα τοποτηρητή στη γη', εκείνοι αποκρίθηκαν: 'Μήπως θέλεις να βάλεις σ' αυτή κάποιον, που θα τη βλάψει και θα χύσει αίμα- τη στιγμή που εμείς πανηγυρίζουμε το μεγαλείο Σου και Εσένα δοξάζουμε' Κι ο ΑΛΛΑΧ απάντησε: 'Εγώ γνωρίζω εκείνο που σεις δε γνωρίζετε'» (2:30),

«Κι Εκείνος είναι που σας έκανε διαδόχους (Του)στη γη. Ανύψωσε μερικούς από σας: σε βαθμό πάνω απ' άλλους, ώστε να δοκιμάσει σ' ότι σας έδωσε. Γιατί ο Κύριος σου γρήγορα τιμωρεί, είναι όμως Πολυεύσπλαχνος κι Ελεήμονας» (6: 165),

«Εκείνος που σας έκανε κληρονόμους στη γη. Όποιος λοιπόν αρνείται (τον ΑΛΛΑΧ), επάνω του πέφτουν (οι συνέπειες)της άρνησης του. Για τους Άπιστους η άρνηση τους δεν προσθέτει παρά θείο μίσος από τον Κύριο τους και δεν προσθέτει στους άπιστους παρά ζημιά»(35:39)

4) κάθε μουσουλμάνος πρέπει να προσπαθεί να είναι πολύ παραγωγικός

5) η δικαιοσύνη πρέπει να κυριαρχεί τις ανθρώπινες σχέσεις

6) ακραίες καταστάσεις Θα πρέπει να αποφεύγονται

7) Οι μουσουλμάνοι πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους.(Abudah,1997 σελ.65-74)

Τα τελευταία σχεδόν 100 χρόνια άρχισε η Ισλαμική οικονομία να εμφανίζεται στα Αγγλικά. Οι περισσότεροι άνθρωποι που συζητούν την ισλαμική οικονομία είναι χωρισμένα σε 2 μεγάλα γκρουπ:

Το πρώτο γκρουπ από αυτά απαρτίζεται κυρίως από εμπειρογνώμονες στον ισλαμικό νόμο της Σαρίας. Οι συζητήσεις τους είναι κυρίως στα αραβικά. Οι περισσότεροι από αυτούς στην πρώτη ομάδα δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στο δίκαιο παρά τα οικονομικά.

Η δεύτερη ομάδα απαρτίζεται από τους οικονομολόγους, πολλοί από τους οποίους χρησιμοποιούν πληροφορίες από πηγές διαθέσιμες μόνο στα αραβικά. (Abudah,1997 σελ.13)

Η ανάγκη μας για την ισλαμική οικονομία τις μέρες μας μεγαλώνει μέρα με τη μέρα για τους εξής λόγους:

1) Η ισλαμική οικονομία πραγματοποιεί τη δικαιοσύνη και την ισορροπία μεταξύ των αναγκών ενός ατόμου και μιας κοινωνίας και μεταξύ συμφερόντων ενός ατόμου και μιας κοινωνίας.

2) Η ισλαμική οικονομία έχει πολύ μεγάλο ρόλο και θεραπεία της σύγχρονης κρίσης που ξεκίνησε το '70, όπου από τότε ανέβηκαν οι τιμές στις κρίσεις αντί να πέσουν όπως έγινε παλαιότερα. Επίσης, μεγάλωσαν τα εξωτερικά χρέη των χωρών και έτσι σταμάτησαν οι χώρες να μπορούν να ξεπληρώσουν τις τοκογλυφίες των χρεών.

Η ισλαμική οικονομία αντιμετωπίζει την εσωτερική οντότητα του ανθρώπου με το να νιώθει πάντα την επιτήρηση του ΑΛΛΑΧ πάνω του και με το να ενώσει τον άνθρωπο με την πίστη στον ΑΛΛΑΧ στη μέρα κρίσεως κάτι που κάνει το ίδιο άνθρωπο να βοηθά τους φτωχούς και να πληρώνει την *Zakat*.

1.3 Η Ισλαμική Οικονομική Θεωρία

Η Ισλαμική οικονομία είναι ένα νέο πεδίο που προσπαθεί να μελετήσει και να διαμορφώσει τις οικονομικές πτυχές της ζωής από την ισλαμική προοπτική. Ο τομέας κυριαρχείται από εκείνους που έχουν εκπαιδευτεί στη Δυτική, συμβατική οικονομία. Δεν είναι έκπληξη το γεγονός ότι πολλοί από τους υποστηρικτές της ισλαμικής οικονομίας είναι αρκετά άνετοι με τη συμβατική οικονομία.

Το Κοράνι καθορίζει μια σειρά από βασικές οικονομικές αρχές, μερικές από τις οποίες είναι τα ασφαλιστικά μέτρα και κάποιες είναι οι απαγορεύσεις. (Farooq, 2013 σελ.34)

Η ισλαμική οικονομική θεωρία είναι μια σύγχρονη θεωρία, έχει τις ρίζες της στην μετά-αποικιακή Ινδία και τα αξιώματά της έχουν λάβει συζήτηση ευρέως από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα. Η Ισλαμική οικονομία είναι πάντα γραπτή με αναφορά στις κλασικές οικονομικές

θεωρίες που αποτελούν τη βάση του καπιταλισμού. Πρόωρα κείμενα για την ισλαμική οικονομία συχνά παρουσιάζονται ως κριτική του ενός ή περισσότερων οικονομικών θεωριών που επικρατεί στον κόσμο, όπως ο κομμουνισμός, ο σοσιαλισμός, ή ο καπιταλισμός. Ο Timur Kuran, στο βιβλίο του *‘Ισλάμ και πλούτος’*, αναγνωρίζει τη σημασία των αξιών στη θεωρία της Ισλαμικής οικονομίας: “τουλάχιστον αρχικά, τα οικονομικά της ισλαμικής οικονομίας ήταν απλώς συμπτωματικό ισλαμικό χαρακτήρα” .(Hunt-Ahmed, 2013 σελ.3)

Δύο σημαντικές πραγματικότητες είχε να αντιμετωπίσει η ισλαμική οικονομία:

(1) ο σημερινός κόσμος κυριαρχείται από δύο ανταγωνιστικά συστήματα, το καπιταλιστικό σύστημα (προσανατολισμένο στην αγορά) και κομμουνιστικό / σοσιαλιστικό σύστημα.

(2) κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα, ο κόσμος είχε συγκλίνει πιο κοντά στην προσανατολισμένη, προς την αγορά, μικτή οικονομία και γενικά την οικονομία, ειδικά στον ακαδημαϊκό χώρο, το οποίο ασχολείται και εκφράζει κυρίως αυτό το είδος μικτής οικονομίας. (Farooq,2013 σελ.22)

Η βιβλιογραφία σχετικά με την ισλαμική οικονομία κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970 και του 1980 κυριαρχείται από τα θέματα που αφορούν διάφορες πτυχές ενός ισλαμικού οικονομικού συστήματος. Έτσι, από τη θεωρητικοποίηση στην αντιπαράθεση στις ερευνητικές εργασίες, μπορεί κανείς να βρει πολλά έργα που προσπαθούν να αρθρώσουν τις έννοιες, μοντέλα ή προτάσεις πολιτικής στο πλαίσιο ενός ισλαμικού οικονομικού συστήματος. Ωστόσο, τα ισλαμικά κινήματα αφυπνιστών απέτυχαν να βρουν κάποια σοβαρή ευκαιρία να εξισλαμίσουν μια οικονομία, ενώ μια ποικιλία παραγόντων συνέκλιναν ευνοϊκά για την ανάπτυξη και την καθιέρωση της ισλαμικής χρηματοδότησης. Πολλοί εντάχθηκαν στο ξέφτισμα, και ακόμη και η ηγεσία είχε κατασχεθεί από τις συμβατικές οικονομικές υπερδυνάμεις, όπως η *Citibank*, *HSBC* και *BNP Paribas*. (Farooq,2013 σελ.29)

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1976 όλο και περισσότεροι δυτικοί εκπαιδευμένοι οικονομολόγοι μεταξύ των μουσουλμάνων άρχισαν να ενδιαφέρονται για την ισλαμική Οικονομία και Χρηματοοικονομία.

Τα τελευταία χρόνια, όλο και αυξάνονται οι μελετητές για την " ισλαμική οικονομία ". Οι λόγοι είναι πολλοί:

1) η αναβίωση του Ισλάμ: περισσότεροι άνθρωποι επιλέγουν να είναι μουσουλμάνοι, κυρίως, στη Βόρεια Αμερική και σε άλλα μέρη του δυτικού κόσμου

2) αύξηση της οικονομικής δύναμης: αυτό συνέβη για τις Πετρελαιοπαραγωγικές Χώρες του

Κόλπου και άλλες χώρες που οι μουσουλμάνοι είχαν εντυπωσιακή βιομηχανική ανάπτυξη, όπως η Μαλαισία και η Ινδονησία

3) προσωπική επιλογή: λόγω των διάφορων προσωπικών λόγων, ένας αυξανόμενος αριθμός των μουσουλμάνων επιθυμούν να ζήσουν περισσότερο τηρώντας τους κανόνες της πίστης τους

4) από την πίεση των μη προνομιούχων: ο πληθυσμός των φτωχών συνεχίζει να αυξάνεται σχεδόν σε κάθε χώρα. (Abudah,1997 σελ.31)

Ως εκ τούτου, υπήρξε μια σειρά λόγων για τους οποίους τα νέα έργα στην ισλαμική οικονομία συνέχισαν να καταφύγουν στην εργαλειοθήκη της σύγχρονης οικονομίας.

Μεταξύ των λόγων:

(1) πολλές από αυτές ήταν ότι οι ισλαμικοί οικονομολόγοι είχαν αρχικά εκπαιδευτεί στη συμβατική οικονομία.

(2) δεν υπήρχε ξεχωριστή εργαλειοθήκη από μια ισλαμική προοπτική

(3) δεν υπήρχε μια ώθηση για να διαπεράσει τον ακαδημαϊκό κόσμο της έρευνας και της δημοσίευσης και να αυξήσει το προφίλ που απαιτείται χρησιμοποιώντας αποδεκτό πρότυπο εργαλείο με το οποίο οι οικονομολόγοι συμβατικών αλλιώς ήταν εξοικειωμένοι. (Farooq, 2013 σελ. 32)

Η δεκαετία του 1990 και στις αρχές της δεκαετίας του 2000 σημειώθηκε μια έκρηξη βιβλιογραφίας στον χρηματοοικονομικό τομέα. Ο αριθμός βιβλίων, ερευνητικών εργασιών, μονογραφιών, και έγγραφα πολιτικής που τέθηκαν στη διάθεση, επισκιάζονται στην ουσιώδη ισλαμική οικονομία. Με την άνοδο λεγόμενων μελετητών της Σαρίας, φέρνοντας την ισλαμικό Χρηματοοικονομικό τομέα στο προσκήνιο, έπρεπε ακόμη και οι ισλαμικοί οικονομολόγοι να αισθάνονται περιθωριοποιημένοι. Πράγματι, ο αριθμός των εργασιών που ασχολήθηκαν με την ισλαμική οικονομία συρρικνώθηκε σημαντικά, ενώ ο ισλαμικός χρηματοοικονομικός τομέας έγινε κυρίαρχος. (Farooq,2013 σελ.30)

Επίσης, οι μουσουλμάνοι οικονομολόγοι ήδη παρήγαγαν περισσότερο εξειδικευμένα έργα με επίκεντρο να καλύψουν διάφορα υποπεδία της οικονομίας: Μίκρο, μακρο, ανάπτυξη, τη νομισματική, δημοσιονομική, και ούτω καθεξής. Σταδιακά, βέβαια, καθώς η έμφαση μετατοπίζεται από την ισλαμική οικονομία στην ισλαμική χρηματοδότηση, πολλοί περισσότεροι συνεισφέροντες ήρθαν προς τα εμπρός να καλύψουν ευρύτερες περιοχές με μεγαλύτερη έμφαση στις εμπειρικές εργασίες, αλλά τα περισσότερα τέτοια έργα έχουν το πλαίσιο της ισλαμικής χρηματοδότησης και όχι την ισλαμική οικονομία.(Farooq, 2013 σελ. 36)

Η ισλαμική οικονομία είναι ένας νεότερος τομέας και υπάρχει σημαντική απόκλιση στον καθορισμό της. Αυτό οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι, σε αντίθεση με τους οικονομολόγους ως επάγγελμα και την οικονομία ως ένα αναγνωρισμένο και καθιερωμένο τομέα μελέτης, η ισλαμική οικονομία εξακολουθεί να μην έχει μια επαγγελματική βάση και δεν υπάρχει σχεδόν κανένα παγκόσμιο πρότυπο ή ευρεία συμφωνία σχετικά με τις περισσότερες πτυχές της ισλαμικής οικονομίας. Έτσι, μπορεί κανείς να βρει αξιοσημείωτες διαφορές ανάμεσα στα έργα των τελευταίων δεκαετιών, για παράδειγμα, Mannan (1980), Naqvi (1981) και Khan (1994).

Ωστόσο, υπάρχει ένα κοινό μεταξύ της συμβατικής και της ισλαμικής οικονομίας. Μια ανασκόπηση των σημαντικότερων ισλαμικών οικονομολόγων, όπως Chapra, Siddiqi, και άλλοι, αποδεικνύουν ότι εκτός από θρησκευτικές απαγορεύσεις, όπως της *Riba* (τόκοι), *Gharar* (υπερβολική αβεβαιότητα), *Maisir* (τυχερά παιχνίδια) και έμφαση στις ηθικές βάσεις και *Maqasid* (ευρύτερων στόχων), οι ισλαμικές πρωτογενείς μετοχές της οικονομίας μακροοικονομικών στόχων σε λειτουργικό επίπεδο, έχουν και αυτές επίτευξη πλήρους απασχόλησης, την οικονομική ανάπτυξη, τη σταθερότητα του επιπέδου των τιμών, και ούτω καθεξής (Farooq, 2013 σελ.32)

Σύμφωνα με μια ολοκληρωμένη έρευνα της ισλαμικής οικονομικής βιβλιογραφίας, ο καθηγητής Muhammad Siddiqi έχει περιγράψει μερικά από τα βασικά θεμέλια των ισλαμικών οικονομικών θεωριών. Έχει ως στόχο να χρησιμοποιήσει αυτά τα θεμέλια ως κατευθυντήρια γραμμή για την ανάπτυξη πρακτικών σε ένα (θεωρητικό) ισλαμικό οικονομικό σύστημα. Μερικά από τα σημαντικότερα θεμέλια είναι :

- Ένα άτομο θα πρέπει να είναι ένα «Θεό- συνειδητό» ανθρώπινο ον. Αυτός ή αυτή θα πρέπει να ασκήσει το *Tawhid* κάθε στιγμή.

- Η Οικονομική επιχείρηση ενθαρρύνεται εφ 'όσον ασκείται μετριοπάθεια όσο και της δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην κοινωνική δικαιοσύνη

- Οι άνθρωποι ενθαρρύνονται να συνεργάζονται μεταξύ τους με σχέσεις παραγωγής, αντί να ανταγωνίζονται (δηλαδή, όπως στον καπιταλισμό).

- Η οικονομική ανάπτυξη είναι αναγκαία ανθρώπινη συνθήκη και πρέπει να ληφθεί σύμφωνα με το πνεύμα της κοινωνικής δικαιοσύνης. (Hunt-Ahmed, 2013 σελ.5)

1.4 Η Ισλαμική Νομική Θεωρία

Η Ισλαμική νομική θεωρία αναφέρει ότι υπάρχει μια «σωστή» απάντηση για κάθε ερώτηση

που μπορεί να φανταστεί κανείς στη Σαρία. Η Σαρία, ωστόσο, είναι υπερβατική και ουσιαστικά άγνωστη. Η προσπάθεια του ανθρώπου να προσδιορίσει το περιεχόμενο της Σαρίας είναι γνωστό στην ισλαμική νομική θεωρία ως 'Fiqh'. Οι Κλασικοί σουνίτες της νομικής θεωρίας εμφανίστηκαν γύρω στο 10^ο αιώνα με την εμφάνιση των τεσσάρων διαφορετικών σχολών των σουνιτών. Το όνομα τους δόθηκε από τον ιδρυτή μελετητή της κάθε σχολής, τα σχολεία είναι: *Hanafi, Shafi'i, Maliki, και Hanbali*, σήμερα τείνουν γενικά να εξαπλωθούν γεωγραφικά σε όλο τον μουσουλμανικό κόσμο.

Σε ορισμένες ιστορικές περιόδους και σε ορισμένα σημεία, ωστόσο, ένας *Qadi*, ή αλλιώς 'θρησκευτικός δικαστής', θα πρέπει να επιλεγεί για να εκπροσωπήσει κάθε σχολή μέσα σε μία ενιαία πόλη, για να συνυπάρχουν στην πλουραλιστική αμοιβαία ανοχή. Των Σιιτών η νομική θεωρία αναπτύχθηκε σαφώς από τους σουνίτες, αν και ακολούθησαν γενικά παρόμοια πρότυπα και μεθοδολογίες. Ενώ οι σχολές διαφέρουν από τη μια στην άλλη σε δύο νομικές μεθοδολογίες και περιεχόμενα, ορισμένες γενικές παραμέτρους σκέψης ήταν κοινές. Η νομική σκέψη των σουνιτών είναι γνωστή ως "Usul-il-Fiqh," και μεταφράζεται περίπου ως τις 'θεμελιώδεις αρχές της νομολογίας'. (Shawamreh,2013 σελ.41)

1.4.1 Οι νόμοι της Ισλαμικής οικονομίας

Οι νόμοι της ισλαμικής οικονομίας χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

1)Σταθεροί νόμοι: Είναι οι νόμοι που βασίζονται πάνω σε σταθερές αποδείξεις από το κοράνι ή από τις παραδόσεις (λόγια) του Προφήτη ή από τις κοινές γνώμες των Ιμάμηδες π.χ. απαγόρευση της τοκογλυφίας, άλλο παράδειγμα είναι: ένας άντρας να παίρνει διπλάσιο μερίδιο από μια γυναίκα. Αυτοί οι νόμοι δεν αλλάζουν ούτε αντικαθίστανται με το πέρασμα του χρόνου ή με την αλλαγή του χώρου. Γενικά αυτοί οι νόμοι είναι γενικοί και ευέλικτοι για να τους εφαρμόσουν όλοι οι μουσουλμάνοι.

2)Μεταβλητοί νόμοι: είναι οι νόμοι που βασίζονται πάνω σε υποθετικές αποδείξεις και αλλάζουν ανάλογα με το δημόσιο συμφέρον. Ο βασικός χαρακτήρας των εν λόγω νόμων είναι ότι αλλάζουν ανάλογα με το συμφέρον και με το πώς εκτιμούνται από τους ιμάμηδες. Οι νόμοι αυτοί μπορεί να αλλάζουν με το πέρασμα του χρόνου όπου επιτρέπεται στους ιμάμηδες να διαλέξουν από αυτούς τους νόμους ότι ταιριάζει με τις εξελίξεις της ζωής αλλά και να συμφωνήσει με τους σκοπούς του συνόλου του ισλαμικού νόμου (Σαρία). Ένα παράδειγμα είναι *Zakat Alkhirag* (ότι βγάζει η γη) των χωραφιών που κατέχονται μετά από πόλεμο.(Αλ-

Καχτάνι, 2002 σελ. 2)

Οι μελετητές ανέπτυξαν επίσης πέντε νομικές κατηγορίες στις οποίες όλη η ανθρώπινη συμπεριφορά ενδέχεται να διαιρεθεί ώστε να αναλύσει με μεγαλύτερη σαφήνεια τον ισλαμικό νόμο. Οι κατηγορίες αυτές είναι: (1) η απαγόρευση, (2) η αποθάρρυνση, (3) η ουδετερότητα, (4) συνιστάται, και (5) η υποχρέωση. Για παράδειγμα, η προσευχή και η νηστεία είναι υποχρεωτική (κατηγορία 5). Η κατανάλωση χοιρινού κρέατος και αλκοόλ απαγορεύεται (κατηγορία 1). Το κάπνισμα, από την άλλη πλευρά, είναι αποθαρρυντικό αλλά δεν απαγορεύεται ρητά (κατηγορία 2). Ένα άλλο σύνολο κατηγοριών που αναπτύχθηκε από τους επιστήμονες για να βοηθήσουν την ταξινόμηση μέσω της πολυπλοκότητας του ισλαμικού νόμου είναι η διαίρεση των κανόνων σε δύο κατηγορίες: (1) «*Ibadat*» και (2) «*Mu'amalat*». «*Ibadat*» αφορά τους κανόνες που διέπουν τη σχέση μεταξύ των ανθρώπων και του Θεού. Για παράδειγμα, η προσευχή και η νηστεία εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία. «*Mu'amalat*» αφορά τους κανόνες που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. Οι συμβατικοί νόμοι και ο ισλαμικός χρηματοοικονομικός τομέας γενικά εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία. (Shawamreh, 2013 σελ.46)

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΙΣΛΑΜΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η περιουσία στον ισλαμικό νόμο ανήκει στον θεό και στους ανθρώπους. Το χρέος είναι επιτρεπτό αλλά η εκμετάλλευση του δανεισμού δεν είναι. Ο Ισλαμικός νόμος ενθαρρύνει το εμπόριο και ευνοεί την ελευθερία των συμβάσεων εν γένει. Ορισμένοι κανόνες διευκρινίζουν ορισμένους περιορισμούς στην ελευθερία των συμβάσεων. Σχετικά Hadith (λόγια του Προφήτη) τα οποία τα αποδεικνύουν:

"Ο Προφήτης απαγόρευσε την πώληση και την επιβολή όρου σε αυτήν [*Bay' Wa-shart*]. "

"Ο αγγελιοφόρος του Θεού απαγόρευσε δύο ευκαιρίες [*Safqah*] σε μία."

"Ο αγγελιοφόρος του Θεού απαγόρευσε δύο πωλήσεις σε μία [*Bay'atayn fi Bay'a*]."

"Ο Προφήτης απαγόρευσε την πώληση της καθυστερημένης υποχρέωσης [*Al-Kali*] για μια καθυστερημένη υποχρέωση. "

"Παράνομο είναι λήψη δάνειο και η πώληση του [*Salaf Wa-Bay*], ή δύο όροι σε μια πώληση, πώληση σε ότι δε μας ανήκει ή δεν έχουμε".

Το εμπόριο που πουλιέται *Dayn* για *Dayn* απαγορεύεται όταν η ανταλλαγή και στις δύο μετρήσιμες τιμές έχουν καθυστερήσει. Αυτό είναι σαν την πώληση της καθυστερημένης υποχρέωσης (*Al-Kali*) για μια καθυστερημένη υποχρέωση (Shawamreh, 2013 σελ.53).

Το οικονομικό σύστημα άρχισε να αναπτύσσεται όλο και πιο πολύ με την εξάρτηση του τόκου. Η βιομηχανική επανάσταση επέφερε ριζικές αλλαγές στην οικονομία, το δίκαιο και τις τεχνολογικές εξελίξεις. Τότε άρχισαν πάλι οι Μουσουλμάνοι να σκέφτονται την Ισλαμική Τραπεζική λίγο μετά το τέλος του Παγκόσμιου Πολέμου. Ήταν ίσως ο πλούτος που δημιουργήθηκε από το πετρέλαιο για την πραγματική ανάπτυξη της Ισλαμικής Νομολογίας στο θέμα του χρηματοοικονομικού τομέα και εμπορικού δικαίου. Στις δεκαετίες του 1950 και 1960 άρχισαν κάποιες μουσουλμανικές χώρες να ασχοληθούν με την θεωρητική θεμελίωση του ισλαμικού οικονομικού συστήματος. Μερικοί μελετητές δημοσίευσαν άρθρα σε περιοδικά και γενικά το ενδιαφέρον για το θέμα αυτό ήταν ακαδημαϊκό. (Thomas, 2006 σελ.13)

Παρακάτω θα αναλυθούν οι βασικοί οικονομικοί κανόνες στην ισλαμική οικονομία:

2.1 Απαγόρευση του Riba (Τοκογλυφία)

Ένας από τους πιο πολύπλοκους τομείς που οι ισλαμικοί μελετητές παλεύουν μέχρι και σήμερα στον ισλαμικό χρηματοοικονομικό τομέα, είναι η απαγόρευση του Riba. Η ακριβής μετάφραση του είναι "τοκογλυφία" αλλά μπορεί να περιγραφεί καλύτερα ως "αδικαιολόγητη αύξηση" είτε σε δάνεια ή σε πωλήσεις. Οι πηγές είναι πολλές. Οι κανόνες του Riba είναι περίπλοκοι από την αρχαιότητα έως και τους σύγχρονους μελετητές όσον αφορά την νομολογία. (Shawamreh,2013 σελ.47)

Το Riba βρίσκεται στη κεντρική θέση της ισλαμικής οικονομίας και μπορεί ενδεχομένως να υποστηριχθεί, ότι η άρνηση του βρίσκεται στην καρδιά του Ισλάμ από άποψη ηθικής. Η απαγόρευση αυτή στηρίζεται σε επιχειρήματα της κοινωνικής δικαιοσύνης, της ισότητας, και της ιδιοκτησίας. Το Riba απαγορεύεται στο Κοράνι.

« Γι' αυτό δώσε στο συγγενή σου το δίκιο σου (ότι του οφείλεται) και στον δυστυχισμένο και στον οδοιπόρο. Αυτό είναι το πιο καλό για όσους επιδιώκουν την ικανοποίηση του ΑΛΛΑΧ και αυτοί είναι οι πετυχημένοι. Κι ότι έχετε δώσει (τοκίσει) με σκοπό να αυξηθεί η περιουσία σας σε βάρος των άλλων ανθρώπων, δεν πρόκειται ν' αυξηθεί στον ΑΛΛΑΧ! Ενώ αυτά που δίνετε για ελεημοσύνη, επιδιώκοντας την ευμένεια του ΑΛΛΑΧ(θα αυξηθούν). Κι αυτοί είναι που θα τους πολλαπλασιαστεί η αμοιβή.» (30:38-39)

Παρά το γεγονός ότι η ρίζα της έννοιας του Riba είναι "αύξηση", όμως προκύπτει από το Κοράνι και γίνεται διάκριση μεταξύ αυτού και του είδους της αύξησης που θα μπορούσε να προέλθει από μια επένδυση, ή τα κέρδη που θα προκύψουν από μια οικονομική συναλλαγή.(Tripp,2007 σελ.126)

Ένα hadith μας λέει: *«το χρυσό με το χρυσό, το ασήμι με το ασήμι, το σιτάρι με το σιτάρι, το κριθάρι με το κριθάρι, οι χουρμάδες με τις χουρμάδες, το αλάτι με το αλάτι, οτιδήποτε με το όμοιό του, να ισοτιμούν, χέρι με χέρι. Αν αυτοί οι τύποι διαφέρουν, στη συνέχεια πούλησε τα όπως θέλεις, αφού είναι χέρι με χέρι»*

Αυτό το Hadith ορίζει ότι το εμπόριο πρέπει να γίνει σε ένα από αυτά τα έξι βασικά εμπορεύματα (χρυσός, ασήμι, σιτάρι, κριθάρι, χουρμάδες, αλάτι) πρέπει να είναι "όμοιο και ίσο", ή στην ίδια ποιότητα και σε ίση ποσότητα. Απαγορεύεται στο εμπόριο εντός ενός ενιαίου τύπου η ανισότητα της ποιότητας ή της ποσότητας, με ή χωρίς χρονική καθυστέρηση. Αυτό είναι Riba Al-Fadl (Riba της πίστωσης). Το Hadith διευκρινίζει επίσης ότι το εμπόριο των έξι πρώτων υλών πρέπει να είναι «χέρι με χέρι», ή ταυτόχρονη συναλλαγή.

Ο Ισλαμικός νόμος δεν επιτρέπει στα άτομα ή στους φορείς που δανείζουν τα χρήματα να χρεώσουν τόκους επί των χρημάτων αυτών. Οι μουσουλμάνοι που προσανατολίζονται σύμφωνα με την ισλαμική θεωρία θα πρέπει να ενεργούν κατά το ηθικό σύνταγμα τους για να συμμετάσχουν σε συναλλαγές που αφορούν την είσπραξη των τόκων. Ωστόσο, στις αρχές του 21ου αιώνα η παγκόσμια οικονομία, η εμπορική χρηματοδότηση και άλλες τραπεζικές συναλλαγές κυριαρχούνται από τα καπιταλιστικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των οποίων η απόδοση της επένδυσης τους βασίζεται στη χρέωση των τόκων.(Hunt-Ahmed,2013 σελ. 3)

Η πρώτη έγκυρη ερμηνεία για το επιτρεπτό επιτόκιο ήταν το 1904 από τον sheikh Muhammad abduh ο μεγαλύτερος mufti της Αιγύπτου εκείνη την εποχή. Ζητήθηκε η γνώμη του για τον αν είναι *Halal* (επιτρεπτό) να δεχόμαστε τις επιστροφές σε ένα σταθερό και προκαθορισμένο ρυθμό για τις καταθέσεις στο ταμείο εξοικονόμησης του ταχυδρομείου της Αιγύπτου (*Sanduq Al Tawfir*), κάτι το οποίο έκρινε ότι είναι επιτρεπτό.(Tripp, 2007 σελ.127)

Πιο αναλυτικά, οι μελετητές έχουν διαιρέσει το Riba σε τύπους :

1) **Riba Al-Fadl**: πιστωτική τοκογλυφία: Είναι το Riba που προκύπτει από την αύξηση της ποσότητας του ίδιου αντικειμένου σε μια συναλλαγή με άμεση παράδοση. Για παράδειγμα, ανταλλάσσοντας χρυσό για χρυσό ή σίτου για σίτου και αμοιβή. Η ανταλλαγή δεν πρέπει να έχει αυξηθεί.

2) **Riba Al-Nasi'a**: (τοκογλυφία καθυστέρησης): Απαγορεύεται να συναλλάσσονται με μια χρονική καθυστέρηση μεταξύ των εισηγμένων εμπορευμάτων. Τα αποτελέσματα της Riba από την ανταλλαγή ενός αντικειμένου, ενός αγαθού, με άλλο αντικείμενο του ίδιου τύπου ή διαφορετικού τύπου, με καθυστερημένη παράδοση - μελλοντική παράδοση. Αυτός ο τύπος Riba ονομάζεται Riba al-Nasi'a. Προκύπτει για την αύξηση της ποσότητας του ίδιου ή διαφορετικού αντικειμένου, αγαθού, σε καθυστερημένη παράδοση. Για παράδειγμα, ανταλλαγής χρυσού για χρυσό ή σίτου για σιτάρι με μελλοντική παράδοση. Η ανταλλαγή δεν πρέπει να έχει αυξηθεί.

3) **Riba Al-Jahiliyya**: αναφερόμενος στην *Jahiliyya* ως την περίοδο πριν το Ισλάμ, την περίοδο της άγνοιας. Αυτό αναφέρεται στην προ-ισλαμική αραβική θεωρία στο οποίο το χρέος ενός ατόμου διπλασιάζεται αφού δεν πληρώνεται σε ένα προκαθορισμένο χρόνο. (Shawamreh,2013 σελ.47)

4) **Riba Al-Qura'an**: Riba που έχει δηλωθεί στο Κοράνι.

Όλοι αυτοί οι όροι αναφέρονται στον ίδιο τύπο Riba, που αναφέρεται στο Κοράνι, όπως προαναφέρθηκε. Το μόνο δάνειο που είναι αποδεκτό στο Ισλάμ είναι το άτοκο δάνειο, *Al-Qard*

Al Hassan

5) *Riba AL-Buyu*: Αυτό είναι *Riba* που έχει δηλωθεί στην *Sunnah* και όχι στο Κοράνι. Ενδέχεται να προκύψει ως αποτέλεσμα της ανταλλαγής προϊόντων με ή χωρίς καθυστέρηση της περιόδου.

Από αυτές τις παροιμίες του Προφήτη, και άλλες παροιμίες συνοψίζεται:

1. Όταν κάνουμε εμπόριο μέταλλα για μέταλλα και τρόφιμα για τρόφιμα (π.χ. το χρυσό για το χρυσό ή το σιτάρι για το σιτάρι), πρέπει να εκπληρωθούν δυο προϋποθέσεις:

- α) την ποσοτική ισότητα των δύο αντικειμένων
- β) την έγκαιρη παράδοση.

2. Όταν κάνουμε εμπόριο μέταλλα για μέταλλα και τρόφιμα για τρόφιμα από δύο διαφορετικά είδη (π.χ. χρυσό για τον άργυρο) πρέπει να πληρούται ο ακόλουθος όρος της αμεσότητας της παράδοσης (ισότητα δεν είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση).

3. Όταν κάνουμε εμπόριο μετάλλων για φαγητό (χρυσού ή αργύρου για σιτάρι) δεν υπάρχουν όρους. Η συναλλαγή αυτή εκπληρώνεται μέσω του ελεύθερου εμπορίου.

Έχει αναφερθεί ότι ο Προφήτης είπε σε έναν από τους συντρόφους του, *Bilal Ibn Rabah*, ο οποίος αντάλλαξε δύο μέτρα χαμηλής ποιότητας για ένα μέτρο υψηλής ποιότητας «αυτό είναι ακριβώς *Riba*. Ποτέ μην το κάνετε, αλλά αν θέλετε να αγοράζετε τέτοια (υψηλής ποιότητας) μέτρα, μπορείτε να πουλήσετε τα δικά σας με χρήματα για να αγοράσετε στη συνέχεια τα μέτρα που θέλετε» (*Sahlh*).»

Η σύγχυση γύρω από το θέμα του *Riba* εκπροσωπείται ιδιαίτερα στο εμπορευματικό *Riba*, όχι το *Riba* που αναφέρεται στο Κοράνι. Ορισμένοι πιστεύουν ότι τα είδη των εμπορευμάτων του *Riba* είναι όπως "αριθμούνται" στα έξι βασικά προϊόντα που αναφέρονται ειδικά στην *Sunnah*. Ως εκ τούτου, κάποιιο υποστηρίζουν ότι οι κανόνες του εμπορευματικού *Riba* περιορίζονται σε αυτά, ενώ άλλοι υποστηρίζουν ότι αυτό το *Riba* είναι "παράδειγμα" σε αυτά τα έξι βασικά προϊόντα και θα πρέπει να εφαρμοστεί σε όλα τα είδη των εμπορευμάτων, ακόμη και αν δεν αναφέρεται στη *Sunnah*.

Τα κίνητρα για την απαγόρευση των τόκων στο Ισλάμ είναι δύο: η ηθική και η οικονομική.

Το ηθικό κίνητρο περιστρέφεται στην αρχή της 'μη εκμετάλλευσης' των φτωχών και των άπορων μέσω είσπραξης τόκου στο δανεικό χρήμα.

Το οικονομικό κίνητρο προέρχεται από:

Οι αρχές της δικαιοσύνης, οι οποίες θεωρούνται ως η αμεροληψία της διαίρεσης κερδών και

ζημιών μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών επιχειρηματικών συμφωνιών, η ενθάρρυνση της σκληρής δουλειάς και η προώθηση της θετικής συνεισφοράς από τους ιδιοκτήτες κεφαλαίου στην οικονομική δραστηριότητα, και η ανακούφιση της τάσης για τη συγκέντρωση του πλούτου στα χέρια των λίγων.

Το Ισλάμ δεν είναι κατά της ύπαρξης του πλούτου, υπό την προϋπόθεση ότι, μεταξύ άλλων, αυτό δεν επιτυγχάνεται μέσω της αδράνειας και των εγωιστικών δραστηριοτήτων, όπως το δανεισμό χρημάτων για το τόκο. (El-Ashker&Wilson, 2006 σελ.50-55)

Το Ισλάμ ενθαρρύνει την απόκτηση κερδών που προσδιορίζεται *εκ των υστέρων*, αλλά απαγορεύει την επιβολή τόκων λόγω των κερδών. Συμβολίζει επιτυχημένη επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιπλέον πλούτου.

Τον επιμερισμό των κινδύνων: Επειδή ο τόκος απαγορεύεται, το καθαρό χρεόγραφο αποβάλλεται από το σύστημα και ως εκ τούτου, οι προμηθευτές των κεφαλαίων γίνονται επενδυτές, και όχι πιστωτές.

Ιερότητα των συμβάσεων και η διατήρηση της ιδιοκτησίας: Το Ισλάμ ενσαρκώνει τις συμβατικές υποχρεώσεις και η αποκάλυψη των πληροφοριών ως ιερό καθήκον. Το χαρακτηριστικό αυτό προορίζεται να μειώσει τον κίνδυνο της ασύμμετρης πληροφόρησης και τον ηθικό κίνδυνο. Το Ισλάμ δίνει μεγάλη σημασία στη διαφύλαξη των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, ορίζει μια ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων των ατόμων, της κοινωνίας και του κράτους, και έντονα απαγορεύει την καταπάτηση ιδιοκτησίας δικαιωμάτων του καθενός. (Iqbal& Mirakhor, 2011 σελ.9)

Τόκος σημαίνει παράνομη οικειοποίηση των άλλων ανθρώπων. Όπως αναφέρεται στο *Koráni*, Surah al-Nisa", «Και δέχτηκαν την τοκογλυφία, παρ' όλο που τους ήταν απαγορευμένη, και καταβρόχθισαν παράνομα τις περιουσίες του κόσμου. Εμείς έχουμε προετοιμάσει, για όσους απ' αυτούς είναι άπιστοι, μια αβάσταχτη στους πόνους τιμωρία.»(4:161).

Εκτιμώντας τις σοβαρές διαστάσεις του *Fasad* που η *Riba* έχει σχέση, το μήνυμα φαίνεται να είναι σαφές: αύξηση τόκου ανήκει σε μια νοοτροπία που οδηγεί στην αποδιοργάνωση της κοινωνίας. Το επιχείρημα είναι ότι ο τόκος για τα χρήματα θεωρείται ότι αντιπροσωπεύει μια αδικαιολόγητη δημιουργία στιγμιαίας ιδιοκτησίας. Είναι αδικαιολόγητο, διότι ο τόκος είναι ένα δικαίωμα ιδιοκτησίας.

Άλλος λόγος ότι είναι σιωπηρό στο *Koráni*, δηλώνει ότι το *Riba* υπόκειται στην καταστροφή «Ο ΑΛΛΑΧ εξολοθρεύει την τοκογλυφία, και πολλαπλασιάζει τις περιουσίες αυτών που δίνουν την

ελεημοσύνη. Ο ΑΛΛΑΧ δεν αγαπά κάθε αγνώμονα(και) ένοχο» (2: 276), πράγμα που σημαίνει μείωση μετά την πτώση, συνεχή διαδικασία υποβάθμισης και όσους βοηθούν τους φτωχούς τους αυξάνει την περιουσία.(Kettel, 2011 σελ. 37-40)

«Αυτοί που δέχονται τα κέρδη της τοκογλυφίας, δεν θα σηκωθούν (στην έσχατη μέρα) παρά μόνο, όπως σηκώνεται κάποιος μπερδεμένος στη τρέλα που τον έπιασε το άγγιγμα του Σατανά, κι αυτό, γιατί είπαν: 'Το εμπόριο είναι σαν την τοκογλυφία'. Κι όποιοι παραιτούνται (απ' αυτή), διότι υπάκουσαν τις οδηγίες του Κυρίου τους θα συγχωρεθούν για τα περασμένα (κέρδη), και την περίπτωση τους θα την κρίνει ο ΑΛΛΑΧ. Όποιοι όμως επαναλάβουν (το παράπτωμα), τότε θα γίνουν όλοι τους σύντροφοι της Φωτιάς, όπου και θα παραμείνουν για πάντα» (2: 275).

Σε πολλές περιπτώσεις, ο καταλογισμός των τόκων μπορεί να οδηγήσει σε μείωση της αυτοπεποίθησης του ανθρώπου. Για παράδειγμα, αν το δάνειο είναι για πράγματα απαραίτητα για την επιβίωση, η επιβολή τόκων υπερημερίας παραβιάζει τη φύση της κοινωνικής ζωής που απαιτεί συνεργασία, φροντίδα και βοήθεια των φτωχών από εκείνους που μπορούν και έχουν χρήματα. Επίσης, μπορεί κανείς εύλογα να ρωτήσει πως κερδίζοντας τόκο μπορεί να επηρεάσει την προσωπικότητά σου. Διότι αυξάνει το άγχος για την αποπληρωμή του. (Kettel,2011 σελ. 37-40)

2.1.1 Οι πέντε λόγοι απαγόρευσης του Riba

Κάποιοι ισλαμικοί μελετητές έχουν υποβάλλει πέντε λόγους για την απαγόρευση του *Riba*:

Είναι άδικο, διαφθείρει την κοινωνία, σημαίνει κακή πίστωση από άλλα άτομα· ,οδηγεί σε αρνητική οικονομική ανάπτυξη, και μειώνει την ανθρώπινη προσωπικότητα.

Μεταξύ των σημαντικότερων λόγων που έχουν επισημανθεί από τους περισσότερους μελετητές του Ισλάμ είναι ότι είναι άδικη (*Zulm*) . Μια σύμβαση με βάση το τόκο περιλαμβάνει αδικία σε ένα από τα συμβαλλόμενα μέλη, μερικές φορές στο δανειστή και μερικές φορές στον δανειολήπτη.

«Αν το κάνετε, ο ΑΛΛΑΧ και ο Απόστολός Του σας ειδοποιούν με πόλεμο. Αν όμως μετανιώσετε, θα' χετε τα κεφάλαια της περιουσίας σας. Τότε δεν θα αδικείτε ούτε θα αδικηθείτε.» (2: 279)

Το *Koráni* δηλώνει ξεκάθαρα ότι η ανάληψη ποσού πέραν του κυρίου θα είναι άδικη.

Η σύμβαση *Riba* θεωρείται ότι είναι άδικη για τον δανειζόμενο, γιατί αν κάποιος παίρνει ένα δάνειο μπορεί να αποκομίσει κάποιο κέρδος ή να καταλήξει σε μια απώλεια. Σε περίπτωση

απώλειας του επιχειρηματία δεν έχει λάβει καμία επιστροφή για τον χρόνο και την εργασία. Εκτός από την απώλεια αυτή, ο δανειολήπτης πρέπει να καταβάλει τους τόκους και το κεφάλαιο του δανειστή. Ο δανειστής ή ο μοναδικός χρηματοδότης, παρά το γεγονός ότι η επιχείρηση κατέληξε σε απώλεια, ζήτησε και το αρχικό κεφάλαιο και τους τόκους. Σε αυτό το πλαίσιο το *riba* θεωρείται άδικο.

Το Κοράνι καθιστά σαφές ότι τα άτομα που έχουν δυσκολίες στην πληρωμή των χρεών τους πρέπει οι υποχρεώσεις τους να γίνονται ευκολότερες για αυτούς και όχι πιο δύσκολες. Αυτά τα άτομα μπορούν πράγματι να αξίζουν φιλανθρωπία και θεωρείται ηθικά προσβλητική πρακτική να τιμωρηθούν για τη μη πληρωμή στην ώρα τους.

Ο λόγος για την καθυστέρηση αυτή, μπορεί να είναι ότι ο οφειλέτης έχει υποστεί κάποιο πρόβλημα. Αλλά οι ισλαμικοί μελετητές υποστηρίζουν, ότι ο δικαστής οφείλει να εξετάσει την κατάσταση του οφειλέτη. Εάν η πληρωμή γίνεται αργά χωρίς καλό λόγο και δεν υπήρχε δυσκολία στην πραγματοποίηση της πληρωμής τότε θα απαιτήσει την καταβολή της συμπληρωματικής αποζημίωσης που θα είναι νόμιμο, αλλά αυτό είναι θέμα απόφασης για ένα δικαστή. (Kettel,2011 σελ.32-36)

2.2 Απαγόρευση του Gharar

Ένας άλλος σύνθετος τομέας που οι ισλαμικοί μελετητές αγωνίζονται με το σύγχρονο χρηματοοικονομικό τομέα είναι η απαγόρευση του Gharar. Gharar μπορεί να οριστεί ως «η ανάληψη υπερβολικών κινδύνων». Από τη στιγμή που ο καταμερισμός των κινδύνων αποτελεί βασικό στοιχείο για την ισλαμική χρηματοοικονομική θεωρία, είναι σημαντικό να καθοριστεί το επίπεδο του κινδύνου αν είναι υπερβολικό ή εμπίπτει στην κατηγορία της κερδοσκοπίας. Οι κανόνες του Gharar είναι περίπλοκοι χωρίς την απόλυτη συμφωνία μεταξύ των μελετητών σχετικά με την ανάληψη υπερβολικών κινδύνων και την κερδοσκοπία. (Shawamreh,2013 σελ. 48)

Το Gharar δεν αναφέρθηκε ξεκάθαρα στο Κοράνι . Το κοράνι απαγορεύει τα τυχερά παιχνίδια (*maysir*) στο ακόλουθο στίχο:

«τα οινοπνευματώδη ποτά, τα τυχερά παιχνίδια [maysir], η λατρεία των ειδώλων, και η μαντεία μέσω των βελών δεν είναι παρά αποστροφή και εργασία του Σατανά?! Να το αποφύγεις, ίσως έτσι ευημερήσεις με τη βοήθεια των τοξικών ουσιών και των τυχερών παιχνιδιών. Ο Σατανάς θέλει μόνο να σπείρει το μίσος και την έχθρα μεταξύ σας, και να σας εμποδίσει από την

ανάμνηση του Θεού(ΑΛΛΑΧ) και από την προσευχή». (5: 90)

Το Gharar μπαίνει στο παιχνίδι όταν η αβεβαιότητα περιβάλλει μια συναλλαγή και δε μπορεί να προσδιοριστεί η αξία αυτών που πωλούνται ή ανταλλάσσονται. Ένα ψάρι στη θάλασσα μπορεί ή δε μπορεί να πιαστεί, και μπορεί ή δε μπορεί να είναι αναλώσιμο ποιότητας. Τα σταφύλια που δεν έχουν ωριμάσει δεν μπορούν να πωληθούν διότι μπορεί ή δε μπορεί να αποδώσουν καρπούς. Το Gharar απαγορεύει την πώληση των συγκεκριμένων καλλιεργειών εκ των προτέρων.(Shawamreh,2013 σελ. 48) Κάθε συναλλαγή θα πρέπει να είναι ελεύθερη από τα στοιχεία αυτά. Τα μέλη δεν μπορούν να προκαθορίσουν ένα εγγυημένο κέρδος. Η λογική πίσω από την απαγόρευση του *Gharar* είναι η επιθυμία για προστασία των αδυνάτων από την εκμετάλλευση. Επομένως, θεωρείται ιδιαίτερα επικίνδυνο και απαγορευμένο με προθεσμιακές πράξεις συναλλάγματος, δεδομένου ότι οι συναλλαγματικές ισοτιμίες καθορίζονται από διακυμάνσεις των επιτοκίων.

Το Hadith είναι αυτό που εισήγαγε τον όρο Gharar.

"Ο αγγελιοφόρος του Θεού απαγόρευσε την« πώληση των βότσαλων», την πώληση ενός αντικειμένου που επιλέγεται ή καθορίζεται από την ρίψη ενός βότσαλου, καθώς και την πώληση των gharar."

"Μην αγοράζετε ψάρια στη θάλασσα, γιατί αυτό είναι Gharar."

"Όποιος αγοράζει τρόφιμα, ας μην τα πουλήσει μέχρι που τα έχει στην κατοχή του."

"Αυτός που αγοράζει τρόφιμα δεν πρέπει να το πουλήσει μέχρι που το ζυγίζει [yaktalahu]."

« ο Προφήτης απαγόρευε την πώληση των σταφυλιών μέχρι να γίνουν μαύρα, και την πώληση των κόκκων μέχρι να είναι ισχυρά."

2.3 Murabaha

Σε μια ισλαμική συναλλαγή, αντί να δανείζεται ο αγοραστής χρήματα για να αγοράσει το αντικείμενο, μια τράπεζα μπορεί να αγοράζει το στοιχείο η ίδια από τον πωλητή, και να το πουλήσει στον αγοραστή με κέρδος, ενώ επιτρέπει στον αγοραστή να καταβάλει το ποσό στην Τράπεζα με δόσεις. Προκειμένου να προστατευθεί κατά προεπιλογή, η Τράπεζα ζητά εγγυήσεις. Τα εμπορεύματα ή η γη είναι καταχωρημένα στο όνομα του αγοραστή από την έναρξη της συναλλαγής. Αυτή η ρύθμιση ονομάζεται Murabaha. (Kettel,2011 σελ.26)

Murabaha είναι ένα ιδιαίτερο είδος πώλησης, συμβατό με τη Σαρία, όπου ο πωλητής

αναγνωρίζει ρητά το κόστος που έχει προκύψει για τα αγαθά προς πώληση και τα πωλεί σε άλλο πρόσωπο, προσθέτοντας ορισμένα κέρδη επ' αυτού, τα οποία είναι γνωστά για τον αγοραστή. Είναι μία από τις πιο δημοφιλείς λειτουργίες που χρησιμοποιούνται από τις Ισλαμικές τράπεζες για να προωθήσουν άτοκες συναλλαγές.

Murabaha είναι μια ισλαμική δομή χρηματοδότησης, όπου ένας ενδιαμέσος φορέας αγοράζει ένα αγαθό με δωρεάν και σαφή τίτλο. Ο ενδιαμέσος και ο μελλοντικός αγοραστής τότε συμφωνούν με την τιμή πώλησης (συμπεριλαμβανομένων το κέρδος για τον μεσάζοντα) που μπορεί να γίνει μέσα από μια σειρά δόσεων, ή ως εφάπαξ ποσό πληρωμής. Ο διαμεσολαβητής δεν μπορεί να αντισταθμιστεί πέραν των συμφωνηθέντων κατά τους όρους της σύμβασης. Για το λόγο αυτό, εάν ο αγοραστής αργεί στην πληρωμή, ο διαμεσολαβητής δεν μπορεί να χρεώσει οποιεσδήποτε κυρώσεις.

Η τράπεζα ή ο χρηματοδότης, δεν μπορούν να εισέλθουν σε μια πραγματική πώληση τη στιγμή που ο πελάτης επιθυμεί χρηματοδότηση *Murabaha*, διότι το απαιτούμενο αγαθό ακόμα δεν ανήκει στην τράπεζα. Το θέμα αυτό εγείρει ερωτήματα γύρω από αυτό που είναι γνωστό ως *Gharar* (συμβατική αβεβαιότητα). Στο πλαίσιο των *Ισλαμικών κανόνων*, δεν μπορεί κανείς να πουλήσει ένα προϊόν που δεν ανήκει σε αυτόν. Η τράπεζα είναι υποχρεωμένη να αγοράσει το προϊόν από τον προμηθευτή. Μόνο τότε μπορεί να πωλήσει στον πελάτη, αφού έχει τη φυσική ή εποικοδομητική διάθεση.

Το πρόβλημα εδώ, για τον χρηματοδότη, είναι ότι ο πελάτης δεν είναι υποχρεωμένος να αγοράσει το αγαθό μετά που ο χρηματοδότης έχει αγοράσει από τον προμηθευτή. Ο χρηματοδότης μπορεί να βρεθεί αντιμέτωπο με μια κατάσταση όπου έχει υποστεί τεράστιες δαπάνες για την απόκτηση του εμπορεύματος, αλλά ο πελάτης αρνείται να το αγοράσει. Το εμπόρευμα μπορεί να είναι τέτοιας φύσης που δεν έχει κανέναν άλλον αγοραστή στην αγορά και ο αγοραστής μπορεί να το βρει ότι είναι πολύ δύσκολο να διαθέσει χρήματα γι αυτό. Στην περίπτωση αυτή, ο χρηματοδότης μπορεί να υποστεί απώλεια.

Η λύση σε αυτό το πρόβλημα είναι ο διακανονισμός *Murabaha* ζητά από τον πελάτη να υπογράψει μια υπόσχεση να αγοράσει το προϊόν όταν αποκτάται από το χρηματοδότη. Αντί για μια διμερή σύμβαση που συνήθως σχετίζεται με προθεσμιακή πώληση, είναι μια μονομερής υπόσχεση από τον πελάτη, η οποία δεσμεύει τον εαυτό του παρά το χρηματοδότη. Η μονόπλευρη υπόσχεση, είναι ευδιάκριτη από διμερή σύμβαση προς τα εμπρός. (Kettel, 2011 σελ.53)

Αυτό μπορεί να λάβει τη μορφή της ανταλλαγής ενός στοιχείου του ενεργητικού για μια συμφωνημένη τιμή, όταν τόσο η τιμή αγοράς και το περιουσιακό στοιχείο παραδίδονται ταυτόχρονα. Η βασική ιδέα του Murabaha έχει πολλές παραλλαγές. "*Bay Muajjal*" είναι μια πιστωτική πώληση στην οποία η πληρωμή της συμφωνημένης τιμής αναβάλλεται ή γίνεται με δόσεις κατά την πάροδο του χρόνου, αλλά τα αγαθά παραδίδονται αμέσως. (Shawamreh,2013 σελ.51)

Murabaha δεν είναι έντοκο δάνειο, το οποίο θα θεωρείται Riba, αλλά είναι μια αποδεκτή μορφή πιστωτικής πώλησης βάσει του ισλαμικού νόμου.

Υπάρχουν συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές για να εξασφαλίσουν ότι η Murabaha συναλλαγή μεταξύ της τράπεζας και του πελάτη είναι βασισμένη στο εμπόριο και όχι απλώς μια χρηματοδότηση συναλλαγής. Για παράδειγμα, η τράπεζα πρέπει να λάβει εποικοδομητική ή πραγματική κατοχή του ακινήτου πριν από την πώληση στον πελάτη. Η τράπεζα μπορεί να επιβάλει κυρώσεις μόνο για την καθυστέρηση πληρωμής, συμφωνώντας να «καθαρίσει» και να τα δωρίσει για φιλανθρωπικούς σκοπούς

Στην απλούστερη μορφή της, η σύμβαση αφορά την πώληση ενός είδους ετεροχρονισμένα.

Murabaha είναι μια μορφή "trust πώληση" όπου ο αγοραστής πρέπει να εμπιστευτεί τον πωλητή, ο οποίος έχει αποκαλύψει τον πραγματικό του κόστος. Μετά από συζήτηση του πραγματικού κόστους, ένα περιθώριο κέρδους μπορεί να συμφωνηθεί είτε σε ποσοστό του κόστους ή ως ένα σταθερό ποσό. Είναι πολύ σημαντικό το ποσό του κέρδους που αποκομίστηκε από αυτή τη συναλλαγή να είναι μια ανταμοιβή για την χρήση του χρηματοδότη του χρήματος. Ένα τέτοιο περιστατικό θα προκαλέσει αυτό το είδος της συμφωνίας που μοιάζουν με την είσπραξη των τόκων.

Σήμερα, η Murabaha χρησιμοποιείται πλέον για να βοηθήσει βραχυπρόθεσμες εμπορικές συναλλαγές. Περιλαμβάνει περισσότερες από 75%, των ισλαμικών τραπεζών, χρηματοδοτήσεις δραστηριοτήτων. (Kettel,2011 σελ.38)

Ένα απλό παράδειγμα θα ήταν μια συναλλαγή που αφορά τη χρηματοδότηση του εξοπλισμού. Ένας ιδιοκτήτης μιας επιχείρησης θα ενημερώσει την ισλαμική τράπεζα για το ενδιαφέρον του για την αγορά του εξοπλισμού για την επιχείρηση. Η τράπεζα στη συνέχεια θα αποκτήσει την κυριότητα του εξοπλισμού και θα το πουλήσει στον ιδιοκτήτη της επιχείρησης ίσο με το κόστος της τράπεζας συν την επισημείωση του κέρδους. Ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης πληρώνει στην τράπεζα την τιμή αγοράς σε δόσεις με την πάροδο του χρόνου.

Ένα άλλο απλό παράδειγμα είναι μια κοινή μορφή χρηματοδότησης για σπίτι. Αντί να πληρώνουν τόκους σε μια συμβατική τράπεζα για ένα στεγαστικό δάνειο, ο "αγοραστής" του σπιτιού προσδιορίζει αυτός ή αυτή το σπίτι που θα ήθελε να αγοράσει. Μια ισλαμική τράπεζα συμφωνεί να αποκτήσει την κυριότητα του ακινήτου και στη συνέχεια να το πουλήσει το σπίτι στον αγοραστή για το κόστος συν ένα κέρδος. Ο εγχώριος αγοραστής πληρώνει στην τράπεζα την τιμή αγοράς σε δόσεις με την πάροδο του χρόνου. Οι μελετητές έχουν αποφανθεί ότι η απόκτηση του τίτλου από την τράπεζα είναι ουσιώδης σημασίας για τη νομιμότητα των συναλλαγών αυτών από την άποψη του ισλαμικού νόμου και ότι η τράπεζα πρέπει να λαμβάνει τουλάχιστον την εποικοδομητική κατοχή του περιουσιακού στοιχείου που πωλείται σε τιμή κόστους συν ένα κέρδος.

Οι μελετητές θεωρούν γενικώς τις δομές του Murabaha επιτρεπτές, αλλά δεν είναι η προτιμώμενη μορφή του ισλαμικού χρηματοοικονομικού τομέα. Οι Δομές του Murabaha τεχνικά ταιριάζουν στον ισλαμικό νομικό καθεστώς, αλλά συχνά μιμούνται ως οικονομικά συμβατική. Η επικράτηση των συναλλαγών του Murabaha στον ισλαμικό χρηματοοικονομικό τομέα έχει προκαλέσει μερικές κριτικές, κατηγορώντας τον ισλαμικό Χρηματοοικονομικό τομέα για την ενασχόλησή τους με "hiyal, «νομίμως επιτρεπτό κόλπο που προορίζεται για την τήρηση προς τη μορφή αλλά όχι ως προς την ουσία με τους κανόνες του ισλαμικού νόμου.» *Hiyal* ήταν μια λέξη που χρησιμοποιείται εδώ και αιώνες στο παρελθόν για τον εντοπισμό του καθεστώτων που είχαν σκόπιμα σχεδιαστεί για να αποφύγουν τους κανόνες του ισλαμικού νόμου, ενώ προς τα έξω τη συμμόρφωση με τη μορφή τους. (Shawamreh,2013 σελ.51)

Το *Murabaha* χωρίζεται σε δύο κατηγορίες:

Στην πρώτη κατηγορία, η ισλαμική τράπεζα αγοράζει αγαθά και τα καθιστά διαθέσιμα για πώληση χωρίς προηγούμενη υπόσχεση από τον πελάτη να τα αγοράσει.

Στο δεύτερη κατηγορία, όπου αναφέραμε και προηγουμένως, η ισλαμική τράπεζα αγοράζει εμπορεύματα που διέταξε ο πελάτης από ένα τρίτο μέρος και στη συνέχεια πωλεί τα αγαθά στον ίδιο πελάτη. Η Ισλαμική Τράπεζα αγοράζει εμπορεύματα μόνον αφού ο πελάτης έχει μια υπόσχεση για την αγορά τους από την τράπεζα. (Kettel, 2011 σελ. 40)

Η ισχύς της σύμβασης *Murabaha* εξαρτάται από διάφορες προϋποθέσεις που πρέπει να τηρούνται βάση της *Σαρίας*.

Murabaha είναι ένας τύπος της εμπιστοσύνης των πωλήσεων (*Buyu" Al-Amanah*) όπου ο αγοραστής δίνει την εμπιστοσύνη του στον πωλητή να αποκαλύψει το πραγματικό κόστος

αγοράς του θέματος. Βασίζεται στο κόστος που αποκαλύπτεται από τον πωλητή, ο αγοραστής (με συμφωνία μεταξύ τους) αγοράζει το αντικείμενο προσθέτοντας ένα « κέρδος» για τον πωλητή. Το αυστηρό ορισμό της ανάληψης είναι η πώληση με πληρωμή που γίνεται αμέσως.

Bai" Muajjal, αντίθετα, είναι μια ετεροχρονισμένη πληρωμή- πώληση. Με άλλα λόγια, η πώληση του στοιχείου παρέχεται στον αγοραστή αμέσως στην *Majlis Al-Aqd* (σύννοδο ή μέρος της σύμβασης), αλλά η τιμή καταβάλλεται στον πωλητή αργότερα ή ως πίστωση. Επίσης ονομάζεται *Bai" Bithaman Ajil* (σημαίνει πώληση με πληρωμή). (Kettel,2011 σελ.40)

Το *Murabaha* δεν μπορεί να αναχθεί στο Κοράνι ή στη *Sunnah*. Νομικοί έχουν δικαιολογήσει την χρήση της αρχής για άλλους λόγους. Η σχολή *Maliki* έχει αναγνωρίσει τη μέθοδο. Η *Shafii* σχολή και η *Hanafi* Σχολή δικαιολογούν την μέθοδο *Murabaha* για άλλους λόγους, αλλά είναι προφανές ότι όλες οι σχολές της νομολογίας έχουν αποδεχθεί τη χρήση. Εφ 'όσον χρησιμοποιείται στην αρχική της σημασία, το θεωρούν ότι είναι σύμφωνα με την *Σαρία*. Τα στοιχεία από τα *ahadith* συνήθως χρησιμοποιούνται για να δικαιολογήσουν την εφαρμογή της *Murabaha*:

« Δεν εγκληματείτε, αν (κατά το διάστημα του Προσκυνηματος) ζητήσετε κέρδη, προς το ζην από τον Κύριο σας. Όταν κατεβείτε από το βουνό του ΑΛΛΑΧ κοντά στο Μας'αριλ χαράμ (Ιερό τόπο) και να Τον μνημονεύετε, που σωστά σας οδήγησε, ακόμη κι αν προηγουμένως βρισκόσαστε στην πλάνη.» (2:198)

Ο Προφήτης επιτρέπει την πώληση του αγαθού για περισσότερα από την τιμή αγοράς. Είπει: *"εάν τα δύο αγαθά είναι διαφορετικά, αγοράζετε και πουλάτε όσο θέλετε".*(Kettel,2011 σελ.46)

Murabaha δεν είναι ένα δάνειο σε αντάλλαγμα για την είσπραξη των τόκων αλλά είναι η πώληση ενός αγαθού. Για το λόγο αυτό πρέπει να εκπληρώσει όλες τις συμβατικές προϋποθέσεις που απαιτούνται για μια έγκυρη πώληση. Η πώληση αυτή ορίζεται στη *Σαρία* όπως: η ανταλλαγή ενός πράγματος αξίας από κάτι άλλο αξίας με αμοιβαία συναίνεση.

Ένα στοιχείο που δεν έχει ακόμα τεθεί σε ύπαρξη δεν μπορεί να πωληθεί. Εάν ένα στοιχείο πουληθεί πριν την ύπαρξη ή την απόκτηση του τότε η πώληση ακυρώνεται, σύμφωνα με τη *Σαρία*. (Kettel,2011 σελ.48)

Μια άλλη διαφορά από τη βασική ιδέα του *Murabaha* είναι "*Bay Salam*", η οποία επιτρέπει την εκ των προτέρων πληρωμή ή μια προθεσμιακή πώληση. Αυτή είναι η πώληση των αγαθών που παραδίδονται στον αγοραστή σε μια μελλοντική ημερομηνία, με αντάλλαγμα την καταβολή μετρητών. Η δομή αυτή έχει ιδιαίτερη αξία στο πλαίσιο της γεωργικής χρηματοδότησης. Άλλο

παράδειγμα ανάληψης εκ των προτέρων πληρωμή με μελλοντική παράδοση είναι γνωστή ως "Istisna" ή ανάθεση παραγωγής. Ο αγοραστής καθορίζει ακριβώς αυτά που θέλει και δεν υφίσταται ακόμη, και έτσι προσλαμβάνει το άλλο συμβαλλόμενο μέρος για την κατασκευή του εν λόγω ενεργητικού στοιχείου σύμφωνα με τις ακριβείς προδιαγραφές. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί απευθείας μεταξύ του παραγωγού και του καταναλωτή, είτε μέσω ενός ισλαμικού χρηματοπιστωτικού ιδρύματος ως μεσάζων. Istisna μπορεί επίσης να διαμορφωθεί στο να επιτρέψει στον πωλητή να αναβάλει την παράδοση και στον αγοραστή να καθυστερήσει την πληρωμή μέχρι την παράδοση, όλα για μια προκαθορισμένη τιμή αγοράς. Πολλές παραλλαγές της βασικής ιδέας των πωλήσεων για το κόστος συν κέρδος υπάρχουν, ενίοτε ως υπηρεσία ή έξοδα διαχείρισης. (Shawamreh,2013 σελ.51)

Παρακάτω θα αναλυθεί και η μέθοδος Istisna.

2.4 Ijara

Μια άλλη σημαντική νομική μορφή που χρησιμοποιείται στον ισλαμικό χρηματοοικονομικό τομέα είναι γνωστό ως "Ijara". Ijara είναι η πώληση της επικαρπίας (*Manfaa*), το οποίο είναι το δικαίωμα στο να χρησιμοποιήσει κάποιος κάτι που ανήκει σε κάποιον άλλον. Η πραγματική έννοια του Ijara είναι "να δώσω κάτι για ενοικίαση". Επικαρπία είναι το δικαίωμα του απολαμβάνω ένα πράγμα, ιδιοκτησία η οποία ανήκει σε κάποιον άλλον και αντλεί από την ίδια το σύνολο των κερδών, τη χρησιμότητα και τα πλεονεκτήματα που μπορούν να παράγουν υπό την προϋπόθεση ότι δεν αλλοιώνει την ουσία του πράγματος.

Αυτό είναι σχεδόν ταυτόσημο με τη συμβατική μίσθωση. Ένα άτομο ή μια ισλαμική τράπεζα μισθώνει ένα περιουσιακό στοιχείο (ένα σπίτι, ένα αυτοκίνητο, έναν εξοπλισμό, ένα κτίριο, γεωργική γη) σε ένα άλλο άτομο με αντάλλαγμα την καταβολή ενός συγκεκριμένου ενοικίου με τη πάροδο του χρόνου. Το περιουσιακό στοιχείο και οι κίνδυνοι της ιδιοκτησίας (συμπεριλαμβανομένων και απώλειας και ζημίας) παραμένουν με τον εκμισθωτή ή την ισλαμική τράπεζα. Ορισμένες συμβάσεις περιλαμβάνουν μία αντίληψη "ιδιοκτησία από μίσθωμα", όπου το ακίνητο μπορεί να αγοραστεί στο τέλος της μίσθωσης από το μισθωτή. Η τιμή πώλησης, ωστόσο, δεν μπορεί να προκαθοριστεί. Από την στιγμή όμως που η επικαρπία (το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει κάτι που ανήκει σε κάποιον άλλον-Ijara) εκτείνεται ως μία ροή στο μέλλον και δεν είναι υφιστάμενη και απτή, είναι εγγενώς επικίνδυνη και ασταθής σε αξία. Ως εκ τούτου, ο ισλαμικός νόμος ευνοεί τα δικαιώματα των μισθωτών, που τους επιτρέπει να ακυρώσουν τη

μίσθωση, εφόσον αποδεικνύεται ότι είναι λιγότερο πολύτιμο από ό,τι αναμενόταν. (Kettel, 2011 σελ.65-75)

Ijara είναι μια ισλαμική μορφή εκμίσθωσης. Στην Ισλαμική νομολογία, ο όρος *Ijara* χρησιμοποιείται για δύο διαφορετικές καταστάσεις.

-Το πρώτο και το πιο κοινό είδος του *Ijara* σχετίζεται με τη χρήση (επικαρπία) των περιουσιακών στοιχείων και των ιδιοτήτων. *Ijara* υπό την έννοια αυτή σημαίνει να μεταφέρει την επικαρπία του συγκεκριμένου ακινήτου σε άλλο πρόσωπο, σε αντάλλαγμα για ένα ενοίκιο που του ζητήθηκε. Στην αραβική ορολογία ο εκμισθωτής καλείται *Muajir*, ο μισθωτής καλείται *Mustajir* και το μίσθωμα που καταβάλλεται στον εκμισθωτή ονομάζεται *Ujrah*.(Kettel, 2011 σελ.85)

Η δεύτερη έννοια του *Ijara* χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες ενός ατόμου για τις αμοιβές που καταβάλλονται σε αυτόν ως αντάλλαγμα για τη μίσθωση υπηρεσιών. Με άλλα λόγια, αναφέρεται στις υπηρεσίες των ανθρώπων. Στην περίπτωση αυτή ο εργοδότης καλείται *Mustajir* και ο εργαζόμενος καλείται *Ajir*.

Στην πραγματικότητα είναι μια άλλη μορφή ύψωσης τιμής (κέρδους). Εδώ η τράπεζα αγοράζει κεφαλαιουχικό εξοπλισμό ή ιδιοκτησία και χρηματοδοτικές μισθώσεις και τους παρέχει υπό δόσεις για τους τελικούς χρήστες. Όπως και στη συμβατική μίσθωση μπορεί να υπάρχει μια δυνατότητα να αγοράζουν τα αγαθά στο τέλος του *Ijara* αναφερόμενες συμβάσεις.

Αυτό θα ήταν μια *Ijara Wa Iqtina* σύμβαση. Οι δόσεις αποτελούνται από ενοίκιο για τη χρήση και μέρος της αποπληρωμής του κεφαλαίου. Ο πελάτης επιλέγει το περιουσιακό στοιχείο που πρέπει να χρηματοδοτηθεί και η τράπεζα τότε αγοράζει από τον προμηθευτή και μισθώνει τον πελάτη για μια συμφωνηθείσα περίοδο. Αναχρηματοδότηση των περιουσιακών στοιχείων του πελάτη, σε μια διάταξη πώλησης και επαναμίσθωσης, επιτρέπεται υπό ορισμένες περιστάσεις. Η τράπεζα, ως ο ιδιοκτήτης του περιουσιακού στοιχείου, καταβάλλεται σε αυτήν το ενοίκιο, σταθερό ή μεταβλητό, όπως έχει συμφωνηθεί από τα συμβαλλόμενα μέρη.

Η τράπεζα πρέπει να ασκεί το σύνολο των μισθωμάτων για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, όπως η συντήρηση, ασφάλιση και επισκευή. Ο μισθωτής αποκτά τη χρήση του περιουσιακού στοιχείου για την περίοδο της μίσθωσης, με την καταβολή του μισθώματος. Ο μισθωτής δύναται να αναλάβει τις υποχρεώσεις όπως η συντήρηση για μείωση του μισθώματος.

Αυξάνεται συνεχώς η χρησιμοποίηση του *Ijara* και ίσως με αυτόν τον τρόπο να γίνει το πιο δημοφιλές ισλαμικό χρηματοδοτικό μέσο. Οι κανόνες της Σαρίας επιτρέπουν την εισφορά της

ενοικίασης, αντί της χορήγησης του δικαιώματος χρήσης των πραγματικών στοιχείων του ενεργητικού. Όπως ο χρηματοδότης αναλαμβάνει τον κίνδυνο της ιδιοκτησίας έχει το δικαίωμα να λάβει επιστροφή μέσω της ενοικίασης υπό την *Σαρία*. Κανονικά, το μίσθωμα καθορίζεται έτσι ώστε το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα να παίρνει πίσω την αρχική επένδυση συν ένα κέρδος. Χρηματοδοτικές μισθώσεις ή *Ijara Wa Iqtina* ενσωματώνουν την επιλογή αγοράς του περιουσιακού στοιχείου στο τέλος της περιόδου. (Kettel, 2011 σελ. 77-80)

Κατά τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία το περιουσιακό στοιχείο είναι εκτός λειτουργίας λόγω κάποιας ύπαρξης κάποιου ελαττώματος, τα ενοίκια *Ιτζάρα* αναστέλλονται, έτσι ώστε ο *Mustajir* (μισθωτή), οι οποίοι δεν μπορούν να επωφεληθούν από τη χρήση του περιουσιακού στοιχείου, να διαθέτουν μια οικονομική ελάφρυνση. Η *Σαρία* απαγορεύει επίσης την εισφορά της ποινής σε μία διάταξη *Ijara* λόγω καθυστερημένων πληρωμών, σε αντίθεση με μια συμβατική μίσθωση. Το θέμα των καθυστερημένων πληρωμών μπορεί να απευθύνεται σε μια σύμβαση *Ijara* με διάφορα μέσα όπως συμπερίληψη μιας ρήτρας δωρεάς, ή επιτάχυνση των δόσεων ή την ακύρωση της σύμβασης. Η παρηγορητική στάση προς φόρτιση (*Ujrah*) μίσθωμα από το (*Mustajir*) μισθωτή εκδηλώνεται κατά την έναρξη της φόρτισης. Σε μια συμβατική εκχώρηση της υποχρέωσης πληρωμής μπορεί να αρχίσει από την ημερομηνία εκτέλεσης της σύμβασης. Αλλά η υποχρέωση της *Ijara* για την πληρωμή αρχίζει μόνο μετά την παράδοση του περιουσιακού στοιχείου στον *Mustajir* ή κατόπιν επιτρέποντας τη χρήση τους από αυτόν.

Ijara είναι επίσης ένα μέσο για την απελευθέρωση και την υλοποίηση της κεφαλαιακής αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου για την εκπλήρωση των αναγκών κεφαλαίου κίνησης ενός οργανισμού. Μια εταιρεία που κατέχει ήδη ένα περιουσιακό στοιχείο μπορεί να το πουλήσει στον χρηματοδότη για άμεσα κεφάλαια και να συνεχίζει να το χρησιμοποιεί στο πλαίσιο συμφωνίας *Ijara* σχετικά με την πληρωμή των περιοδικών ενοικίων. Τα μισθώματα είναι ανεπαρκής για να μπορέσει ο εκμισθωτής να ανακτήσει πλήρως το αρχικό κόστος κεφαλαίου. Η υπολειμματική αξία είναι μεταγενέστερη ανάκτηση μέσω της διάθεσης ή επαναμίσθωσης του εξοπλισμού σε άλλους χρήστες.

Οι συμβάσεις του *Ijara* μπορούν να συνάπτονται για μεγάλη, μεσαία ή μικρή διάρκεια. (Kettel, 2011 σελ. 77-80)

Σύμφωνα με τους μουσουλμανικούς μελετητές (*Fuqaha*), οι συμβάσεις αυτές έχουν τρία κύρια στοιχεία:

- μια μορφή η οποία περιλαμβάνει την προσφορά και τη συναίνεση

-δύο μέρη: έναν εκμισθωτή (ο ιδιοκτήτης του μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου) και έναν μισθωτή (το συμβαλλόμενο μέρος που θερίζει τις υπηρεσίες του μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου)

-και η *Ijara* σύμβαση, η οποία περιλαμβάνει την ενοικίαση και την υπηρεσία (μεταβιβάζονται στο μισθωτή).

Οι συμβάσεις του *Ijara* είναι εκείνες που δεν λήγουν με την μεταβίβαση της ιδιοκτησίας των μισθωμένων περιουσιακών στοιχείων στον μισθωτή. *Ijara wa Iqtina* είναι συμβάσεις *Ijara* που τελειώνουν με την μεταβίβαση της ιδιοκτησίας των μισθωμένων περιουσιακών στοιχείων του μισθωτή.

Ijara Wa Iqtina μπορεί να λάβει μία από τις ακόλουθες μορφές:

Ijara Wa Iqtina που μεταφέρει την ιδιοκτησία των μισθωμένων περιουσιακών στοιχείων στον μισθωτή - εάν ο μισθωτής επιθυμεί - σε τιμή που αντιπροσωπεύεται από την ενοικίαση των πληρωμών που πραγματοποιήθηκαν από το μισθωτή κατά τη διάρκεια της χρηματοδοτικής μίσθωσης. Κατά τη λήξη της περιόδου εκμίσθωσης, και μετά την τελευταία δόση που καταβάλλεται, το νομικό τίτλο των μισθωμένων περιουσιακών στοιχείων περνάει αυτόματα στον μισθωτή επί τη βάση της νέας σύμβασης.

Ijara Wa Iqtina παρέχει στο μισθωτή το δικαίωμα ιδιοκτησίας των μισθωμένων περιουσιακών στοιχείων κατά τη λήξη της περιόδου εκμίσθωσης με βάση ένα νέο συμβόλαιο για μια καθορισμένη τιμή, η οποία μπορεί να είναι μια συμβολική τιμή.

Οι συμφωνίες που δίνουν ο μισθωτής είναι μία από τις τρεις επιλογές που μπορεί να ασκεί στο τέλος της μίσθωσης:

- την αγορά του μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου σε τιμή που καθορίζεται με βάση το μισθώματα που καταβάλει ο μισθωτής

- την ανανέωση της *Ijara* για έναν άλλο όρο

- την επιστροφή του μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου στον εκμισθωτή (ιδιοκτήτη). (Kettel, 2011 σελ.85)

Για παράδειγμα, αν η "Α" απασχολεί "Β" στο γραφείο του ως διευθυντής σε ένα μηνιαίο μισθό, το "Α" είναι ένα *Mustajir* και "Β" είναι ένα *Ajir*. Ομοίως, αν το "Α" προσλαμβάνει τις υπηρεσίες των ταξί, το "Α" είναι ένα *Mustajir* ενώ το ταξί-οδηγός είναι ένας *Ajir*. Και στις δύο περιπτώσεις, η συναλλαγή μεταξύ των μερών ονομάζεται *Ijara*. Αυτός ο

τύπος *Ijara* περιλαμβάνει κάθε συναλλαγή, όπου οι υπηρεσίες ενός ατόμου είναι μισθωμένο από κάποιον άλλο. Το πρόσωπο αυτό μπορεί να είναι ένας γιατρός, δικηγόρος, δάσκαλος, λογιστής ή οποιοδήποτε πρόσωπο που μπορεί να καταστήσει ορισμένες υπηρεσίες με τιμή αγοράς.

Η Ισλαμική Τράπεζα Ανάπτυξης (IDB), το μεγαλύτερο χρηματοοικονομικό σύστημα στον ισλαμικό κόσμο, καθορίζει τη χρηματοδοτική μίσθωση ως "μεσοπρόθεσμο τρόπο χρηματοδότησης", η οποία συνεπάγεται την αγορά και, στη συνέχεια, τη μεταβίβαση του δικαιώματος χρήσης του εξοπλισμού και των μηχανημάτων προς το δικαιούχο για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, κάτι το οποίο η *IDB* διατηρεί την ιδιοκτησία των στοιχείων του ενεργητικού". (Kettel, 2011 σελ.85-90)

2.5 Istisna

Η λέξη *Istisna* σημαίνει κατασκευή ενός συγκεκριμένου προϊόντος. *Istisna* είναι μια συμφωνία βάση της οποίας ένας πελάτης απαιτεί ένα στοιχείο εξοπλισμού, ένα κτίριο ή ένα σχέδιο, το οποίο πρέπει να κατασκευαστεί, συναρμολογηθεί. Και προσεγγίζει την τράπεζα για χρηματοδότηση. Η τράπεζα προσφέρει για να έχει το εν λόγω προϊόν και στη συνέχεια, μετά την προσθήκη του περιθωρίου κέρδους της, το πωλεί στον πελάτη. Ο αγοραστής μπορεί να πληρώσει το τίμημα αργότερα, είτε σε εφάπαξ ή σε δόσεις.

Σύμφωνα με μια *Istisna* σύμβαση, ο χρηματοδότης παρέχει κεφάλαια σε έναν προμηθευτή ο οποίος συμφωνεί να παράγει, να κατασκευάσει, να συγκεντρώσει ή να συσκευάσει ένα συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο. Ως αποτέλεσμα, ο χρηματοδότης αποκτά την ιδιοκτησία του περιουσιακού στοιχείου και αμέσως το πωλεί ή το μισθώνει πίσω στον προμηθευτή. *Istisna* είναι μια σύμβαση ανταλλαγής με αναβολή παράδοσης, με την προβλεπόμενη παραγγελία.

Istisna διαφέρει από *Ijara* στο ότι ο κατασκευαστής πρέπει να προμηθεύετε δικές του πρώτες ύλες. Διαφορετικά, η σύμβαση θα ισοδυναμούσε με την πρόσληψη της μισθωτής εργασίας του πωλητή, όπως συμβαίνει υπό *Ijara*. Το *Istisna* διαφέρει επίσης από το *Salam* στο ότι το αντικείμενο είναι πάντα κατά παραγγελία. Επιπλέον, άλλες διαφορές είναι ότι:

- Η ημερομηνία παράδοσης δεν χρειάζεται να καθορισθεί εκ των προτέρων.

- Πλήρης προκαταβολή δεν απαιτείται.

- Η *Istisna* σύμβαση μπορεί να ακυρωθεί αλλά μόνο πριν από το ξεκίνημα του πωλητή στην κατασκευή του συμφωνηθέντος προϊόντος.

Istisna είναι για την κατασκευή έργων όπως πολυκατοικίες, αεροσκάφη, πλοία και ούτω

καθεξής. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της *Istisna* είναι ότι επιτρέπει την χρηματοδότηση των συναλλαγών να πραγματοποιούνται σύμφωνα με την *Σαρία*, ακόμη και αν το θέμα της συναλλαγής δεν υπάρχει κατά το χρόνο της σύμβασης. Ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι ότι οι πληρωμές μπορεί να είναι είτε άμεσες είτε μεταγενέστερες.

Τα βήματα σε *Istisna* πώληση έχουν ως εξής:

Ο πελάτης εκκινεί τη διαδικασία εκφράζοντας, για την τράπεζα, την επιθυμία του να κατασκευάσει ένα περιουσιακό στοιχείο σε ένα συγκεκριμένο κόστος. Ο ίδιος δίνει λεπτομερείς προδιαγραφές του στοιχείου που θα κατασκευαστεί. Η τράπεζα συμφωνεί να το κατασκευάσει και να παραδώσει το περιουσιακό στοιχείο του πελάτη σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Η τράπεζα στη συνέχεια συνάπτει σύμβαση με τον κατασκευαστή, ο οποίος συμφωνεί να κατασκευάσει το καθορισμένο περιουσιακό στοιχείο και να το παρέχει σε εύθετο χρόνο. Τελικά η παράδοση του αγαθού γίνεται είτε με την τράπεζα ή τον πελάτη, όπως έχει συμφωνηθεί στη σύμβαση. Οι πληρωμές από τον πελάτη μπορεί να είναι άμεσες ή μεταγενέστερες.

Οι κανόνες της *Σαρίας* για το *Istisna* έχουν ως εξής:

1. Πρέπει να είναι καθορισμένη η φύση και η ποιότητα του αντικειμένου που θα παραδοθεί.
2. Ο Κατασκευαστής πρέπει να αναλάβει τη δέσμευση να παράγει το στοιχείο όπως περιγράφεται.
3. Η ημερομηνία παράδοσης δεν είναι σταθερή, το στοιχείο είναι υλοποιήσιμο μετά την ολοκλήρωση από τον κατασκευαστή.
4. Η σύμβαση είναι αμετάκλητη μετά την έναρξη της κατασκευής εκτός κι αν παραδόθηκαν εμπορεύματα που δεν πληρούν τη συμφωνηθείσα σύμβαση.
5. Η πληρωμή μπορεί να γίνει σε ένα ποσό εφάπαξ ή σε δόσεις, και σε οποιαδήποτε στιγμή έως ή μετά από το χρόνο της παράδοσης.
6. Ο κατασκευαστής είναι υπεύθυνος για την προέλευση των εισόδων για την παραγωγική διαδικασία.

Η Ισλαμική Τράπεζα χρησιμοποιεί το *Istisna* με δύο διαφορετικούς τρόπους:

- αποδέχεται η τράπεζα να αγοράσει ένα προϊόν στο πλαίσιο μιας *Istisna* σύμβαση και να το πωλήσει είτε με την παραλαβή της προκαταβολής ή μετά.

- Επιτρέπεται επίσης η τράπεζα να συνάψει σύμβαση *Istisna* με την ιδιότητα του πωλητή σε έναν πελάτη που πρέπει να αγοράσει ένα ιδιαίτερο αγαθό και, στη συνέχεια, να γίνει ένας παραλληλισμός συμβόλαιο *Istisna* με την ιδιότητα του αγοραστή με ένα άλλο μέρος να

κατασκευάσει το εμπόρευμα που συμφωνήθηκε στην πρώτη σύμβαση.

Το πρώτο *Istisna* μπορεί να είναι άμεσο ή ετεροχρονισμένο (όσον αφορά την πληρωμή). Οι όροι πληρωμής για το δεύτερο *Istisna* μπορεί επίσης να είναι μετρητά ή εν πιστώσει. Συμβάσεις με τη φύση της κατασκευής, λειτουργίας και μεταφοράς μπορούν να χαρακτηρισθούν ως *Istisna* συναλλαγές. Για παράδειγμα, μια κυβέρνηση μπορεί να συνάψει σύμβαση με έναν κατασκευαστή να του επιστραφούν μέσω της είσπραξης διοδίων σε μια καθορισμένη χρονική περίοδο. Η *Istisna* εφαρμόζεται επίσης στην οικοδομική βιομηχανία συμπεριλαμβανομένης πολυκατοικίες, νοσοκομεία, σχολεία και πανεπιστήμια.

Τα πρακτικά βήματα μιας *Istisna* πώλησης και παραλληλισμός *Istisna* έχουν ως εξής:

Ο αγοραστής εκφράζει την επιθυμία του να αγοράσει ένα αγαθό και κάνει *Istisna* αίτηση στην τράπεζα με μια συγκεκριμένη τιμή. Το χρονοδιάγραμμα των πληρωμών, είτε σε μετρητά ή ετεροχρονισμένα, υπόκειται σε συμφωνία. Η τράπεζα συνήθως υπολογίζει τι πραγματικά θα πληρώσει σε παράλληλη *Istisna* σύμβαση, συν το κέρδος που κρίνει εύλογο. Η τράπεζα θέτει τον εαυτό της υπό την υποχρέωση της να κατασκευάσει ένα ορισμένο εμπόρευμα και να το παραδώσει σε μια συγκεκριμένη περίοδο με την επιφύλαξη συμφωνίας (η τράπεζα θέτει υπόψη κατά πόσο η καταληκτική ημερομηνία είναι η ίδια ή μετά από την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας για την παραλαβή του εμπορεύματος στην παράλληλη σύμβαση).

Η Τράπεζα εκφράζει την επιθυμία για την παραγωγή του εμπορεύματος που έχει αναλάβει την κατασκευή του πρώτου *Istisna* σύμβαση (με τις ίδιες προδιαγραφές, όπως και στην πρώτη σύμβαση) και συμφωνεί με τον κατασκευαστή για την τιμή και την ημερομηνία παράδοσης. Ο πωλητής βάζει ο ίδιος την υποχρέωση του για την κατασκευή του συγκεκριμένου αγαθού και την παράδοση για τη συμφωνηθείσα ημερομηνία που θα συμφωνηθεί.

Ο πωλητής παραδίδει το εμπόρευμα που κατασκευάζει στην τράπεζα, άμεσα ή σε οποιοδήποτε μέρος που αποφασίστηκε από την τράπεζα στη σύμβαση.

Η τράπεζα προσφέρει την κατασκευή εμπορεύματος άμεσα στον αγοραστή ή εγκρίνει κάποιο μέρος να παραδώσει το εμπόρευμα στον αγοραστή, ο οποίος έχει το δικαίωμα να βεβαιωθεί ότι το προϊόν πληρεί τις προδιαγραφές που απαιτούνται από τη σύμβαση. (Kettel, 2011 σελ. 91-101)

Για παράδειγμα, μια ναυτιλιακή εταιρία που θέλει να αγοράσει ένα νέο πλοίο θα κάνει περιοδικές πληρωμές δόσεων με τη ναυπηγική, όπως η διαδικασία συναρμολόγησης που κινείται προς τα εμπρός.

Θεωρητικά η σύμβαση θα μπορούσε να γίνει απευθείας μεταξύ του τελικού χρήστη και τον

κατασκευαστή, αλλά συνήθως αυτό είναι ένα συμβόλαιο τριών κομμάτων με την οποία η τράπεζα ενεργεί ως μεσάζων. Κανονικά, η τράπεζα κάνει τα κέρδη με την προσθήκη μιας προσαύξεσης. Ως εκ τούτου, την αποζημίωση της τράπεζας είναι η διαφορά μεταξύ των τιμών των πληρωμών στο πλαίσιο των δύο συμβάσεων. (Kettel,2011 σελ.95-98)

2.5.1 Istisna και παράλληλο Istisna

Στο *Istisna* η τράπεζα ταυτόχρονα εισέρχεται σε δύο παράλληλες συμφωνίες ως εξής:

Πρώτη συμφωνία, η οποία βρίσκεται μεταξύ της τράπεζας και του πελάτη. Ο πελάτης παρέχει στην τράπεζα τη πλήρη και λεπτομερείς προδιαγραφές για το περιουσιακό στοιχείο (εξοπλισμός, κτίριο ή σχέδιο) για να αποκτηθεί, συμπεριλαμβανομένης της ρύθμισης, το σχεδιασμό και τα υλικά που θα χρησιμοποιηθούν, καθώς και την επιθυμητή ποιότητα και απόδοση των προτύπων, και ο χρόνος παράδοσης. Οι προδιαγραφές μπορούν επίσης να προσδιορίσουν τους αναδόχους, τους κατασκευαστές και τους προμηθευτές των πρώτων υλών. Ο Πελάτης ενδέχεται επίσης να παρέχει μια εκτίμηση του κόστους, είτε η τράπεζα μπορεί να αποκτήσει αποσπάσματα από τους αναδόχους, κατασκευαστές ή προμηθευτές που ορίζεται από τον πελάτη. Η τράπεζα στη συνέχεια προσθέτει, το κόστος, το περιθώριο κέρδους και παραθέτει μια τιμή για τον πελάτη. Για την έγκριση και αποδοχή από τον πελάτη, θα συνάψουν συμφωνία, η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τον τρόπο πληρωμής από την τράπεζα. Αυτό μπορεί να γίνει με τη μορφή ενός κατ' αποκοπή ποσού, ή σε δόσεις.

Δεύτερη συμφωνία, η οποία βρίσκεται μεταξύ της τράπεζας και των αναδόχων, κατασκευαστές του περιουσιακού στοιχείου, από την συγκεκριμένη ημερομηνία, σύμφωνα με τις προδιαγραφές. Η τράπεζα καταβάλλει όλα τα έξοδα που συνδέονται άμεσα με αυτές. Με την ολοκλήρωση του περιουσιακού στοιχείου ο πελάτης, τότε πληρώνει το κόστος, είτε εφάπαξ είτε σε δόσεις, όπως έχει συμφωνηθεί.

Το βασικό σημείο εκκίνησης είναι ότι μια *Ajira* συμφωνία δεν είναι μια σύμβαση κατασκευής, μολονότι τα στοιχεία θα ασχοληθούν με τα ζητήματα κατασκευής. (Kettel,2011 σελ.105)

Ο *Usmani* (1999) ορίζει τις θεμελιώδεις αρχές για μια έγκυρη σύμβαση πώλησης βάσει της *Σαρίας* ως εξής:

- Το περιουσιακό στοιχείο πρέπει να υπάρχει και να ανήκει στον πωλητή κατά τη στιγμή της πώλησης.

- Ο πωλητής πρέπει επίσης να κατέχει το περιουσιακό στοιχείο, το οποίο μπορεί να είναι πρόσωπο ή μέσω αντιπροσώπου (για παράδειγμα, εποίκοδομητική ιδιοκτησία).

Αν δεν ισχύουν αυτές οι δύο αρχές, η πώληση δεν είναι έγκυρη, υπό την *Σαρία*, εκτός εάν εμπίπτει σε μία από τις δύο εξαιρέσεις. Οι δύο εξαιρέσεις *Salam* και *Istisna*.

Οι αποφάσεις της Σαρίας για *Istisna* έχουν ως εξής:

Istisna είναι ένα εξαιρετικό τρόπο πώλησης, σε συμφωνημένη τιμή, με την οποία ο αγοραστής τοποθετεί μια παραγγελία για την κατασκευή, τη συναρμολόγηση έτσι ώστε να παραδοθεί σε μια μελλοντική ημερομηνία. Το εμπόρευμα πρέπει να είναι γνωστό και με το βαθμό της αφαίρεσης κάθε ασάφεια σχετικά με τις προδιαγραφές και το είδος, τον τύπο, την ποσότητα και ποιότητα, προκειμένου να αποφευχθούν *Gharar* (ανασφάλεια). Η τιμή των εμπορευμάτων που θα κατασκευαστεί θα πρέπει να καθορίζεται σε απόλυτη και κατηγορηματική άποψη. Η συμφωνηθείσα τιμή μπορεί να καταβληθεί εφάπαξ ή σε δόσεις, όπως έχει συμφωνηθεί αμοιβαία από τα μέρη. Η παροχή των υλικών που απαιτούνται για την παραγωγή του εμπορεύματος δεν είναι ευθύνη του αγοραστή.

Εκτός εάν συμφωνηθεί αμοιβαία διαφορετικά, κάθε μέρος μπορεί να καταγγείλει τη σύμβαση μονομερώς, εάν ο πωλητής δεν έχει πραγματοποιήσει κανένα άμεσο ή έμμεσο κόστος σε σχέση με αυτά.

Εάν τα αγαθά που κατασκευάζονται συμμορφώνονται με τις προδιαγραφές που έχουν συμφωνηθεί μεταξύ των μερών, ο εντολέας (αγοραστής), δεν μπορεί να αρνηθεί να δεχθεί, εκτός εάν υπάρχει προφανές ελάττωμα του εμπορεύματος. Ωστόσο, η συμφωνία μπορεί να ορίζει ότι, εάν η παράδοση δεν γίνει μέσα στην αμοιβαία συμφωνημένη χρονική περίοδο, τότε ο αγοραστής μπορεί να αρνηθεί να αποδεχθεί τα εμπορεύματα.

Εάν ο πωλητής δεν καταφέρνει να παραδώσει το εμπόρευμα, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, η τιμή του εμπορεύματος μπορεί να μειωθεί κατά ένα καθορισμένο ποσό ανά ημέρα στη συμφωνία.

Η συμφωνία μπορεί να προβλέπει ποινή που υπολογίζεται στο συμφωνημένο ποσοστό επί τοις εκατό ανά ημέρα ή ανά έτος: η ποινή πρέπει να δωρίσει σε φιλανθρωπικά έργα. Οποιαδήποτε εγγύηση ή ασφάλεια που παρέχεται μπορεί να πουλείται από την τράπεζα (αγοραστή) χωρίς την παρέμβαση του δικαστηρίου.

Σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων του πελάτη, οι τράπεζες μπορούν να αναφερθούν στα αρμόδια δικαστήρια για την ανάθεση των ζημιών, κατά την κρίση του δικαστηρίου. Αυτό θα

πρέπει να προσδιορίζεται με βάση τις άμεσες και έμμεσες δαπάνες, και δεν πρέπει να συνδέεται με την αξία του χρήματος και κάθε κόστος ευκαιρίας.

Αντίθετα *Murabaha*, όπου ο επενδυτής μπορεί να αγοράσει μόνο τα εμπορεύματα που έχουν κατασκευαστεί, *Istisna* επιτρέπει τον επενδυτή να αγοράσει, εκ των προτέρων, εξοπλισμό υπό κατασκευή.

Με *Istisna*, δεν είναι απαραίτητο ότι η τιμή που πληρώνεται εκ των προτέρων ή ότι καταβάλλεται κατά το χρόνο της παράδοσης (μπορεί να αναβληθεί οποιαδήποτε στιγμή, ανάλογα με τη συμφωνία των μερών), και επομένως η στιγμή της πληρωμής που μπορεί να καθορίζεται με οποιονδήποτε τρόπο είναι αμοιβαίως συμφωνηθέντα.

Ο πελάτης μπορεί να αρχίσει να πληρώνει δόσεις από την ημέρα συνάψεως της συμβάσεως *Istisna* που υπογράφεται από τα μέρη, και μπορεί να συνεχιστεί κατά τη διάρκεια της κατασκευής του προϊόντος και μετά θα παραδοθεί στον πελάτη. Προκειμένου να εξασφαλίσει την καταβολή των δόσεων, η τράπεζα ή φορέας μπορεί να κρατήσει το σπίτι ή τη γη, ή οποιαδήποτε άλλη ιδιοκτησία του πελάτη ως ασφάλεια, μέχρι την τελευταία δόση καταβάλλεται από τον πελάτη. Ο μοναδικός χρηματοδότης, στην περίπτωση αυτή, θα είναι υπεύθυνος για την κατασκευή του σώματος σε πλήρη συμφωνία με τις προδιαγραφές που περιγράφονται στην συμφωνία. (Kettel, 2011 σελ.105)

2.6 Musharaka

Musharaka σημαίνει συνεταιρισμός (Ομόρρυθμη εταιρεία). Πρόκειται για έναν επενδυτή διάθεσης κεφαλαίων με άλλο πρόσωπο και τον καταμερισμό του κινδύνου και την ανταμοιβή. Η διαφορά μεταξύ της συμφωνίας Musharaka και των συμβατικών τραπεζών είναι ότι το Musharaka, μπορεί να οριστεί οποιοδήποτε λόγος για κέρδη, αλλά οι ζημίες θα πρέπει να είναι ανάλογο με το ποσό της επένδυσης.

Η κυριολεκτική έννοια της λέξης *Musharaka* είναι μοίρασμα. Στο πλαίσιο του ισλαμικού νόμου, *Musharaka* παραπέμπει σε μια κοινή συνεργασία, όπου δύο ή περισσότερα πρόσωπα συνδυάζουν είτε το κεφαλαίο τους ή την εργασία, σχηματίζοντας μια επιχείρηση στην οποία όλοι οι εταίροι μοιράζονται το κέρδος σύμφωνα με μια ειδική σχέση, ενώ η απώλεια είναι κοινή, σύμφωνα με την αναλογία της συμμετοχής, εκτός αν έφταιγε κάποιος εταίρος σε αυτήν την ζημία. (Kettel, 2011 σελ.65)

Η *Musharaka* βασίζεται σε αμοιβαία σύμβαση και, επομένως, πρέπει να έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά που του επιτρέπουν να ισχύει:

-Τα μέρη πρέπει να μπορούν να συνάπτουν σύμβαση (δηλ. να είναι της νόμιμης ηλικίας).

-Η σύμβαση πρέπει να πραγματοποιηθεί με την ελεύθερη συναίνεση των μελών (χωρίς οποιαδήποτε αναφορά απειλής βίας).

Στο *Musharaka*, κάθε εταίρος έχει δικαίωμα να λάβει μέρος στη διαχείριση και να εργαστεί για αυτό. Εντούτοις, οι εταίροι μπορούν να συμφωνήσουν σε μια κατάσταση όπου η διαχείριση πραγματοποιείται μέσω ενός από αυτούς, και κανένας άλλος εταίρος που εργάζεται για το *Musharaka*. Σε μια τέτοια περίπτωση του "αδρανών" εταίρου δικαιούται το κέρδος μόνο στο βαθμό της επένδυσής του και ο λόγος των κερδών του δεν πρέπει να υπερβαίνει το μέγεθος της επένδυσής του στην επιχείρηση.

Ωστόσο, εάν οι εταίροι συμφωνούν να συνεργαστούν για την κοινή επιχείρηση, ο καθένας από αυτούς πρέπει να αντιμετωπίζεται ως αντιπρόσωπος των άλλων σε όλα τα θέματα των επιχειρήσεων, και να εργάζεται κατά τη διάρκεια των συνήθων επιχειρηματικών, θεωρείται ως εξουσιοδοτημένος από όλους τους εταίρους.

Αυτό το είδος εταιρικής σχέσης εκδηλώνεται όταν δύο ή περισσότερα μέρη συνεισφέρουν σε ταμείο κεφαλαίων με χρήματα, ή συνεισφορές σε είδος ή εργασίας. Στην περίπτωση αυτή, κάθε εταίρος είναι μόνο το μέσο και όχι ο εγγυητής του συνεργάτη.

Για τις δύο μορφές, οι εταίροι μοιράζονται τα κέρδη σε συμφωνημένο τρόπο και φέρουν απώλειες σε αναλογία με το μέγεθος των εισφορών κεφαλαίου.

Η έννοια του "τόκου" προκαθορίζει ένα σταθερό ποσοστό απόδοσης του δανείου που προκαταβάλλονται από το χρηματοδότη, ανεξάρτητα από το κέρδος ή ζημία που υπέστη από τον οφειλέτη, όπου το *Musharaka* δεν προβλέπει ένα σταθερό ποσοστό επιστροφής. Αντίθετα, η επιστροφή σε *Musharaka* βασίζεται στο πραγματικό κέρδος από την κοινή επιχείρηση. Η παρουσία του κινδύνου του *Musharaka* καθιστά αποδεκτό ως ισλαμικό χρηματοδοτικό μέσο. Ο χρηματοδότης σε έντοκο δάνειο δεν μπορεί κανονικά να υποστεί απώλειες, ενώ ο μοναδικός χρηματοδότης του *Musharaka* μπορεί να υποστεί ζημία εάν η κοινή επιχείρηση αποτυγχάνει να παράγει αγαθά και υπηρεσίες.

Έχει αναφερθεί πώς το *Musharaka* είναι ένα παλιό μέσο που μπορεί να εφαρμοστεί στον σύγχρονο κόσμο. Ωστόσο, η κριτική αυτή είναι αδικαιολόγητη. Το Ισλάμ δεν έχει καθορίσει μια συγκεκριμένη μορφή ή διαδικασία *Musharaka*, αλλά έχει ρυθμίσει ορισμένες γενικές αρχές που

μπορεί να πραγματοποιηθούν. Κάθε νέα μορφή μπορεί να γίνει αποδεκτή εφόσον είναι σύμφωνη με τις αρχές που καθορίζονται από την Σαρία. Συνεπώς, δεν είναι απαραίτητο ότι το *Musharaka* θα εφαρμοστεί μόνο στην παραδοσιακή μορφή.

Για να κάνουν το προϊόν πιο ελκυστικό για τον πελάτη, ορισμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα άρχισαν να εγγυούνται κέρδη του *Musharaka*. Έτσι, τα ιδρύματα αυτά παραβιάζουν το βασικό νόμο της ισλαμικής χρηματοδότησης που απαιτεί σύνδεση ανταμοιβής στους κινδύνους. Αν τα κέρδη είναι εγγυημένα, ο συντελεστής κινδύνου εξαλείφεται και το κέρδος είναι σαν το τόκο. Μολονότι οι ενέργειες αυτές μπορούν να βοηθήσουν τις Ισλαμικές τράπεζες να αναπτυχθούν βραχυπρόθεσμα, μακροπρόθεσμα όμως είναι εναντίον της φήμης και της αυθεντικότητας της Σαρίας. (Kettel, 2011 σελ.65-75)

Musharaka (από το Αραβικό *shirkah*) σημαίνει σύμπραξη σε μια επιχείρηση και μπορεί να οριστεί ως μια μορφή της εταιρικής σχέσης κατά την οποία δύο ή περισσότερα πρόσωπα συνδυάζουν είτε το κεφαλαίο τους ή την εργασία μαζί, να μοιράζονται τα κέρδη τους, απολαμβάνοντας τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις. Μπορεί να λάβει τη μορφή ενός *Mufawada*, που σημαίνει απεριόριστη, χωρίς περιορισμούς και ισότιμη εταιρική σχέση στην οποία οι εταίροι απολαμβάνουν πλήρη ισότητα όσον αφορά τους τομείς των κεφαλαίων, τη διαχείριση και το δικαίωμα διαχείρισης. Κάθε εταίρος είναι τόσο ο πράκτορας και ο εγγυητής του άλλου. (Kettel, 2011 σελ.77-85)

Μια πιο περιορισμένη επενδυτική συνεργασία είναι γνωστή ως *"Inan (Shirkah Al'inan)*. Αυτού του είδους η συνεργασία εκδηλώνεται όταν δύο ή περισσότερα μέρη συνεισφέρουν σε ταμείο κεφαλαίων, είτε με χρήματα, οι συνεισφορές σε είδος ή εργασίας. Κάθε εταίρος είναι μόνο το μέσο και όχι ο εγγυητής του συνεργάτη. *"Inan Musharaka"* περιορίζεται στο πεδίο της συγκεκριμένης επιχείρησης. Η έκδοση αυτή αποτελεί την πιο κοινή μορφή *Musharaka*.

Και για τις δύο εκδόσεις του *Musharaka*, οι εταίροι μοιράζονται κέρδη σε ένα συμφωνημένο τρόπο και φέρουν απώλειες σε αναλογία με τις εισφορές κεφαλαίου.

Τα Κέρδη κατανέμονται μεταξύ των εταίρων της επιχείρησης με βάση κάποιων αναλογιών που συμφωνήθηκαν από τους ίδιους τους εταίρους εκ των προτέρων. Το μερίδιο του κέρδους από κάθε κόμμα πρέπει να καθοριστεί ως ποσοστό. Οι απώλειες αυτές πρέπει, ωστόσο, να κατανέμονται κατ' αναλογία προς την εισφορά κεφαλαίου. Σε αυτό το σημείο όλοι οι νομικοί είναι ομόφωνοι.

Αυτό το είδος της επένδυσης θεωρείται ως διανομή του κινδύνου και των κερδών το οποίο είναι πιο δίκαια μεταξύ των επενδυτών από ένα έντοκο δάνειο στο γεγονός ότι το ποσοστό των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν από κάθε επενδυτή καθορίζει το ποσοστό των κερδών που λαμβάνουν από αυτό. Έτσι, αντί να λαμβάνει ένα σταθερό επιτόκιο για παράδειγμα, το 20%, εάν τα κέρδη για την επιχείρηση είναι 2% ή 300%, ο επενδυτής θα ωφεληθεί σε σχέση με την επιτυχία του εγχειρήματος. Αυτός ο τύπος του χρηματοοικονομικού προϊόντος γίνεται αντιληπτό ότι ευνοεί τους απλούς καταθέτες σε τράπεζα (κατόχους λογαριασμού χωρίς περιορισμούς) αντί να δίνουν όλα τα πλεονεκτήματα του κέρδους για τον δανειολήπτη.

Αν και υπάρχουν πολλές παραλλαγές για την γενική αρχή της δομής του *Musharaka*, τα πιο σημαντικά υποσύνολα του προϊόντος είναι το *Mufawada* και *Inan* οι οποίες είναι μορφές χρηματοδότησης του *Musharaka*. Σε συμφωνία *Mufawada*, όλοι οι συμμετέχοντες θα έχουν την ίδια άποψη, δηλαδή η αρχική τους εισφορά, τα προνόμιά τους και τα τελικά οφέλη θα είναι όλα ίδια. Σε μια δομή *Inan*, διαφόρων μετόχων έχουν διαφορετικά δικαιώματα και δικαιούνται διαφορετικά κέρδη μετοχών, κάτι που αντικατοπτρίζει τις διαφορετικές συνεισφορές από κάθε συμμετέχοντα. Οι απώλειες είναι από κοινού στην ίδια βάση. Ωστόσο, στην πράξη, η δεύτερη μορφή (*Inan*) χρησιμοποιείται. (Kettel,2011 σελ.77-85)

Οι βασικές αρχές του *Musharaka* (όπως συμφωνήθηκε από την πλειοψηφία των πανεπιστημιακών) έχουν ως εξής:

- Χρηματοδότηση μέσω του *Musharaka* δεν συνεπάγεται σε καμία περίπτωση δανεισμός χρημάτων, μάλλον αυτό σημαίνει την ενεργό συμμετοχή στην επιχείρηση.

- Ο επενδυτής ή ο χρηματοδότης πρέπει να μοιράζεται τα κέρδη και τις ζημιές που προκύπτουν από την επιχείρηση, στο βαθμό που είναι η χρηματοδότησή του.

- Οι εταίροι είναι ελεύθεροι να προσδιορίσουν την αναλογία κέρδους που κατανέμεται σε κάθε μία από αυτές. Αυτό μπορεί να είναι διαφορετικό από την αναλογία των επενδυτικών κεφαλαίων. Ωστόσο, ο εταίρος που ο ίδιος αποκλείει από τη διοίκηση της επιχείρησης δεν μπορεί να διεκδικήσει περισσότερα από το λόγο των επενδυτικών κεφαλαίων του.

- Ζημιές πρέπει να υποστεί κάθε εταίρος και πρέπει να είναι ακριβώς ανάλογα με το κεφάλαιό του.

Παρά το γεγονός ότι μια δομή εταιρικής σχέσης *Musharaka* μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την άσκηση των συνήθων εμπορικών δραστηριοτήτων, η βασική έννοια του *Musharaka* έχει επίσης χρησιμοποιηθεί ως μια τεχνική για τα Ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ώστε να

παρέχουν χρηματοδότηση στις εμπορικές επιχειρήσεις. Για παράδειγμα, η έννοια του *Musharaka* μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δομήσει μια διευκόλυνση στην κίνηση κεφαλαίων για μια εταιρεία, όταν η εταιρεία έχει ένα ρεκόρ κερδοφορίας.

Μια διευκόλυνση του *Musharaka* στην κίνηση κεφαλαίων θα λειτουργεί σαν μία συμβατική εγκατάσταση της κίνησης κεφαλαίων. Το ισλαμικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα θα παράσχει τα κεφάλαια για τον πελάτη του, συνήθως με την κατάθεση των χρημάτων στο λογαριασμό του πελάτη με το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Ο πελάτης θα έχει πρόσβαση σε αυτά τα κεφάλαια κατά τη συνήθη πορεία των εργασιών της. Η διαφορά, όμως, είναι ότι αντί να γίνει χρέωση του λογαριασμού του πελάτη με ένα προκαθορισμένο επιτόκιο, το ισλαμικό ίδρυμα θα χρεώσει περιοδικά το λογαριασμό του πελάτη με ποσό ίσο με ένα προκαθορισμένο ποσοστό κέρδους, με την επιφύλαξη προσαρμογής, σε τακτική βάση, συνήθως ανά τρίμηνο.

Κατά το τέλος του οικονομικού έτους, τα κέρδη υπολογίζονται. Εάν το ποσό που οφείλεται για το ισλαμικό χρηματοοικονομικό ίδρυμα υπερβεί το προσωρινό κέρδος που έχει ήδη πιστωθεί στο λογαριασμό, το ποσό που δεν καταβλήθηκε από το Ισλαμικό ίδρυμα θα πιστώνεται σε ειδικό αποθεματικό λογαριασμό που η εταιρεία δημιουργεί στα λογιστικά της βιβλία. Αντίθετα, εάν το ποσό που οφείλεται για το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είναι μικρότερος από τον προσωρινό κέρδος που έχει ήδη συλλέγει από το ισλαμικό ίδρυμα, το ειδικό αποθεματικό λογαριασμό θα μειώνεται κατά το ποσό της υπέρβασης της πληρωμής του Ισλαμικού ιδρύματος.

Μετά τη λήξη της χρηματοδότησης *Musharaka*, ένα τελικό λογαριασμό κερδών και ζημιών είναι έτοιμο και το τυχόν υπόλοιπο στο ειδικό αποθεματικό λογαριασμό είναι κοινόχρηστο και στο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα και στον πελάτη σύμφωνα με τη σχέση που έχει συμφωνηθεί κατά την έναρξη της σύμβασης.

Αν, κατά τη διάρκεια ενός οικονομικού έτους, η εταιρεία έχει ζημιές τότε ο ειδικός λογαριασμός αποθεματικού μειώνεται κατά το ποσό των ζημιών αυτών. Εάν το υπόλοιπο του ειδικού λογαριασμού είναι ανεπαρκές για τις τέτοιες απώλειες, ο πελάτης μπορεί να ζητήσει από το ισλαμικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα για την επιστροφή (εν όλο ή εν μέρει) των προσωρινών κερδών που έχουν ήδη καταβληθεί στο ισλαμικό ίδρυμα. Η συμφωνία μεταξύ του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και του πελάτη του ορίζει μια προθεσμία για αυτό το αίτημα επιστροφής χρημάτων. (Kettel, 2011 σελ. 77-85)

Κάποια παραδείγματα *Musharaka* είναι τα παρακάτω:

Αγορά κατοικίας:

Δηλαδή ένας πελάτης θέλει να αγοράσει ένα σπίτι, για το οποίο δεν διαθέτει επαρκείς πόρους. Απευθύνεται στον χρηματοδότη, ο οποίος συμφωνεί να συμμετάσχει μαζί του με την αγορά του χώρου. Ο πελάτης πληρώνει δηλαδή συνολικά το 20% της τιμής και ο χρηματοδότης πληρώνει το 80% της τιμής. Έτσι ο χρηματοδότης κατέχει το 80% της ιδιοκτησίας, ενώ ο πελάτης κατέχει το 20%. Μετά την αγορά του ακινήτου από κοινού, ο πελάτης χρησιμοποιεί το σπίτι για την κατοικία και πληρώνει ενοίκιο στο χρηματοδότη για χρήση του μεριδίου στην ιδιοκτησία. Ταυτόχρονα, το μερίδιο του χρηματοδότη υποδιαιρείται περαιτέρω σε οκτώ ίσες μονάδες, κάθε μονάδα που αντιπροσωπεύει το 10% της ιδιοκτησίας του σπιτιού.

Ο πελάτης δεσμεύεται στον χρηματοδότη ότι θα αγοράσει μία μονάδα κάθε τρεις μήνες. Συνεπώς, μετά την πρώτη προθεσμία τριών μηνών, αγοράζει μία μονάδα του μεριδίου του χρηματοδότη, καταβάλλοντας ένα δέκατο της τιμής του σπιτιού. Αυτό μειώνει το μερίδιο του χρηματοδότη από 80% έως 70%. Άρα, το ενοίκιο που καταβάλλεται στον χρηματοδότη επίσης μειώνεται σε κάποιο βαθμό. Στο τέλος της δεύτερης προθεσμίας του, ο πελάτης αγοράζει άλλη μονάδα, αυξάνοντας το μερίδιό της ιδιοκτησίας έως 40% και μειώνει του μεριδίου του χρηματοδότη στο 60% μειώνοντας έτσι την αναλογία του ενοικίου. Η διαδικασία αυτή προχωρεί με τον ίδιο τρόπο μέχρι και μετά το τέλος των δύο ετών, ο πελάτης αγοράζει ολόκληρο το μερίδιο του χρηματοδότη, μειώνοντας έτσι το μερίδιο του χρηματοδότη στο μηδέν και αυξάνοντας το δικό του μερίδιο στο 100%. Η ρύθμιση αυτή επιτρέπει στο χρηματοδότη να διεκδικήσει το μίσθωμα, σύμφωνα με την αναλογία της ιδιοκτησίας στην περιουσία και ταυτόχρονα επιτρέπει μια περιοδική επιστροφή μέρους του εντολέα μέσω αγορών από τις μονάδες του μεριδίου αγοράς.

Εμπορικές εφαρμογές και ακίνητη περιουσία:

Έχει εφαρμοστεί επιτυχώς από την Ιορδανική Ισλαμική Τράπεζα στο να χρηματοδοτήσει προγράμματα ακίνητης περιουσίας και κατασκευής εμπορικών κτιρίων και κατοικιών. Η τράπεζα χρηματοδοτεί έργα, πλήρως ή εν μέρει, με βάση το γεγονός ότι η Τράπεζα λαμβάνει ένα ποσοστό των καθαρών κερδών ως συνεργάτης/εταίρος. Όταν το αρχικό ποσό έχει εξοφληθεί, η ιδιοκτησία μεταβιβάζεται πλήρως στο συνεργάτη και η Τράπεζα παραιτείται των διεκδικήσεων της. Η Ιορδανική Ισλαμική Τράπεζα χρηματοδότησε την κατασκευή ενός εμπορικού κέντρου στην πόλη Irbid, ένα κοινοτικό κολέγιο στην πόλη Jerash και ένα νοσοκομείο στην πόλη Zerqa, χρησιμοποιώντας αυτή τη μέθοδο χρηματοδότησης. (Kettel,2011 σελ.77-85)

2.7 Zakat

Το *Zakat* είναι η γενική εισφορά επί της περιουσίας των φυσικών προσώπων. Διατάχθηκε από τον ΑΛΛΑΧ στο Κοράνι και κάλεσε από το προφήτη (Μουχάμεντ) να γίνει αναδιανεμητικό, δεδομένου ότι λαμβάνει από αυτούς που έχουν περιουσία και διανέμει σε εκείνους που δεν έχουν. Το *Zakat* αποτελεί ένα πολύ σημαντικό συστατικό της ηθικής οικονομίας.

Το *Zakat* δεν αντιπροσωπεύει μόνο ένα πυλώνα της οικονομίας, την ηθική του Ισλάμ, αλλά αυτό είναι ένα πιο αποτελεσματικό μέσο για την αναδιανομή και την οικονομική ανάπτυξη στα υπάρχοντα δημοσιονομικά μέσα. (Tripp, 2007 σελ.124)

Στο Πακιστάν, τα εσόδα του *Zakat* εκτιμάται ότι δεν υπερβαίνουν το **0.2 %** του ΑΕΠ μέχρι το 1994 και στο Ιράν, όπου το *Zakat* έχει συλλεχθεί από τις κυβερνητικές υπηρεσίες και δεν έχει μετρήσιμο αντίκτυπο στις ανισότητες της εξουσίας στο επίκεντρο μιας πολιτικής οικονομίας.

Ο σύγχρονος ισλαμικός Χρηματοοικονομικός τομέας, το οποίο έχει προκύψει από το 1970 και εξελίχθηκε σε ένα σύγχρονο κλάδο της παγκόσμιας οικονομίας αποτιμάται σε πολλά δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Βασίζεται σε αυτούς τους κλασικούς κανόνες και τους νομικούς προσδιορισμούς των σύγχρονων ισλαμικών μελετητών για τις πράξεις του. Η καθοριστική διαφορά μεταξύ των ισλαμικών οικονομικών και συμβατικών οικονομιών έχει διατυπωθεί ως εξής: «Ενώ τα συμβατικά συνήθως επιδιώκουν τη μεγιστοποίηση του κέρδους εντός ενός δεδομένου κανονιστικού πλαισίου, ο ισλαμικός χρηματοοικονομικός τομέας καθοδηγείται από άλλους, θρησκευτικά εμπνευσμένους στόχους.» Οι στόχοι αυτοί περιλαμβάνουν την αναζήτηση για κοινωνική δικαιοσύνη και άλλων ηθικών και θρησκευτικών ανησυχιών σχετικά με το πώς να δημιουργήσουν μια ευχάριστη κοινωνία με τον Θεό. (Shawamreh, 2013 σελ.46).

Η προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης μέσω της επιχειρηματικής δραστηριότητας, η οποία έχει μια πραγματική, παραγωγική βάση στην πραγματική οικονομία, είναι ένα σημαντικό συστατικό στη θεωρία του ισλαμικού χρηματοοικονομικού τομέα. *Zakat* (φιλανθρωπία) είναι ένας από τους πέντε βασικούς πυλώνες του Ισλάμ, και μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για την προώθηση του στόχου της δημιουργίας ενός δίκαιου και ηθικού οικονομικού συστήματος. Κάθε σύστημα του χρηματοοικονομικού τομέα θα πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τους κανόνες του ισλαμικού νόμου όσον αφορά τις επιτρεπόμενες (*halal*) και απαγορευμένες (*haram*) δραστηριότητες. Ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δεν θα χρηματοδοτήσουν εν γένει το εμπόριο απαγορευμένων προϊόντων, όπως το χοιρινό, το αλκοόλ,

τα ναρκωτικά, ή την πορνογραφία. Μερικά Ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα ανεχθούν το εμπόριο απαγορευμένων προϊόντων από τις επιχειρήσεις που έχουν χρηματοδοτηθεί, υπό την προϋπόθεση ότι το εμπόριο δεν είναι η κύρια δραστηριότητα της επιχείρησης και αποτελεί ένα ελάχιστο ποσοστό της δραστηριότητας. Παραδείγματα αυτών των τύπων των επιχειρήσεων περιλαμβάνει τα ξενοδοχεία ή αεροπορικές εταιρείες, που μπορεί να διατίθενται το αλκοόλ στους πελάτες. (Shawamreh,2013 σελ.46).

Το πρώτο οργανωμένο ισλαμικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είναι *Baitul Mal*, το οποίο μεταφράζεται σε «Σπίτι από χρήμα» και ιδρύθηκε κατά τις πρώτες ημέρες του Ισλάμ. Αρχικά, η χορήγηση των φόρων, τη διανομή του *Zakat* (φόρος περιουσίας), καθώς και τη διαχείριση των δημοσίων δαπανών ήταν η κύρια λειτουργία του *Baitul Mal*. Κατά τη διάρκεια του Προφήτη Μουχάμεντ (PBUH) και του πρώτου διαδόχου του (*Abu Bakr Al Siddiq*), όλα τα έσοδα που έχουν ληφθεί διανεμήθηκαν αμέσως. Ως εκ τούτου, υπήρχε ανάγκη για μια μόνιμη *Baitul Mal*. Η πραγματική εγκατάσταση της *Baitul Mal* ως οργανωμένου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος αποδίδεται στον *Omar Bin Al Khattab*, το δεύτερο χαλίφη. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, υπήρξε μια μεγάλη αύξηση των κρατικών εσόδων. Ένα κεντρικό ταμείο ιδρύθηκε στη Μεδίνα, με επικεφαλής τον *Abdulla bin Arqam* ως αξιωματικός του Δημοσίου, και επίσης δημιουργήθηκαν επαρχιακά ταμεία για τη διαχείριση των εσόδων και των δαπανών και να αναπέμψουν τα καθαρά έσοδα στο κεντρικό ταμείο. Για την τήρηση των λογιστικών βιβλίων, ιδρύθηκε ένα τμήμα με χωριστούς λογαριασμούς. Οι κύριες πηγές χρηματοδότησης για *Baitul Mal* ήταν τα έσοδα από την *Zakat* (φόρος περιουσίας που εφαρμόζεται σε ποσοστό 2.5 τοις εκατό για όλους τους Μουσουλμάνους), *Jizia* (οφειλόμενου φόρου από μη-μουσουλμάνους για την παροχή προστασίας), και *Kharaj* φόρο ακίνητης περιουσίας. Δευτερεύουσες πηγές χρηματοδότησης περιλαμβάνονται *Sadaqah* (δωρεές) και οποιαδήποτε κεφάλαια ή ακίνητα χωρίς τους ιδιοκτήτες ή οι νόμιμοι κληρονόμοι. Από την πλευρά των δαπανών, και εκτός από τις κρατικές δαπάνες, όπως πληρωμή μισθών και άλλων δαπανών. Ο Omar Bin Al KHATAB εισήγαγε την κοινωνική ασφάλιση. Αυτό περιελάμβανε την παροχή εισοδήματος στους φτωχούς, τους ηλικιωμένους, ορφανά παιδιά, χήρες, και άτομα με ειδικές ανάγκες, καθώς και το επίδομα ανεργίας και συντάξεις. Κατά τη διάρκεια αυτού του χρόνου, η αποζημίωση στους μη μουσουλμάνους και η ανακούφιση από *jizia* επίσης εφαρμόστηκε για πρώτη φορά. (Shawamreh, 2013 σελ.46)

2.8 Mudaraba

Οι ισλαμικές τράπεζες έχουν τον ίδιο σκοπό, όπως οι παραδοσιακές-συμβατικές τράπεζες εκτός του ότι λειτουργούν σύμφωνα με τους κανόνες της Σαρίας, γνωστή ως *Fiqh Al-Mu'amalat* (Ισλαμικοί κανόνες συναλλαγών). Η βασική αρχή των ισλαμικών τραπεζών είναι η κατανομή των κερδών και ζημιών, καθώς και η απαγόρευση του *riba* (τοκογλυφία). Οι κοινές έννοιες που χρησιμοποιούνται στις ισλαμικές τράπεζες περιλαμβάνουν κέρδη (*Mudaraba*), φύλαξη (*Wadiah*), κοινή επιχείρηση (*Musharaka*), επιπλέον κέρδος (*Murabaha*) και μίσθωση (*Ijara*). (Kettel,2011 σελ.24)

Το *Mudaraba* είναι χρηματοδότηση επιχειρηματικού κεφαλαίου ενός επιχειρηματία ο οποίος παρέχει εργασία ενώ η χρηματοδότηση παρέχεται από την τράπεζα, έτσι ώστε τόσο τα κέρδη και οι κίνδυνοι να είναι κοινά. Αυτή η συμμετοχική ρύθμιση μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας αντικατοπτρίζουν την ισλαμική άποψη ότι ο δανειολήπτης δεν πρέπει να φέρει όλο τον κίνδυνο/κόστος της αποτυχίας, με αποτέλεσμα μια ισορροπημένη κατανομή του εισοδήματος.

Το ισλαμικό τραπεζικό σύστημα περιορίζεται σε ισλαμικές αποδεκτές συναλλαγές, οι οποίες αποκλείουν εκείνα που αφορούν το αλκοόλ, το χοιρινό, τα τυχερά παιχνίδια και ούτω καθεξής. Στόχος του είναι να συμμετάσχει μόνο σε ηθικές επενδύσεις, την ηθική και την αγορά.

Οι Ισλαμικές τράπεζες έχουν αυξηθεί πρόσφατα στο μουσουλμανικό κόσμο, παραμένουν όμως ένα πολύ μικρό ποσοστό του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος. (Kettel,2011 σελ.30)

Ο ισλαμικός χρηματοοικονομικός τομέας μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για να επενδύσει στην τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης των μικρών επιχειρήσεων. Στην πραγματικότητα, υποστηρίζεται ότι το Ισλάμ ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Η μικροοικονομία είναι ένα σημαντικό εργαλείο για την χρηματοοικονομική ανάπτυξη και αυτό γίνεται συνήθως με Μίκρο-δάνεια με τόκο.

Η ισλαμική μικροοικονομία αναπτύσσεται συνεχώς αν και δεν είναι ακόμα ευρέως διαδεδομένη. Η μικροοικονομία προσφέρει ένα τρόπο για την ισλαμική οικονομία στο πώς να αντιμετωπίσει άμεσα το πρόβλημα της κοινωνικής δικαιοσύνης και των ηθικών στόχων που αποτελούν τον βασικό λόγο ύπαρξης της. Το *Mudaraba* (ετερόρρυθμη εταιρία) είναι η καταλληλότερη για αυτήν την προσπάθεια αν και αρκετά ισλαμικά χρηματοοικονομικά προϊόντα που χρησιμοποιούνται σήμερα μπορούν να προσαρμοστούν για την μικροοικονομία (Shawamreh,2013 σελ. 52)

2.9 Salam και Sukuk

Salam είναι μια σύμβαση η οποία αναφέρεται σε μια συμφωνία για να αγοράσει, σε προκαθορισμένη τιμή, ένα καθορισμένο είδος εμπορεύματος (φυσικών προϊόντων που μπορούν να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε δευτερογενή αγορά, όπως η γεωργία και ορυκτών προϊόντων και πολύτιμα μέταλλα) που δεν είναι διαθέσιμο με τον πωλητή. Το εμπόρευμα πρέπει να παραδοθεί σε συγκεκριμένη μελλοντική ημερομηνία και σε συγκεκριμένη ποσότητα και ποιότητα. Η τιμή αγοράς θα μπορούσε να καταβληθεί σε προθεσμία δύο έως τριών ημερών ανάλογα με την ανοχή του *Shari'ah Supervisory Board (SSB)*. Το εμπόρευμα μπορεί ή δεν μπορεί να διαπραγματεύεται σε ένα χρηματιστήριο. (El Tiby, 2011 σελ.69)

Sukuk (πληθυντικός του *Sak*, είναι η αραβική λέξη και σημαίνει 'πιστοποιητικό') ορίζεται ως πιστοποιητικά που αντιπροσωπεύουν ένα αναλογικό και αδιαίρετο δικαίωμα ιδιοκτησίας σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, μια ομάδα κυρίως με πάγια περιουσιακά στοιχεία, ή ένα επιχειρηματικό εγχείρημα. Αυτά τα περιουσιακά στοιχεία θα πρέπει να είναι σε ένα συγκεκριμένο έργο ή σε επενδυτικές δραστηριότητες που συμμορφώνονται με τους κανόνες της Σαρίας και τις αρχές του. *Sukuk* είναι το ισλαμικό ισοδύναμο των τίτλων ή ομολόγων στο συμβατικό σύστημα.

Οι μεγάλες διαφορές μεταξύ των δύο μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

-Τα ομόλογα είναι τα πιστοποιητικά χρέη από τον εκδότη, ενώ *Sukuk* είναι όργανα που αντιπροσωπεύουν ένα αδιαίρετο δικαίωμα ιδιοκτησίας επί του ενεργητικού στα οποία τα κεφάλαια επενδύονται.

-*Sukuk* μπορεί να εκδοθεί μόνο για συγκεκριμένους συμβατούς σκοπούς της Σαρίας και συμβατά περιουσιακά στοιχεία της Σαρίας, ενώ τα ομόλογα μπορούν να εκδίδονται για γενικούς σκοπούς απροσδιόριστα.

-*Sukuk* βασίζεται στην πραγματική υποκειμενική αξία· κατά συνέπεια, το εισόδημα πρέπει να σχετίζεται με το σκοπό για τον οποίο η χρηματοδότηση χρησιμοποιείται.

-Στην περίπτωση του *Sukuk*, οι επενδυτές έχουν την κυριότητα των απαιτήσεων σχετικά με τα ειδικά στοιχεία του ενεργητικού ή των βασικών δραστηριοτήτων επιχείρησης, ενώ στα ομόλογα έχουν γενική απαίτηση οι πιστωτές έναντι του εκδότη.

-Το γεγονός είναι ότι η Σαρία απαιτεί από όλες τις δραστηριότητες να κατευθύνονται προς παραγωγικούς σκοπούς και όχι κερδοσκοπικές δραστηριότητες ώστε να έχει πραγματικά οικονομικά μεγέθη να μειώνει τον κίνδυνο της αβεβαιότητας.

Sukuk δεν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης στην δευτερογενή αγορά, εκτός εάν τα υποκείμενα περιουσιακά στοιχεία εκπροσωπούνται από το πιστοποιητικό που αποτελούν την πλειοψηφία των ακινήτων περιουσιακών στοιχείων και οικονομικά δικαιώματα. (El Tiby, 2011 σελ. 70)

Η διάρθρωση του *Sukuk* είναι βασικό ζήτημα. Μεταξύ των δομών του χρέους, *Ijara*, *Murabaha*, *Salam*, και *Istisna* (εκ των προτέρων αγορά των βιομηχανικών προϊόντων) είναι κοινά, ενώ *Mudaraba* και *Musharaka* είναι δομές των ιδίων κεφαλαίων με βάση και είναι πιο κατάλληλοι για την προβολή ή τη χρηματοδότηση του ισολογισμού. *Ijara*, *Mudaraba*, *Musharaka* και *Sukuk* είναι ευέλικτα διαπραγματεύσιμα στη δευτερογενή αγορά. *Murabaha*, *Salam*, και *Istisna* είναι καθαρά χρέος και ως εκ τούτου δεν πληρούν τις προϋποθέσεις σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Σαρίας και πρέπει να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στη δευτερογενή αγορά. Ωστόσο, *Ijara Sukuk* είναι η πιο δημοφιλής μεταξύ των εκδοτών και των επενδυτών για τις εγγενείς δυνατότητές τις. Περίπου το 50 τοις εκατό της συνολικής διεθνούς *Sukuk* διαρθρώνεται σε *Ijara*. Στο Μπαγκλαντές, η *Sukuk* έχει αναπτυχθεί και προσφέρονται στην αγορά μέχρι σήμερα και βασίζεται σε *Mudaraba*. (Thiagaraja et.al, 2014 σελ. 51-53)

Τα *Sukuk* στην παγκόσμια αγορά έχουν ξεπεράσει τα \$300 δισ. δολάρια, με περισσότερα από 2.000 θέματα, όπως το 2012 και αναμένεται να φθάσει τα \$900 δισ. δολάρια από το 2017. Επενδυτές βλέπουν την *Sukuk* ως η ασφαλέστερη για τους πόρους που βασίζονται σε πραγματικά περιουσιακά στοιχεία ή/και συναλλαγών. Ο *Thomson Reuters* ξεκίνησε το παγκόσμιο *Sukuk Index*, αντικατοπτρίζοντας την αυξανόμενη σημασία της *Sukuk* παγκόσμια αγοράς.

Η Μαλαισία είναι η πρωτοπόρος χώρα στην έκδοση *Sukuk*, κρατώντας το 65% των συνολικών εκδόσεων *Sukuk*. Τα ΗΑΕ κατέχουν το 10%. Κάποιοι άλλοι κάτοχοι είναι η Διεθνής Εταιρία Χρηματοδότησης της Παγκόσμιας Τράπεζας της Ισλαμικής ανάπτυξης.

Τα *Sukuk* δεν μπορούσαν να κάνουν ένα κοίλωμα στο Μπαγκλαντές, διότι η χώρα από μόνη της δεν είναι πολύ ανεπτυγμένη. Επιπλέον, λιγότερες προσπάθειες έχουν γίνει για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την εμπορία των *Sukuk*. *Sukuk* μπορεί να είναι η καλύτερη επιλογή για τη συγκέντρωση κεφαλαίων για μεγάλης κλίμακας κατασκευές στο Μπαγκλαντές, όπως *Padma Bridge*, το μετρό κανόνα στη Ντάκα, το βαθύ θαλάσσιο λιμένα, οι αεροπορικές εταιρείες, των σιδηροδρομικών μεταφορών, τηλεπικοινωνιών.

Τα *Sukuk* μπορεί να συμβάλουν σημαντικά στην εδραίωση της αγοράς κεφαλαίων. Ως ένα

δυναμικό μέσο, που μπορεί να επιφέρει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της χρηματοπιστωτικής αγοράς.(Thiagaraja et.al, 2014 σελ. 51-53)

Προσφέρονται και άλλα προϊόντα και εργαλεία από τον ισλαμικό χρηματοοικονομικό τομέα. Αυτά περιλαμβάνουν μετοχές, ομόλογα, εμπορεύματα, νομίσματα, παράγωγα, ισλαμικά αμοιβαία κεφάλαια, και οι μεταβολές σχετικά με την ασφάλιση. Τα *Sukuk*, τα οποία είναι συγκρίσιμα σε οικονομική σημασία με τα ομόλογα, έχουν αυξηθεί εντυπωσιακά σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Πολύ μεγάλες χρηματοδοτήσεις σε ορισμένους κλάδους και γεωγραφικές περιοχές βασίστηκαν στη δομή *Sukuk* για έργα αξίας δισεκατομμυρίων δολαρίων. Η βασική ιδέα του *Sukuk* είναι ότι οι επενδυτές αγοράζουν μετοχές ιδιοκτησίας σε μια εταιρεία, με την εκ των προτέρων προκαταβολή. Οι βεβαιώσεις των *Sukuk* χορηγούνται στους επενδυτές. Οι επενδυτές κατέχουν ένα κομμάτι ενός υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου που αποτελεί το αντικείμενο της επιχειρηματικής δραστηριότητας, η οποία μπορεί να είναι δομημένη με βάση τη χρηματοδοτική μίσθωση ή πώληση. Τότε οι επενδυτές λαμβάνουν είτε την πληρωμή ενοικίου ή την πληρωμή των πωληθέντων δόσεων με την πάροδο του χρόνου, επιτρέποντάς τους να ανακτήσουν την κύρια επένδυσή τους συν ένα κέρδος.

Το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο μπορεί να είναι για παράδειγμα η ανάπτυξη της γης, όπως τα 700 εκατομμύρια δολάρια των παγκοσμίων *Sukuk* του Κατάρ το 2003, ή του εξοπλισμού, όπως και τα 100 εκατομμύρια δολάρια *Sukuk* χορηγήθηκαν από την Χρηματοδοτική Επιχείρηση *Tabreed* το 2004, για την κεντρική ψύξη συγκεκριμένων φυτών στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Και τα δύο αυτά παραδείγματα ήταν με συμβάσεις μίσθωσης με βάση των *Sukuk*, η *Tabreed* χρησιμοποιώντας τη μέθοδο μια πώληση-πίσω στο τέλος της μίσθωσης, και το Κατάρ χρησιμοποιώντας τη μέθοδο ένα δώρο-πίσω στο τέλος της μίσθωσης για να ανακτήσει το χρηματοδοτούμενο αγαθό. (Shawamreh,2013 σελ. 52)

2.10 Takaful

Το Takaful είναι μια έννοια ασφάλισης. Στηρίζεται στην ισλαμική Muamalat (τραπεζικές συναλλαγές), τηρώντας τους κανόνες και τους κανονισμούς του ισλαμικού νόμου. Η έννοια αυτή έχει ασκηθεί σε διάφορες μορφές για πάνω από 1400 χρόνια. Οι μουσουλμανικοί νομικοί αναγνωρίζουν ότι η βάση της κοινής ευθύνης στο σύστημα του Aquila , όπως εφαρμόζεται μεταξύ των μουσουλμάνων της Μέκκα και την Μεδίνα, έθεσε τα θεμέλια της αμοιβαίας ασφάλισης. .(Kettel,2011 σελ.111)

Αρχές Takaful

Οι αρχές του Takaful έχουν ως εξής:

- Ασφαλισμένοι συνεργάζονται μεταξύ τους για το κοινό καλό τους.
- Κάθε ασφαλισμένος πληρώνει τη συνδρομή του για να βοηθήσει εκείνους που χρειάζονται βοήθεια.
- Οι ζημίες και υποχρεώσεις επιμερίζονται σύμφωνα με ένα κοινοτικό σύστημα συγκέντρωσης.
- Η αβεβαιότητα εξαλείφεται σε σχέση με τη συνδρομή και την αποζημίωση.
- Δεν υπάρχουν μέλη που να αντλούν πλεονέκτημα εις βάρος των άλλων.

Θεωρητικά, το Takaful γίνεται αντιληπτό ως συνεταιριστική ή αμοιβαία ασφάλιση, όπου τα μέλη συνεισφέρουν ένα ορισμένο χρηματικό ποσό σε μια κοινή 'πισίνα'. Ο σκοπός αυτού του συστήματος δεν είναι τα κέρδη. (Iqbal & Mirakhor, 2011 σελ. 26)

Η ζήτηση για ισλαμική ασφάλιση κατά τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα στο πλαίσιο του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου (Cooperation Council (GCC)), σε κάποιες χώρες του Κόλπου και της Μέσης Ανατολής, έχουν δει τον πολλαπλασιασμό των νέων εταιρειών που προσφέρουν Ισλαμική ασφάλιση προϊόντων στις αγορές αυτές. Η πλειοψηφία των εταιρειών αυτών είναι ανεπτυγμένη πλήρως με Takaful φορείς, αλλά και οι συμβατικές ασφαλιστικές εταιρείες έχουν επίσης εισέλθει στην αγορά με τμήματα Takaful. (Kettel, 2011 σελ. 111)

Η ασφαλιστική σύμβαση, όπως συμφωνήθηκε από τους περισσότερους σύγχρονους μελετητές, δεν επιτρέπεται για τους μουσουλμάνους, διότι περιέχει τα ακόλουθα στοιχεία (haram):

- Gharar
- maisir (τυχερά παιχνίδια)
- Riba

Υπάρχουν τρία μοντέλα και αρκετές παραλλαγές για το πώς μπορεί να εφαρμοστεί Takaful:

- το μοντέλο Mudarabah
- το μοντέλο Wakala
- συνδυασμός και των δύο - ένα υβριδικό μοντέλο.

✓ Το μοντέλο Mudaraba

Είναι μια βάση για την ανταλλαγή του κέρδους και της ζημίας μεταξύ του επιχειρηματία Takaful και τους ασφαλισμένους. Αυτό το μοντέλο χρησιμοποιείται ευρέως στη Μαλαισία.

Με την αρχή αυτή, ο επιχειρηματίας ή mudarib (Takaful επιχειρηματίας) θα αποδεχθεί την πληρωμή των Takaful δόσεις ή Takaful εισφορές (ασφάλιστρα) που ονομάζεται Ras ul Mall από τους επενδυτές ή τους παρόχους ή τους μετόχους αρχικού κεφαλαίου (Takaful συμμετέχοντες) που ενεργούν ως Sahib-ul-Mal.

Η σύμβαση καθορίζει πως το κέρδος από τις δραστηριότητες της εταιρείας Takaful είναι το μοίρασμα, σύμφωνα με την αρχή του Mudaraba, μεταξύ των συμμετεχόντων, όπως οι πάροχοι του κεφαλαίου και του Takaful ο επιχειρηματία. Η κατανομή αυτών των κερδών μπορεί να είναι σε αναλογία 50:50, 60:40, 70:30 ή ό, τι έχει συμφωνηθεί αμοιβαία μεταξύ των συμβαλλομένων μερών. (Iqbal & Mirakhor, 2011 σελ. 26)

Προκειμένου να εξαλειφθεί το στοιχείο της αβεβαιότητας στην Takaful σύμβαση, η έννοια της «tabarru» (δωρεά) έχει ενσωματωθεί. Με αυτή την έννοια, ο συμμετέχων συμφωνεί να δώσει ως «tabarru» ένα ορισμένο ποσοστό των Takaful δόσεις ή εισφορών του. Συμφωνεί και αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει σε οποιονδήποτε από τους συναδέλφους τους έχει υποστεί ζημία. Η συμφωνία επιτρέπει στο να εκπληρώσει την υποχρέωσή του για την αλληλοβοήθεια και την από κοινού εγγύηση. (Kettel, 2011 σελ. 112)

Στην ουσία η «tabarru» δίνει τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να εκτελέσουν τα έργα τους βοηθώντας τους συναδέλφους τους που έχουν υποστεί απώλεια ή ζημία που οφείλεται σε καταστροφή. Η κατανομή των κερδών που μπορεί να προκύψουν από τις εργασίες της Takaful γίνεται μόνο μετά την υποχρέωση συνδρομής των συναδέλφων. Είναι επιτακτική ανάγκη, λοιπόν, για μια Takaful εταιρεία να διατηρήσει επαρκή περιουσιακά στοιχεία των καθορισμένων αυτών υπό τη φροντίδα τους, ενώ ταυτόχρονα προσπαθεί με σύνεση για να εξασφαλίσει τους πόρους να προστατεύονται επαρκώς έναντι αδικαιολόγητων υπερβολικών εκθέσεων. (Iqbal & Mirakhor, 2011 σελ. 28)

Mudaraba είναι μια εμπορική σύμβαση μεταξύ του παρόχου ή των παρόχων των κεφαλαίων και τον επιχειρηματία που διεξάγει πραγματικά την επιχείρηση. Η λειτουργία του Takaful μπορεί έτσι να επιλεγεί ως επιχειρηματικό εγχείρημα κέρδους μεταξύ της Takaful εταιρείας και των μεμονωμένων μελών της ομάδας των συμμετεχόντων που επιθυμούν να δώσουν εγγύηση ο ένας στον άλλον αμοιβαίως έναντι συγκεκριμένης απώλειας ή ζημίας που μπορεί να επιβληθεί σε κάποιο από αυτά. (Kettel, 2011 σελ. 112)

✓ Το μοντέλο Wakala

Πρόκειται για μια σύμβαση αντιπροσωπείας, η οποία αντικαθιστά το κέρδος με αμοιβή απόδοσης. Η Takaful εταιρία σε αυτή την περίπτωση ενεργεί ως αντιπρόσωπος (Wakeel) για τους συμμετέχοντες και διαχειρίζεται το Takaful/ ReTakaful ταμείο σε αντάλλαγμα για μια καθορισμένη αμοιβή. Αυτό το μοντέλο χρησιμοποιείται περισσότερο στην περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Σύμφωνα με την αρχή Wakala, το καταβεβλημένο κεφάλαιο έχει δοθεί ως δωρεά από τους μετόχους. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με την αρχή αυτή οι μέτοχοι δεν αναμένουν και κατά πάσα πιθανότητα δεν τους πειράζει που δεν λαμβάνουν καμία επιστροφή στην αρχική δωρεά. Ωστόσο, ορισμένοι μελετητές έχουν πρόσφατα υποστηρίξει ότι οι μέτοχοι (φορείς), υπό την ιδιότητά τους ως διαχειριστές θα πρέπει επίσης να δικαιούνται να μοιράζονται τα κέρδη που προκύπτουν από την Takaful εταιρεία. (Kettel,2011 σελ.112)

Σε μια αυστηρή ερμηνεία του μοντέλου Wakala, το κέρδος των ταμείων επενδύσεων των ασφαλισμένων (καθαρό από την αμοιβή διαχείρισης ή έξοδα) πηγαίνει στους ασφαλισμένους.

Οι μέτοχοι χρεώνουν μια αμοιβή Wakala από εισφορές που καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών της επιχείρησης. Το ποσοστό αμοιβής καθορίζεται ετησίως εκ των προτέρων διαβούλευση με το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας σύμφωνα με τη Σαρία. Η αμοιβή διαχείρισης συνήθως σχετίζεται με το επίπεδο των επιδόσεων.

✓ Wakala / Mudaraba – Υβριδικό Μοντέλο

Σύμφωνα με αυτό το υβριδικό μοντέλο, τα ασφαλιστικά συμβόλαια του Takaful εκδίδονται σύμφωνα με το μοντέλο Wakala, ενώ Mudaraba εφαρμόζεται για τις επενδυτικές δραστηριότητες.(Kettel,2011 σελ.113)

Η εν λόγω ασφάλιση καλύπτει τα στοιχεία της κοινής ευθύνης, κοινή αποζημίωση, το κοινό συμφέρον και την αλληλεγγύη.

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΣΛΑΜΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

3.1 Ιστορία των τραπεζών και φορέων

Το Ισλάμ υπήρξε πριν 1400 χρόνια, αλλά η ισλαμική οικονομική θεωρία και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της ως ένας τομέας εμφανίστηκαν κατά τη δεκαετία του 1970. Οι ισλαμικές τράπεζες ιδρύθηκαν αργά τον 20^ο αιώνα για να βοηθήσουν τους μουσουλμάνους να δραστηριοποιηθούν διεθνώς, ενώ ταυτόχρονα να σέβονται τις παραδοσιακές ισλαμικές αξίες που σχετίζονται με την χρηματοδότηση του εμπορίου και των συναλλαγματικών αξιών. Η βάση για την ύπαρξή τους είναι η ισλαμική ηθική απαγόρευση επιβολής τόκου όπου ο τόκος αποτελεί κεντρικό στοιχείο του καπιταλιστικού τραπεζικού. Ο Προφήτης Μουχάμεντ, ο θεμελιωτής του Ισλάμ, ήταν και αυτός ιδιοκτήτης μιας επιχείρησης στον έβδομο αιώνα της χριστιανικής εποχής, όμως ήταν της συζύγου του της Khadijah. Παρ' όλα αυτά, δεν υπήρχε αυτό που λέμε ισλαμική τράπεζα μέχρι τα τέλη του εικοστού αιώνα. Η Κλασική ισλαμική νομολογία πάντα ασχολείται με τον έλεγχο του εμπορίου και των οικονομικών συναλλαγών μεταξύ ατόμων και έχει δημιουργήσει ένα μεγάλο σώμα κανόνων σχετικά με το θέμα. Ωστόσο, οι κανόνες αυτοί δεν οδηγούν σε ισλαμικό χρηματοπιστωτικό σύστημα έως το 1970. (Farooq, 2013 σελ.21)

Οι Ισλαμικές οικονομίες άρχιζαν να εμφανίζονται κατά τη διάρκεια του 8ου και 12ου αιώνα στην παρουσία του Χαλιφάτο του όπου κάποιες αγορές και μια πρώιμη μορφή του μερκαντισμού αναφέρθηκαν ως "Ισλαμικό Καπιταλισμό". Εφαρμόστηκαν μια σειρά από τεχνικές συμπεριλαμβάνοντας τις πρώτες μορφές εταιρικής σχέσης (*Mufawada*), Ετερόρρυθμες εταιρίες (*Mudaraba*) και τις πρώτες μορφές του κεφαλαίου (*Al-Mal*), η συσσώρευση κεφαλαίου (*Nama Al-Mal*), επιταγές, γραμμάτια, καταπιστεύματα (*waqf*), συναλλαγές λογαριασμών, βιβλία και καταθέσεις.

Οι επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από το κράτος, υπήρχαν επίσης στο μεσαιωνικό ισλαμικό κόσμο, και ο θεσμός του «οργανισμού» εισήχθη επίσης κατά τη διάρκεια αυτού του χρόνου. Πολλές από αυτές τις πρώιμες καπιταλιστικές έννοιες υιοθετήθηκαν και προχώρησαν περαιτέρω στη μεσαιωνική Ευρώπη από τον 13ο αιώνα και μετά. (Kettel, 2011 σελ. 24)

Μέχρι σήμερα, ένας μουσουλμάνος που επιθυμεί να συμμετάσχει στην παγκόσμια οικονομία είχε να επενδύσει σε καπιταλιστικούς θεσμούς και να ενεργεί σε αντίθεση με τις θρησκευτικές

και ηθικές του πιστεύω. Όμως, οι χρηματοδοτικοί πόροι στον ισλαμικό κόσμο έχουν αυξηθεί κατά τις τελευταίες τρεις δεκαετίες. Οι Μουσουλμάνοι ολοένα και αναζητούν εναλλακτικές λύσεις για την καπιταλιστική επένδυση που συνάδουν περισσότερο με την ισλαμική πρακτική. Οι Ισλαμικές τράπεζες παρέχουν ένα πλαίσιο για τους Μουσουλμάνους να επενδύσουν τα χρήματά τους "ηθικά", σύμφωνα με τον ισλαμικό νόμο, ενώ την ίδια στιγμή δεν χάνουν τις ευκαιρίες κέρδους που προβλέπονται από την παγκόσμια μορφή της καπιταλιστικής ανταλλαγής. Το ισλαμικό τραπεζικό σύστημα οφείλει να συμπεριφέρεται ως μουσουλμανικό ίδρυμα στην παγκόσμια οικονομία, αλλά είναι επίσης μια βιομηχανία που ασχολείται ρητά με το καπιταλιστικό θεσμό των τραπεζών και ως εκ τούτου πρέπει να μελετηθεί στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και τη σχέση του με τον καπιταλισμό. (Hunt-Ahmed, 2013 σελ. 3)

Σε αυτές τις πρώτες ημέρες, δεν υπήρχαν πολλοί μελετητές με γνώση των οικονομικών και τραπεζικών εργασιών. Οι μελετητές που είχαν δημοσιεύσει συναφή θέματα ήταν χωρίς πρακτική εμπειρία, αφού δεν είχαν καμία απολύτως έκθεση σε σύγχρονες τραπεζικές, επενδυτικά κεφάλαια, και αγορές κεφαλαίων. Σε πολλές περιπτώσεις, οι μελετητές που απασχολήθηκαν από τις τράπεζες ήταν λόγω της φήμης τους και μόνο, ως συντάκτες στα Ισλαμικά θέματα γενικά και όχι ως εμπειρογνώμονες. Έτσι, όπως σε κάθε νεοσύστατη βιομηχανία, υπήρχε μια περίοδος προσαρμογής και μάθησης. Η διαδικασία ήταν μια επιβράβευση, όμως, αν και υπήρχαν δυσκολίες, σημαντική πρόοδος επιτεύχθηκε. (Thomas, 2006 σελ.13)

Υπήρχαν κάποια πειράματα με το ισλαμικό τραπεζικό σύστημα στο Πακιστάν στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Στην Αίγυπτο, στην περιοχή Μιτ Γαμπ ιδρύθηκε το Τοπικό Ταμειυτήριο. Ήταν η πρώτη επιτυχημένη σύγχρονη εμπειρία στον κόσμο. Ξεκινώντας από τα μέσα της δεκαετίας του 1970, και ως αποτέλεσμα της απότομης αύξησης των τιμών του πετρελαίου που έφερε μεγάλο πλούτο για τη Μέση Ανατολή, αυξήθηκε η ζήτηση για λύσεις συμβατές με τη Σαρία, ως εναλλακτική λύση για τις συμβατικές οικονομικές λύσεις που έχουν αυξηθεί δραματικά. Ενώ οι ισλαμικές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες έχουν αναπτυχθεί με ταχείς ρυθμούς ξεκινώντας από τη δεκαετία του 1970, οι ρυθμιστικοί φορείς και οι κανονισμοί που διέπουν τα Ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δεν έχουν αναπτυχθεί τόσο γρήγορα όσο η ίδια η βιομηχανία.

Τα τελευταία χρόνια, υπήρξαν πολλές προσπάθειες που έγιναν από τους ισλαμικούς χρηματοοικονομικούς ρυθμιστικούς φορείς, όπως το Διοικητικό Συμβούλιο Ισλαμικών

Οικονομικών Υπηρεσιών (*Islamic Financial Services Board -IFSB*) και ο Οργανισμός Λογιστικής και Ελεγκτικής Ισλαμικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (*Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions -AAOIFI*) να αναπτύξουν το ρυθμιστικό πλαίσιο για τα ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία περιλαμβάνουν τα πρότυπα κεφαλαιακής επάρκειας, πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, καθώς και τα πρότυπα εταιρικής διακυβέρνησης.

Ένας άλλος στόχος των οργανώσεων, όπως αυτές ήταν η εναρμόνιση των ισλαμικών χρηματοοικονομικών πρακτικών όπως χρηματοοικονομική πληροφόρηση, λογιστικούς χειρισμούς και οι απαιτήσεις γνωστοποιήσεων με τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα και πρακτικές. Οι προσπάθειες αυτές στοχεύουν για προώθηση και ενίσχυση του κανονιστικού πλαισίου, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ασφαλής χρήση ισλαμικού χρηματοπιστωτικού συστήματος και η ομαλή και αποτελεσματική ενσωμάτωση και εναρμόνιση του ισλαμικού χρηματοπιστωτικού συστήματος και πρακτικής με το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Το τρίτο τμήμα τονίζει την ανάπτυξη του ισλαμικού τραπεζικού στην Αίγυπτο, Ιράν, Πακιστάν, Σουδάν, και της Μαλαισίας. Οι λόγοι για την επιλογή των χωρών αυτών είναι το γεγονός ότι η Αίγυπτος, πρωτοπόρα από το Μίτ Γαμρ τοπική τράπεζα αποταμιεύσεων, η οποία ιδρύθηκε το 1963, είναι ένα ορόσημο στην εξέλιξη των σύγχρονων Ισλαμικών τραπεζών, διότι έχει αποδειχθεί ότι οι κανόνες της Σαρίας και οι αρχές της είναι επαρκείς για να καλύψουν τις χρηματοδοτικές ανάγκες των Μουσουλμάνων του σήμερα. Το Ιράν, το Πακιστάν και το Σουδάν και οι τρεις χώρες έχουν αρχίσει να μεταμορφώσουν εντελώς τα τραπεζικά συστήματα σε Ισλαμικά. Η Μαλαισία είναι η μεγαλύτερη χώρα που ενσωματώθηκε στις Ισλαμικές τραπεζικές και θεωρείται το μεγαλύτερο ισλαμικό οικονομικό κέντρο του κόσμου. (El Tiby, 2011 σελ. 4-6)

Ένα ισλαμικό χρηματοπιστωτικό σύστημα-ΙΧΣ (*IFI-Islamic financial system*) αναφέρεται σε οποιοδήποτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα που αποδίδει Ισλαμικές συναλλαγές που προέρχονται είτε από τον ισλαμικό νόμο είτε από την ισλαμική οικονομική θεωρία. Μια Ισλαμική Τράπεζα είναι ένα ίδρυμα που εκτελεί τις συμβατικές τραπεζικές υπηρεσίες όπως τον έλεγχο των λογαριασμών, λογαριασμών ταμειωτηρίου, τα δάνεια, και ούτω καθεξής. Ένα ΙΧΣ μπορεί ή δεν μπορεί να είναι μια τράπεζα, αλλά μια ισλαμική τράπεζα είναι πάντα ένα ΙΧΣ. Τα Ισλαμικά χρηματοπιστωτικά συστήματα περιλαμβάνουν εταιρείες επιχειρηματικών κεφαλαίων και ασφαλιστικών εταιρειών, και μπορούν να διακριθούν από τις συμβατικές τράπεζες από τρία βασικά στοιχεία. [Hunt-Ahmed, 2013 σελ. 2] :

1. Η Απαγόρευση των απαγορευμένων δημοσιονομικών ρυθμίσεων και των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Η σημαντικότερη απαγόρευση της ισλαμικής οικονομίας είναι η απαγόρευση του Riba (τόκοι ή τοκογλυφία). Αυτό δεν σημαίνει όμως μόνο ότι οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές διαρθρώνονται διαφορετικά από ό,τι στην συμβατική οικονομία, αλλά επίσης ότι η δομή των στοιχείων του ενεργητικού ενός ιδρύματος βασίζεται εξ ολοκλήρου από υλικά περιουσιακά στοιχεία και εταιρικής σχέσης, αντί για τον τόκο που βασίζεται σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία.

2. Η Ένταξη των θρησκευτικών δραστηριοτήτων στην καθημερινή ζωή που διέπουν τις επιχειρήσεις σύμφωνα με τον ισλαμικό νόμο.

3. Η Ύπαρξη ενός τμήματος *Scholar Standards Board* (SSB) που αποτελείται από ισλαμικοί μελετητές. Σκοπός του SSB είναι να διασφαλιστεί ότι το ισλαμικό δίκαιο ακολουθείται επακριβώς στις επιχειρηματικές δραστηριότητες και οικονομικές ρυθμίσεις του IFI-ΙΧΣ. Ένα μέλος του SSB (ονομάζεται Σαρία Scholar) πρέπει να έχει εκπαιδευτεί επισήμως στον ισλαμικό νόμο, αλλά όχι κατ'ανάγκη στη χρηματοοικονομική. Ένα ξεχωριστό *financial standards board* αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, όπως ακριβώς συμβαίνει και σε ένα συμβατικό φορέα, και τα δύο διοικητικά συμβούλια συχνά συνεργάζονται μεταξύ τους.[Hunt-Ahmed, 2013 σελ. 3]

Ένα IFI-ΙΧΣ πρέπει να συνδυάζει τα στοιχεία των ισλαμικών χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων με κάποια προσπάθεια να διατηρήσει την δραστηριότητα της ισλαμικής καθημερινής ζωής. Ο κλάδος της ισλαμικής τραπεζικής αυξάνεται καθημερινά. Υπάρχουν εκατοντάδες ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε όλο τον κόσμο και το δυναμικό της αγοράς για την ισλαμική οικονομία που αποτελείται από περισσότερα από ένα δισεκατομμύριο μουσουλμάνους, εκτός από τους μη μουσουλμάνους, οι οποίοι είναι ευπρόσδεκτοι.

Μια σημαντική διαφορά μεταξύ των τραπεζικών πιστώσεων και των χρηματοπιστωτικών αγορών είναι η έννοια κινδύνου. Οι πιστωτικές τράπεζες εξελίχθηκαν ως ένας τρόπος για την άμβλυνση του κινδύνου. Μέρος της λειτουργίας των τόκων πρέπει να αποδίδεται στον δανειστή για ενδεχόμενες μελλοντικές ζημιές και για χαμένη ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν τα χρήματα στο παρόν. Κίνδυνος στην περίπτωση αυτή είναι μια αρνητική έννοια, μια που πρέπει να εξαλειφθεί όσο το δυνατόν περισσότερο. Αντίθετα, ο κίνδυνος έχει μια πολύ διαφορετική έννοια στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Ο επενδυτικός κίνδυνος είναι μια θετική έννοια, χωρίς την οποία οι χρηματοπιστωτικές αγορές δεν θα υπάρχουν καν.

Σε αυτή την περίπτωση, ο κίνδυνος σημαίνει την ευκαιρία για κέρδος. ο ισλαμικός χρηματοοικονομικός τομέας δημιουργήθηκε για να αντιμετωπίσει τα θέματα της τράπεζας και τα επενδυτικά δάνεια για τους θεσμικούς και μεγάλους επενδυτές, και όχι οι πιστωτικές ανάγκες των μικρών επενδυτών. Η πίστωση είναι ένας κρίσιμος τρόπος με τον οποίο διευκολύνονται οι επενδύσεις και το εμπόριο. Η απαγόρευση της τοκογλυφίας δημιουργεί μια ειδική περίπτωση για τη μουσουλμανική επένδυση που την απομακρύνει από τις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Ως αποτέλεσμα, τα θέματα διαχείρισης του κινδύνου είναι βασικά θέματα στη ισλαμική συζήτηση για επαγγελματίες του χρηματοοικονομικού τομέα .

Ο ισλαμικός χρηματοοικονομικός τομέας προσφέρει πολλά χρηματοοικονομικά προϊόντα και δομές. Περιλαμβάνει αυτό-προσδιοριζόμενα Ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, και περιλαμβάνει επίσης Ισλαμικά τμήματα σε πολλά συμβατικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα με σημαντική διεθνή παρουσία. ο ισλαμικός χρηματοοικονομικός τομέας μπορεί επίσης να περιλαμβάνει μη χρηματοοικονομικά ιδρύματα με βάση κάποιων συναλλαγών. Πώς αυτά τα προϊόντα και συναλλαγές λειτουργούν χωρίς τα επιτόκια; Σύμφωνα με την *Warde*, "Η απάντηση είναι ότι [αυτοί] μπορούν, μέσω της ανάπτυξης μηχανισμών καταμερισμού κερδών και ζημιών, είτε μέσω εναλλακτικών λύσεων, όπως η επιβολή τελών σταθερής υπηρεσίας ή να ενεργούν ως "αγοραστές"-μέσο για τους πελάτες." Τα Ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δημιούργησαν αυτές τις κατηγορίες και τις δομές για την κάλυψη του κόστους λειτουργίας της τράπεζας που μια συμβατική τράπεζα καλύπτει μέσα από τα επιτόκια που χρεώνει όταν δανείζει χρήματα.(Shawamreh, 2013 σελ.50)

3.2 Πότε ιδρύθηκαν

Έγιναν κάποιες προσπάθειες κατά τη δεκαετία του 1950 και 1960 για να ιδρύσουν ένα ισλαμικό χρηματοπιστωτικό σύστημα χωρίς τόκους. Η πρώτη προσπάθεια για τη δημιουργία μιας άτοκης τράπεζας ολοκληρώθηκε ανεπιτυχώς στα μέσα της δεκαετίας του 1940 στη Μαλαισία. Η ιδέα ήταν να επενδύσουν στις οικονομίες των πιστών στην αγορά ακινήτων σύμφωνα με τις αρχές της Σαρίας. Το δεύτερο πείραμα ήταν το 1950 στις αγροτικές περιοχές του Πακιστάν και, δυστυχώς, δεν συνεχίστηκε. Το πιο πετυχημένο και καινοτόμο πείραμα, ωστόσο, ήταν η δημιουργία της Μιτ Γαμρ τοπικής τράπεζας αποταμιεύσεων στην Αίγυπτο το 1963. (El Tiby, 2011 σελ.7)

Ο *Ahmad Al-Najjar* ίδρυσε, επίσης, μια τράπεζα εξοικονόμησης για τις τοπικές καταθέσεις.

(Bank Alidhkar Al Mahalliy) στο νομό Ντακαχλιγιά της Αιγύπτου. Για 5 χρόνια η τράπεζα έγινε το κέντρο κάποιων δραστηριοτήτων που οι συναλλαγές της συμφωνούσαν με τις αρχές της ισλαμικής οικονομίας, όπως λογαριασμούς καταθέσεων χωρίς να δίνουν τόκους, άτοκα δάνεια και *Zakat* ή κοινωνικές υπηρεσίες, έδωσαν στους ανθρώπους την ευκαιρία να συνεισφέρουν ένα ποσοστό του εισοδήματός τους σε τοπικές φιλανθρωπικές οργανώσεις. Ωστόσο, το 1968 η αιγυπτιακή κυβέρνηση το έκλεισε, και το ενσωμάτωσε στην Εθνική τράπεζα της Αιγύπτου. (Tripp, 2007 σελ.136)

Αυτή ήταν η πιο σημαντική συνεισφορά στην πρόσφατη ιστορία που μετακινείται η έννοια του ισλαμικού τραπεζικού μπροστά. (El Tiby, 2011 σελ.7)

Σύγχρονες ισλαμικές τράπεζες ιδρύθηκαν το 1970, όταν σημαντικό πλούτο του πετρελαίου διετεθή σε όλα τα κράτη του Αραβικού Κόλπου. Μουσουλμανικοί πληθυσμοί και άλλα μέρη του κόσμου, κυρίως την Ινδονησία, το Πακιστάν και τη Μαλαισία, από τότε έχουν δημιουργήσει επαρκείς ανάπτυξη σταθερού εισοδήματος για να αναπτύξουν ένα δίκτυο ισλαμικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για να ενταχθούν στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Κάποιοι μουσουλμανικοί πληθυσμοί στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Μεγάλη Βρετανία έχουν αρχίσει πρόσφατα να συμβάλουν στο ισλαμικό χρηματοοικονομικό δίκτυο, τόσο θεσμικά όσο και πνευματικά. (Shwamreh, 2013 σελ.50)

Η πρώτη επιτυχημένη ισλαμική τράπεζα (*Dubai Islamic Bank*), άνοιξε στο Ντουμπάι, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το 1975. Μέχρι τότε, οι μουσουλμάνοι είχαν την άσκηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους με έναν από τους δύο τρόπους: Είτε χρησιμοποιώντας τις συμβατικές τράπεζες ή απλά χρησιμοποιώντας άλλες, ιδιωτικές μεθόδους χρηματοδότησης εκτός του καπιταλιστικού τραπεζικού συστήματος. Το *Dubai Islamic Bank* (DIB) ήταν η πρώτη ισλαμική τράπεζα στο πλαίσιο της σύγχρονης Ισλαμικής διαμόρφωσης του τραπεζικού τομέα. Υπήρξαν πάντοτε σημαντικές συναλλαγές μεταξύ του Ντουμπάι και την ινδική υποήπειρο, ειδικά στα τέλη του εικοστού αιώνα, όταν μεγάλος αριθμός Ινδών / Πακιστανών μετανάστευσαν στον Κόλπο ως εργαζόμενοι. Είναι πολύ πιθανό ότι οι ιδέες όπως η θεωρία της Ισλαμικής οικονομίας συνδύασαν τους ανθρώπους και τα αγαθά που ανέκαθεν ήταν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ αυτών των τόπων. Επιπλέον, Οι Άραβες του Κόλπου πηγαίνουν στην Ινδία ή στο Πακιστάν για εκπαίδευση και πρέπει να έχουν εκτεθεί σε θεωρίες όπως του *Mawdudi* στη διάρκεια της διαμονής τους. Αυτή η ιστορία προέλευσης φαίνεται να είναι σημαντική για τους τραπεζίτες στο Ντουμπάι, τουλάχιστον, και εν πάση περιπτώσει το DIB

είναι ένα από τα πιο ενεργά και από τις καθαρές ισλαμικές τράπεζες. (Hunt-Ahmed, 2013 σελ. 5)

Μετά ιδρύθηκε στις χώρες: Μπαχρέιν, Μπαγκλαντές, Αίγυπτος, Ιορδανία, Κουβέιτ, Κατάρ, Σαουδική Αραβία, Σουδάν, UAC, Τουρκία, Μαλαισία και Σενεγάλη. (Abudah,1997, σελ.31)

Στα μέσα του 20ου αιώνα, λίγες μεμονωμένες ισλαμικές τράπεζες ξεκίνησαν στην Αίγυπτο και την Τουρκία, αλλά είτε απέτυχαν σε οικονομικούς όρους ή αναδιπλώθηκαν σε εθνικό τραπεζικό σύστημα και μετατράπηκαν σε συμβατικές τράπεζες (Kuran 2004).

Μια εταιρία που ιδρύθηκε στη Μαλαισία το 1963 εξελίχθηκε τελικά στην Ισλαμική Τράπεζα της Μαλαισίας και ενσωματώθηκε το 1983.

Τώρα οι ισλαμικές τράπεζες διενεργούν τα δισεκατομμύρια δολάρια των επιχειρήσεων κάθε χρόνο στην παγκόσμια οικονομία και η δεδομένη ισλαμική τραπεζική συναλλαγή είναι, στις περισσότερες περιπτώσεις, σχεδόν πανομοιότυπη με μια καπιταλιστική τραπεζική συναλλαγή. Ο τομέας της χρηματοοικονομικής και Ισλαμικής τραπεζικής (*IBF-Islamic banking and finance*) είναι η εκδήλωση των προσπαθειών για την εφαρμογή του ισλαμικού νόμου και της Ισλαμικής οικονομικής θεωρίας στην χρηματοοικονομική διαπραγμάτευση.

Αναλυτικότερα, Το 2002 τα ισλαμικά περιουσιακά στοιχεία εκτιμάται ότι ήταν περίπου 200-300 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Μέχρι το 2011, τα κατ'εκτίμηση στοιχεία ενεργητικού υπό τη διαχείριση του κλάδου ξεπέρασαν το ένα τρισεκατομμύριο δολάρια και αυξάνεται με ρυθμό τουλάχιστον 10 τοις εκατό το έτος. Η *Financial Times* αναφέρει ότι τουλάχιστον μία τράπεζα “*Saadiq*”, με έδρα το Ντουμπάι (το ισλαμικό τραπεζικό βραχίονα της *Standard Chartered Bank*), είδε αύξηση των εσόδων της 65 τοις εκατό το 2011 σε σχέση με το 2010. (Hunt-Ahmed, 2013 σελ.1)

3.3 Αναλυτικά ιστορικές περιόδους των ισλαμικών τραπεζών

Η ιστορία των σύγχρονων Ισλαμικών τραπεζών μπορεί να διαιρεθεί σε τέσσερις περιόδους:

1^η : Η περίοδος της ίδρυσης

2^η : Η περίοδος της εξάπλωσης

3^η : Η περίοδος της διεθνούς αναγνώρισης

4^η : Η περίοδος της αξιολόγησης

Στη πρώτη περίοδο, η οποία διήρκεσε από το 1965 έως το 1976, δημιουργήθηκαν πολλές ισλαμικές δραστηριότητες κατά μήκος του μουσουλμανικού κόσμου. Το 1965, το *Al Azhar Al*

Sharief στην Αίγυπτο ίδρυσε την ισλαμική Ακαδημία, η οποία αποτελείται από 50 μέλη, εκ των οποίων οι 30 είναι αιγύπτιοι και 22 από άλλες ισλαμικές χώρες. Τα μέλη είναι ειδικοί σε διάφορους τομείς όπως ιατρικές επιστήμες, μηχανική, αστρονομία, δίκαιο και πολιτικές και οικονομικές επιστήμες. Επιπλέον, υπάρχει μια ομάδα επιστημόνων, οι οποίοι είναι εμπειρογνώμονες στην Σαρία. Ο στόχος της Ακαδημίας είναι η έρευνα στα θέματα που ενδιαφέρουν και που αντιμετωπίζουν οι Μουσουλμάνοι στην καθημερινή τους ζωή. (El Tiby, 2011 σελ.10)

Τις τελευταίες δυο δεκαετίες, ‘Άτοκες Τράπεζες’ άρχισαν να τραβήξουν περισσότερο την προσοχή, εν μέρει λόγω του πολιτικού ενδιαφέροντος που δημιούργησε το Πακιστάν και εν μέρει λόγω της εμφάνισης των νεαρών μουσουλμάνων-οικονομολόγων. Ακαδημαϊκά έργα ειδικευμένα στο θέμα αυτό άρχισαν να εμφανίζονται σε αυτή την περίοδο. (Kettel, 2011 σελ.25-26)

Στις αρχές της δεκαετίας του 1960, το υπουργείο Εσωτερικών στην Αίγυπτο ίδρυσε το Ανώτατο Συμβούλιο για τις ισλαμικές υποθέσεις, το οποίο αποτελείται από πολλές επιτροπές με μεγάλες ομάδες της τεχνογνωσίας σε όλους τους τομείς. Στόχος του συμβουλίου είναι να δημιουργήσει και να αναπτύξει την πολιτιστική και θρησκευτική σχέση μεταξύ Αιγύπτου και τον υπόλοιπο κόσμο, και να παρέχει υπηρεσίες για το Ισλάμ και τους Μουσουλμάνους, όσον αφορά τη συμπεριφορά τους, τις πεποιθήσεις και τον πολιτισμό. Το Συμβούλιο εκδίδει εκπαιδευτικά περιοδικά στα αραβικά και άλλες γλώσσες, παρέχει απλή διερμηνεία και μετάφραση για το Κοράνι, και δημοσιεύει εγκυκλοπαίδειες σε όλες τις ισλαμικές επιστήμες.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, πολλά συνέδρια πραγματοποιήθηκαν, συμπεριλαμβανομένης της Διάσκεψης των Υπουργείων Οικονομικών των ισλαμικών χωρών στο Καράτσι το 1970. Το πρώτο διεθνές συνέδριο για την ισλαμική οικονομία πραγματοποιήθηκε το 1976 στη Μέκκα, υπό την αιγίδα του Πανεπιστημίου του βασιλιά *Abdul Aziz*, το οποίο θεωρείται ότι είναι το πρώτο επιστημονικό συνέδριο στην ισλαμική οικονομία. Ο εκλιπών βασιλιάς *Faisal Bin Abdul Aziz* θεωρείται ότι έχει κάνει σημαντικές συνεισφορές προς την ανάπτυξη της ισλαμικής οικονομίας από την έναρξη της ίδρυσης του Οργανισμού Ισλαμικής Συνδιάσκεψης (*Organization of Islamic Conferences -OIC*). Το 1969, η οργάνωση ιδρύθηκε με απόφαση της ιστορικής συνόδου κορυφής, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Ραμπάτ, Βασιλείου του Μαρόκου, ως αποτέλεσμα του εγκληματικού εμπρησμού του *Al-Aqsa* τζαμί στην κατεχόμενη Ιερουσαλήμ. Η οργάνωση, με 57 μέλη της από όλο τον κόσμο, θεωρείται η δεύτερη μεγαλύτερη μετά τον

διακυβερνητικό οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών. Η δεύτερη διάσκεψη των υπουργών εξωτερικών πραγματοποιήθηκε στο Καράτσι, Πακιστάν, το Δεκέμβριο του 1970.

Μια τρίτη συνάντηση για τους υπουργούς Εξωτερικών των ισλαμικών χωρών πραγματοποιήθηκε στη Βεγγάζη της Λιβύης, το Μάρτιο 1973, όπου εξέτασε την πρόταση για την ίδρυση Ισλαμικής Τράπεζας Ανάπτυξη, όπου και εγκρίθηκε. Η τράπεζα είχε ιδρυθεί επίσημα τον Οκτώβριο του 1975, με ιδρυτικά μέλη από 22 Ισλαμικές χώρες. Τα κεντρικά γραφεία της τράπεζας βρίσκονται στην Τζέντα, το Βασίλειο της Σαουδικής Αραβίας. Έχει δύο περιφερειακά γραφεία στο Ραμπάτ, το Βασίλειο του Μαρόκου, και το άλλο στην Κουάλα Λουμπόρ, Μαλαισία. Η τράπεζα συστάθηκε με σκοπό την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και προόδου σύμφωνα με τις αρχές της Σαρίας για όλα τα κράτη και τις μουσουλμανικές χώρες.

Στη περίοδο αυτή ιδρύθηκαν πολλές Ισλαμικές τράπεζες στον αραβικό κόσμο: *Nasser Social Bank* στην Αίγυπτο το 1971, το *Dubai Islamic Bank* εγκατεστημένη στο Ντουμπάι, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το 1975, από μια ομάδα επιχειρηματιών από πολλές χώρες ως η πρώτη ιδιωτική Ισλαμική τράπεζα στον κόσμο, *Faisal Islamic Bank* στην Αίγυπτο το 1977 και *Faisal Islamic Bank* στο Σουδάν το 1977 και οι δύο ως ιδιωτικές τράπεζες. Το 1977, η κυβέρνηση του Κουβέιτ ρύθμισε το 'Κουβέιτ χρηματοοικονομικό σπίτι'.

Στην δεύτερη περίοδο, η οποία διήρκεσε από το 1977 έως το 2002, τροφοδοτήθηκε από την απότομη αύξηση των τιμών του πετρελαίου που έφερε μεγάλο πλούτο για τη Μέση Ανατολή και αναπτύχθηκαν οι ισλαμικές τράπεζες σε όλες τις ισλαμικές και μη ισλαμικές χώρες. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, περισσότερες από 100 ισλαμικές τράπεζες άνοιξαν και λειτουργούσαν σε όλο τον κόσμο. Επιπλέον, οι συμβατικές τράπεζες άρχισαν να παρέχουν και να προσφέρουν προϊόντα της Σαρίας και τις υπηρεσίες μέσω ειδικών τμημάτων σε αυτό που έγινε γνωστό ως ισλαμικό παράθυρο. Αυτή η περίοδος είδε επίσης τον πλήρη μετασχηματισμό του τραπεζικού συστήματος στο Ιράν, το Σουδάν, το Πακιστάν και στο ισλαμικό τραπεζικό σύστημα. Ο μετασχηματισμός του χρηματοπιστωτικού συστήματος έγινε γρήγορα τόσο στο Ιράν τον Αύγουστο του 1983 όσο και στο Σουδάν τον Ιούλιο του 1984. Στο Πακιστάν, ωστόσο, ήταν μια σταδιακή διαδικασία που ξεκίνησε το 1947, επισημοποιήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1970, και γενικεύθηκε στα μέσα του 1985.

Το ισλαμικό τραπεζικό σύστημα στο Ιράν γεννήθηκε ως αποτέλεσμα της Ισλαμικής Επανάστασης το 1979. Τον Ιούνιο του 1979, το τραπεζικό σύστημα, το οποίο αποτελούνταν από

περίπου 35 ιδιωτικές και κρατικές τράπεζες, εθνικοποιήθηκε από το Επαναστατικό Συμβούλιο. Μέσω συγχωνεύσεων και ενοποιήσεων, ο αριθμός των υφιστάμενων τραπεζών μειώθηκε σε έξι εμπορικές τράπεζες και τρεις εξειδικευμένες τράπεζες, εκτός από τη δημιουργία των 22 επαρχιακών τραπεζών.

Η τρίτη περίοδος ήταν από το 2003 μέχρι τα μέσα του 2009. Υπάρχουν δύο μεγάλα χαρακτηριστικά κατά την περίοδο αυτή:

Η παγκόσμια αποδοχή της Σαρίας με συμβατές οικονομικές λύσεις από τις ρυθμιστικές αρχές στη Δυτική Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες, ιδιαίτερα από την Αρχή Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών (*FSA*), η οποία είναι η ενιαία οικονομική ρυθμιστική αρχή του Ηνωμένου Βασιλείου. Το αυξανόμενο τόκο και τη συμμετοχή των διεθνών χρηματοπιστωτικών κολοσσών στη Δυτική Ευρώπη, την Ιαπωνία και τις Ηνωμένες Πολιτείες στις ισλαμικές χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Αυτά περιλαμβάνουν *ANZ Grindlays*, *Citibank*, *Union Bank of Switzerland (UBS)*, *Credit Swiss*, και η *HSBC*. Ιαπωνικές τράπεζες επίσης συμμετέχουν στις ισλαμικές συναλλαγές. Η Βιομηχανική Τράπεζα της Ιαπωνίας (*IBJ*) έχει δημιουργήσει ένα ισλαμικό χαρτοφυλάκιο για *Mudarib*. Η Τράπεζα της Ιαπωνίας και η Ιαπωνική Τράπεζα Διεθνούς Συνεργασίας, δύο εκ των οποίων είναι κυβερνητικές υπηρεσίες, έχουν προσχωρήσει στην *IFSB* ως παρατηρητές.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου η Αρχή Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών (*Financial Services Authority -FSA*) του Ηνωμένου Βασιλείου εξουσιοδοτημένο τρεις εξ ολοκλήρου από ισλαμικές τράπεζες ξεκίνησε από επενδυτές της Μέσης Ανατολής και των θεσμών να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση για τη Σαρία συμβατές με οικονομικές λύσεις. Η ζήτηση αυτή ήταν αποτέλεσμα της σημαντικής αύξησης των τιμών του πετρελαίου, που οδήγησαν σε υπερβολική ρευστότητα στη Μέση Ανατολή και τη διαφαινόμενη ανάγκη εναλλακτικών περιουσιακών στοιχείων. Οι τρεις τράπεζες που έχουν άδεια από την *FSA* είναι η Ισλαμική Τράπεζα της Βρετανίας το 2004, η Ευρωπαϊκή Ισλαμική Τράπεζα Επενδύσεων το 2006, και η Τράπεζα του Λονδίνου και τη Μέση Ανατολή, τον Ιούλιο του 2007. Το πρώτο μέρος έχει λιανική φύση δραστηριότητας των επιχειρήσεων, και το άλλο δύο είναι χονδρεμπορική δραστηριότητα των επιχειρήσεων. Τα προϊόντα της Σαρίας και τις υπηρεσίες δεν είναι ελκυστικό μόνο για 1.6 δισεκατομμύρια μουσουλμάνοι σε όλο τον κόσμο, αλλά και σε μη μουσουλμάνους. Από τις 15 κορυφαίες χώρες του όγκου των ισλαμικών περιουσιακών στοιχείων, το Ηνωμένο Βασίλειο έρχεται στην δέκατη θέση με τα συμβατά περιουσιακά στοιχεία της Σαρίας των 10.4

δισ. δολαρίων.

Η τέταρτη περίοδος, φαίνεται να έχει αρχίσει στη μέση του 2009, όταν οι τραπεζίτες, επόπτες, και οι ρυθμιστές σε όλο τον κόσμο άρχισαν να αξιολογήσουν τις αιτίες και τις συνέπειες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και την πιστωτική κρίση που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες. Η Τρίτη ετήσια έρευνα του περιοδικού *Banker* το 2009 έδειξε ότι από τα 500 κορυφαία ισλαμικά χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα του κόσμου, τα περιουσιακά στοιχεία τους της ανάπτυξης βρίσκονταν σε ένα εξαιρετικά υγιές ποσοστό 28.6 τοις εκατό όπου έφτασαν τα περιουσιακά στοιχεία των 822 δισεκατομμυρίων δολαρίων το 2009, σε σύγκριση με 639 δισεκατομμύρια δολαρίων το 2008. Ο συμβατικός τραπεζικός τομέας, ο ρυθμός ανάπτυξης των στοιχείων του ενεργητικού των 1.000 κορυφαίων τραπεζών παγκοσμίως μειώθηκε από 21.6 τοις εκατό το 2008 σε 6.8 τοις εκατό το 2009. (El Tiby, 2011 σελ.6-17)

Το γεγονός ότι ο Ισλαμικός χρηματοοικονομικός τομέας λειτουργεί σε όλο το κόσμο παρουσιάζει πολλά προβλήματα. Ένα σημαντικό πρόβλημα είναι η έλλειψη ενιαίου ρυθμιστικού συστήματος που θα μπορούσε να παρακολουθεί τα ισλαμικά προϊόντα που διατίθενται στην αγορά. Έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες για αυτό. Ένας κορυφαίος οργανισμός που ιδρύθηκε στην Αλγερία το 1990 και εγκαταστάθηκε στο Μπαχρέιν το 1991, για την ανάπτυξη είναι *Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions (AAOIFI)*: Οργανισμός Λογιστικής και Ελεγκτικής για τα ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Αυτός ο οργανισμός προετοιμάζει την λογιστική, τον έλεγχο, τη διακυβέρνηση, την ηθική, και τα πρότυπα της Σαρίας για τον Ισλαμικό χρηματοοικονομικό τομέα. Επίσης, προσφέρει, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, προγράμματα αξιολόγησης για τους φορείς του κλάδου. Άλλες οργανώσεις εργάζονται προς την τυποποίηση παγκόσμιων συμβάσεων στην ισλαμική Οικονομία, όπως η Διεθνής Ένωση Ισλαμικών Τραπεζών, το Διοικητικό Συμβούλιο Ισλαμικών Οικονομικών Υπηρεσιών, και ο *Dow Jones* δείκτης της ισλαμικής αγοράς.

3.4 Αρχές εκκίνησης τραπεζών

Οι ισλαμικές τράπεζες βασίζονται σε έξι βασικές αρχές:

- Απαγόρευση του *Riba*.
- Επιμερισμός κερδών και ζημιών.
- Κερδίζοντας χρήματα από τα χρήματα: όλες οι οικονομικές συναλλαγές πρέπει να είναι

εξασφαλισμένες με περιουσιακά στοιχεία.

- Απαγόρευση της Κερδοσκοπικής συμπεριφοράς
- Μόνο *εγκεκριμένες* συμβάσεις της Σαρίας είναι αποδεκτές.
- Οι συμβάσεις είναι ιερές.

Αναλυτικά:

- **Οι Προκαθορισμένες πληρωμές απαγορεύονται**

Οποιαδήποτε προκαθορισμένη πληρωμή πάνω από το πραγματικό ποσό της κύριας πληρωμής απαγορεύεται. Το Ισλάμ επιτρέπει μόνο ένα είδος δανείου και είναι *Qard Al Hassan* (σημαίνει καλό δάνειο), της οποίας ο δανειστής δεν επιβάλλει κανένα τόκο ή συμπληρωματικό ποσό πάνω από τα χρήματα του δανείου.

- **Επιμερισμός κερδών και ζημιών**

Η αρχή εδώ είναι ότι ο δανειστής πρέπει να μοιράζεται τα κέρδη ή τις ζημιές που προκύπτουν από την επιχείρηση για την οποία είχε δανείσει τα χρήματα. Το Ισλάμ προτρέπει τους μουσουλμάνους να επενδύσουν τα χρήματά τους και να γίνουν εταίροι, προκειμένου να μοιράζονται τα κέρδη και τους κινδύνους σε μια επιχείρηση αντί να γίνουν πιστωτές. Η Ισλαμική Οικονομία βασίζεται στην πεποίθηση ότι ο πάροχος του κεφαλαίου και ο χρήστης του κεφαλαίου θα πρέπει να μοιράζονται εξίσου τον κίνδυνο των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, είτε αυτοί είναι βιομηχανίες, εταιρείες παροχής υπηρεσιών ή απλές εμπορικές συμφωνίες. Μεταφρασμένο σε τραπεζικούς όρους, ο καταθέτης, η τράπεζα και ο δανειολήπτης πρέπει όλοι να μοιραστούν τους κινδύνους και τα οφέλη της χρηματοδότησης επιχειρηματικών σχεδίων.

Αυτό είναι σε αντίθεση με το επιτόκιο που βασίζεται το εμπορικό τραπεζικό σύστημα, όπου όλες οι πιέσεις είναι στο δανειολήπτη, ο οποίος πρέπει να αποπληρώσει το δάνειο, με το συμφωνημένο επιτόκιο, ανεξάρτητα από την επιτυχία ή την αποτυχία της επιχείρησης.

Το αποτέλεσμα είναι ότι, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι επενδύσεις πραγματοποιούνται σε παραγωγικές επιχειρήσεις, το Ισλάμ ενθαρρύνει ιδιαίτερα είδη επενδύσεων, έτσι ώστε η Κοινότητα να επωφελείται τελικά.

Ένα από τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά των ισλαμικών τραπεζών είναι ότι προωθεί τον καταμερισμό του κινδύνου μεταξύ των χρηματοδοτών (επενδυτές) και επιχειρηματιών. Αντίθετα, σύμφωνα με τις παραδοσιακές τραπεζικές, ο επενδυτής είναι σίγουρος για ένα προκαθορισμένο επιτόκιο.

Στο συμβατικό τραπεζικό, όλοι οι κίνδυνοι αναλαμβάνονται από τον επιχειρηματία. Εάν το

έργο καταφέρνει και παράγει ένα κέρδος ή αποτύχει και παράγει μια απώλεια, ο ιδιοκτήτης του κεφαλαίου παραμένει να πάρει μια προκαθορισμένη επιστροφή. Στο Ισλάμ, αυτό το είδος της άδικης κατανομής του κινδύνου δεν επιτρέπεται. Σε καθαρά Ισλαμικές τραπεζικές τόσο του επενδυτή όσο και του επιχειρηματία πρέπει να μοιραστούν τα αποτελέσματα του έργου κατά δίκαιο τρόπο. Στην περίπτωση του κέρδους, παίρνει ο καθένας το μερίδιο του ανάλογα με την συμφωνία. Στην περίπτωση απώλειας, όλες οι οικονομικές απώλειες βαρύνουν τον προμηθευτή του κεφαλαίου και τον επιχειρηματία.

- Κερδίζοντας χρήματα από άλλα χρήματα: όλες οι οικονομικές συναλλαγές πρέπει να είναι εξασφαλισμένες με περιουσιακά στοιχεία.

Κερδίζοντας χρήματα από άλλα χρήματα δεν είναι αποδεκτά από ισλαμική άποψη. Τα χρήματα, στο Ισλάμ, είναι μόνο ένα μέσο ανταλλαγής, ένας τρόπος προσδιορισμού της αξίας ενός πράγματος. Δεν έχει καμία αξία και, επομένως, δεν πρέπει να επιτρέπεται να παράγουν περισσότερα χρήματα, μέσω των σταθερών επιτοκίων, απλά με το να κατατεθεί σε τράπεζα ή να δανείζονται σε κάποιον άλλον.

Το Ισλαμικό σύστημα και όλοι οι οικονομικοί παράγοντες μπορούν να εργαστούν εντός του συστήματος της ηθικής του Ισλάμ. Ισλαμικές τράπεζες δεν αποτελούν εξαίρεση. Με αποτέλεσμα να μην μπορεί να χρηματοδοτήσει το έργο αυτό γιατί έρχεται σε αντίθεση με την ισλαμική ηθική αξία. Για παράδειγμα Ισλαμικές τράπεζες δεν επιτρέπεται να χρηματοδοτήσουν ένα εργοστάσιο κρασιού, καζίνο, night club, ή οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα που απαγορεύεται από το Ισλάμ.

-Απαγόρευση της Κερδοσκοπικής συμπεριφοράς

Το Ισλάμ, ρυθμίζει και επηρεάζει όλες τις άλλες σφαίρες της ζωής, έτσι ώστε να ελέγχει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων και του εμπορίου. Οι μουσουλμάνοι έχουν ηθική υποχρέωση να διεξάγουν τις δραστηριότητές τους σύμφωνα με τις απαιτήσεις της θρησκείας τους. Θα πρέπει να είναι δίκαιοι, έντιμοι και μόνο προς τους άλλους. Μια ειδική υποχρέωση υφίσταται κατόπιν τους πωλητές, διότι δεν υπάρχει δόγμα της αποκλειστική ευθύνη του Ισλάμ. Τα μονοπώλια και ο καθορισμός τιμών απαγορεύονται.

-Μόνο εγκεκριμένες συμβάσεις της Σαρίας είναι αποδεκτές.

Οι βασικές αρχές του νόμου ορίζονται σε τέσσερις συναλλαγές

- Πωλήσεις (*Bay*): μεταβίβαση της κυριότητας
- Ενοικίαση (*Ijara*): μεταφορά της επικαρπίας (δικαίωμα χρήσης της ιδιοκτησίας)
- Δώρο (*Hiba*): χαριστική μεταφορά του αντικειμένου·
- Δάνειο (*Ariyah*): χαριστική μεταβίβαση του ακινήτου.

Οι βασικές αυτές αρχές είναι που εφαρμόζονται στις διάφορες συγκεκριμένες συναλλαγές, για παράδειγμα, η υπόσχεση, εγγύηση, οργανισμός, εκχώρηση γης, μίσθωσης και συνεργασίες.

Το Ισλάμ ενσαρκώνει τις συμβατικές υποχρεώσεις και η αποκάλυψη των πληροφοριών ως ιερό καθήκον. Το χαρακτηριστικό αυτό προορίζεται να μειώσει τον κίνδυνο της ασύμμετρης πληροφόρησης και ηθικού κινδύνου. (Shawamreh, 2013 σελ.46).

-Οι συμβάσεις είναι ιερές.

Οι τόκοι έχουν πολλές αρνητικές συνέπειες για την οικονομία. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αναποτελεσματική κατανομή των πόρων της κοινωνίας, και μπορούν να συμβάλουν στην αστάθεια του συστήματος και στην μη ιερότητα των συμβάσεων. Σε ένα σύστημα με βάση των τόκων τα βασικά κριτήρια για την κατανομή των πιστώσεων είναι η πιστοληπτική ικανότητα του δανειολήπτη. Ως εκ τούτου, το ισλαμικό σύστημα κατανομής είναι πιο αποτελεσματική κατανομή των πόρων. θεωρείται ότι είναι πιο αποτελεσματική, επειδή η επιστροφή στην τράπεζα τώρα συνδέεται με την επιτυχία του σχεδίου.

Επίσης στο συμβατικό τραπεζικό, εάν παρέχεται εγγύηση, τότε η επιστροφή είναι εγγυημένη (ή τουλάχιστον μέρος εγγυημένα) ακόμη και αν το σχέδιο καταστραφεί. (Kettel,2011 σελ. 37-40)

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΟ ΙΣΛΑΜ ΣΤΗ ΣΥΧΓΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Κάθε χώρα στην οποία δραστηριοποιείται η ισλαμική οικονομία έχει τα δικά της κοσμικά, κανονιστικά και νομικά συστήματα με τα οποία η ισλαμική οικονομία πρέπει να συμμορφωθεί. Η ανάπτυξη και η ενίσχυση των διεθνών προτύπων για την οικονομική ρύθμιση, όπως η συμφωνία της Βασιλείας III, θα μπορούσε να είναι χρήσιμη για την ισλαμική οικονομία. Η βασιλεία III αναπτύχθηκε για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης το 2008.

Όσο περισσότερο είναι διεθνώς τυποποιημένοι οι οικονομικοί κανόνες, η παρακολούθηση, η υποβολή εκθέσεων και οι απαιτήσεις, τόσο πιο εύκολο θα είναι για τον ισλαμικό χρηματοοικονομικό τομέα να λειτουργήσει στην παγκόσμια οικονομία σε ένα πιο προβλέψιμο και σταθερό πλαίσιο. Ομοίως, το περιεχόμενο και τις ικανότητες των νομικών ρυθμιστικών συστημάτων εντός της οποίας το ισλαμικό χρηματοοικονομικό τομέα πρέπει να λειτουργήσει σήμερα διαφέρει σημαντικά ανάλογα με την τοποθεσία και τη δικαιοδοσία.

Το 1979 η στρατιωτική χούντα του *General Ziaul Huq*, ο οποίος ήρθε στην εξουσία στο Πακιστάν ύστερα από στρατιωτικό πραξικόπημα, άρχισε τον εξισλαμισμό ή πρόγραμμα εφαρμογής της Σαρίας, αναπόσπαστο μέρος του οποίου ήταν να εξισλαμιστεί το σύνολο της οικονομίας και την αναδιάρθρωση ως μια οικονομία άτοκη. Παρόμοιες αλλαγές που ακολουθείται είναι στο Ιράν στον απόηχο της ισλαμικής επανάστασης εκεί. Το Ιράν έχει δείξει μια καλύτερη ισλαμική δέσμευση. Αξίζει να σημειωθεί ότι καθεμία από τις δύο αυτές χώρες εφάρμοσε ένα πρόγραμμα εξισλαμισμού της οικονομίας ως μέρος της δημόσιας και σαφής πολιτικής της. Σε αντίθεση, η Μαλαισία έγινε ανεξάρτητη το 1957, και δεν προέβη σε ρητό πρόγραμμα εξισλαμισμού. Μεταμορφώθηκε σε σύγχρονη οικονομία με σαφή ισλαμικό όραμα και κατεύθυνση.

Η ανάπτυξη του τομέα της σύγχρονης ισλαμικής οικονομικής σκέψης πρέπει να γίνει κατανοητή στο πλαίσιο αυτό, η οικονομική σκέψη που αναπτύχθηκε χωρίς ουσιαστική σύνδεση με οποιαδήποτε πραγματική οικονομία.

Αρκετές υψηλού επιπέδου θεσμικές συμμετοχές έφεραν νέο επίπεδο συνολικής έκθεσης στην ισλαμική χρηματοδότηση. Η ισλαμική χρηματοδότηση έφθασε και έγινε δημοφιλές από την *Main Street* και τη *Wall Street*, μέσω από τον *Dow Jones* ισλαμικό Δείκτη. Στον ακαδημαϊκό

χώρο, η Νομική Σχολή του Χάρβαρντ ξεκίνησε ένα Φόρουμ, ανά διετία, για την ισλαμική Οικονομία. Αρκετά αξιόλογα πανεπιστήμια, όπως το Πανεπιστήμιο του *Durham* στο Ηνωμένο Βασίλειο, εισήγαγε ένα πλήρες φάσμα πτυχίου και επαγγελματικά προγράμματα. (Shawamreh, 2013 σελ.42)

Σημαντικοί επαγγελματικοί φορείς ξεκίνησαν προγράμματα. για παράδειγμα, το *Chartered Institute of Accountants Management (CIMA)* όπου εισήγαγε την ισλαμική οικονομία. Αλλά ο πιο σημαντικός παράγοντας για την ισλαμική χρηματοδότηση, αποκτώντας την παγκόσμια προσοχή, ήταν η πρόσβαση στην αγορά κεφαλαίων χρησιμοποιώντας ισλαμικούς οικονομικούς τρόπους . Αυτό το προφίλ ενισχύθηκε περαιτέρω κατά τη διάρκεια της μετά την πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση, όπου μια σειρά από μελέτες έδειξαν ότι ισλαμική χρηματοδότηση φαίνεται να είναι πιο ανθεκτική σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, και αρκετές αξιοσημείωτες παγκόσμιες αυθεντίες, όπως το Βατικανό, επέστησε την προσοχή στην ισλαμική χρηματοδότηση .(Shawamreh, 2013 σελ.42)

Τα τελευταία χρόνια, η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών έχει προσπαθήσει να δημιουργήσει ένα φιλικό ρυθμιστικό περιβάλλον για την ισλαμική οικονομία. Αν και αυτό έχει προκαλέσει κάποια πολιτική αντίδραση, το αμερικανικό Υπουργείο Οικονομικών υποστήριξε τις «ισλαμική χρηματοδότηση 101" προπονήσεις για να εκπαιδεύσει διάφορους κυβερνητικούς αξιωματούχους σχετικά με τον ισλαμικό χρηματοοικονομικό τομέα. Πριν από την κατάρρευση της αγοράς των στεγαστικών δανείων στις Ηνωμένες Πολιτείες, η κυβέρνηση των ΗΠΑ συνεργαζόταν ενεργά με την ισλαμική οικονομία για να προσπαθήσει να μας συμφιλιώσει με τους κανονισμούς πρακτική της έτσι ώστε να μην βρεθούν σε μειονεκτική θέση οι καταναλωτές της Σαρίας σχετικά με τη χρηματοδότηση των στεγαστικών δανείων. Το Γραφείο του ελεγκτή νομίσματος (*Office of the Comptroller of the Currency -OCC*) εξέδωσε δύο οδηγίες που έμοιαζαν με την "οικονομική σημασία» του *Ιτζάρα* (μίσθωση) και *Murabaha* (*cost plus* σήμανσης) συναλλαγές που χρησιμοποιήθηκαν στην ισλαμική οικονομία και έχουν εγκριθεί τα προϊόντα αυτά ως επιτρεπτά με το ρυθμιστικό περιβάλλον των ΗΠΑ. .(Shawamreh, 2013 σελ.43)

4.1 Πώς αντιμετωπίζει η κάθε χώρα την Ισλαμική Οικονομία

Η Ισλαμική οικονομική θεωρία άρχισε να αναπτύσσεται όλο και πιο πολύ και όχι μόνο σε ισλαμικές χώρες αλλά σχεδόν σε όλο τον κόσμο.

- **Μπαγκλαντές:** Για το Μπαγκλαντές αναφέρει ο *Abdul Manam* ότι η ισλαμική οικονομία βιώνει ταχύτερη ανάπτυξη απ' ότι η συμβατική οικονομία και καταλήγει ότι η αγορά *Sukuk* μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό και βιώσιμο μέσο κεφαλαιαγοράς για τη γρήγορη μετατροπή του Μπαγκλαντές σε μια χώρα μεσαίου εισοδήματος.
- **Χονγκ Κονγκ:** Ο Anthony Chan και Jee Lee υποδηλώνουν ότι οι συμμετέχοντες στην ισλαμική χρηματοπιστωτική αγορά δεν παραβλέπουν τον ρόλο του Χονγκ Κονγκ ως μια εξαιρετική οικονομική υποδομή και πύλη προς την ηπειρωτική Κίνα.
- **Καζακστάν:** Στο Καζακστάν, Ο *Erlan Alimkhanuly Berdaulat* υπογραμμίζει το ρόλο των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, καθώς και ΔΤΑ Ομίλου στην ενδυνάμωση της ισλαμικής οικονομίας της σε αυτή τη χώρα.

Η Νοτιοανατολική Ασία μπορεί να θεωρηθεί ένα από τα βασικά κέντρα της ισλαμικής τραπεζικής και χρηματοπιστωτικού τομέα.

- **Ινδονησία:** Στην Ινδονησία, η ισλαμική τραπεζική βιομηχανία βρίσκεται σε μια πολύ υψηλότερη τροχιά ανάπτυξης από εκείνου του υπόλοιπου ισλαμικού τραπεζικού κλάδου στον κόσμο. Έχει το μεγαλύτερο μουσουλμανικό πληθυσμό στον κόσμο και πρόσφατα αναγνώρισε την ανάγκη να αξιοποιηθεί το ανθρώπινο δυναμικό της ισλαμικής οικονομίας. Το 2012, τα περιουσιακά στοιχεία των τραπεζών της Ινδονησίας ήταν 17 δισεκατομμύρια δολάρια, μια αύξηση άνω του 50 τοις εκατό από το προηγούμενο έτος. Αναμένεται να συνεχιστεί αυτή η ανάπτυξη πολύ γρήγορα. Η δημοκρατία δείχνει θετικά σημάδια στην ισλαμική λιανική τραπεζική, χρησιμοποιούν την *Sukuk*, για έργα χρηματοδότησης των υποδομών, *Takaful* (ασφάλιση) και άλλα. Μέχρι τώρα, η Ινδονησία έχει 5 ισλαμικές τράπεζες καθώς και 24 τράπεζες που έχουν Ισλαμικά τμήματα. Με πληθυσμό 230 εκατομμύρια, η Ινδονησία έχει ένα τεράστιο δυναμικό στην αγορά για την ισλαμική οικονομία.
- **Ινδία:** Στην Ινδία, η κατάσταση είναι διαφορετική, καθώς οι δυνατότητες για τη βιομηχανία για να αυξηθεί είναι τεράστια και η ύπαρξη των κονδυλίων της Σαρίας είναι πολύ περιορισμένη. Ο Jayesh διερευνά πολλούς θετικούς παράγοντες για την ανάπτυξη της ισλαμικής χρηματοδότησης στην Ινδία.
- **Μαλαισία:** Οι ρίζες της ισλαμικής τραπεζικής στη Μαλαισία άρχισε το 1960, με τις Μαλαισιανές μουσουλμανικές πολιτικές αναταραχές. Κατά την περίοδο αυτή, οι μουσουλμάνοι της Μαλαισίας ήταν ενάντια στην κυριαρχία του εμπορικού κλάδου

από τους Κινέζους Μαλαισιανών, καθώς και κατά της αυξανόμενης επιρροής της δυτικής παράδοσης στην κοινωνική ζωή, η οποία έρχεται σε αντίθεση και παραβιάζει την μουσουλμανική κουλτούρα. Η πρώτη προσπάθεια για τη δημιουργία ισλαμικών τραπεζών έγινε στο Bumiputera Οικονομικό Συνέδριο το 1980, όταν ζήτησαν από την κυβέρνηση να επιτρέψει στο διοικητικό συμβούλιο τη δημιουργία ισλαμικών τραπεζών. Το 1981, οι συμμετέχοντες στο σεμινάριο που πραγματοποιήθηκε στο Εθνικό Πανεπιστήμιο της Μαλαισίας ζήτησαν από την κυβέρνηση να εκδώσει ένα νόμο για να επιτρέψει τις ισλαμικές τράπεζες στη Μαλαισία. Τον Ιούλιο του 1981, η κυβέρνηση διόρισε μια συντονιστική επιτροπή για να μελετήσει τις λειτουργίες της *Faisal Islamic Bank* στην Αίγυπτο και το Σουδάν. Η επιτροπή παρουσίασε ευνοϊκές συστάσεις της προς τον πρωθυπουργό της Μαλαισίας το 1982. Το Μαλαισιανό ισλαμικό σύστημα ξεκίνησε με το νόμο περί ισλαμικής τραπεζικής (IBA), το οποίο τέθηκε σε ισχύ τον Απρίλιο του 1983. Ο Νόμος έθεσε την *Bank Negara* ως την Κεντρική Τράπεζα της Μαλαισίας, για να εποπτεύει και να ρυθμίζει τις ισλαμικές τράπεζες. Η πρώτη ισλαμική τράπεζα, η *Bank Islam Malaysia Berhad (BIMB)*, ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1983. Η τράπεζα προωθεί τα προϊόντα της Σαρία μέσω του μεγάλου δικτύου και των θυγατρικών της. (El Tiby, 2011 σελ.17-20).

- Στη Μαλαισία, η επίσημη ανάπτυξη της ισλαμικής οικονομίας ξεκίνησε με την ίδρυση της *Tabung Haji*. Η πρώτη ισλαμική τράπεζα στη Μαλαισία ήταν η *Bank Islam Malaysia* η οποία άρχισε να λειτουργεί τον Ιούλιο του 1983 με την ψήφιση του Ισλαμικού Τραπεζικού νόμου του 1983. Το 1984, η κυβέρνηση έχει θεσπίσει το νόμο του *Takaful* 1984 για να ανοίξει το δρόμο για τη δημιουργία του πρώτου *Takaful* (Ισλαμική ασφάλιση) της εταιρείας, *Syarikat Takaful Malaysia*.

Ισλαμικός χρηματοοικονομικός τομέας στη **Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική** (*Middle East and North Africa-MENA*) έχει γίνει ένα σημαντικό συστατικό στην ανάπτυξη της οικονομίας των χωρών αυτών. Η σημαντική παρουσία της ισλαμικής οικονομίας μπορεί να φανεί σε διάφορες χώρες της MENA. Αυτά περιλαμβάνουν τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ), το Ιράν, τη Σαουδική Αραβία, το Μπαχρέιν, το Κουβέιτ, το Ομάν και την Αίγυπτο. Επιπλέον, η ισλαμική οικονομία έχει εμφανιστεί και στην Ιορδανία, το Μαρόκο, και την Τυνησία. Εκτός από το *Dubai Islamic Bank*, υπάρχουν τώρα άλλες τέσσερις ισλαμικές τράπεζες στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα: *Sharjah Islamic Bank*, η *Emirates Islamic Bank*, *Abu Dhabi*

Islamic Bank. Οι Συμβατικές τράπεζες προσφέρουν, επίσης, ισλαμικά προϊόντα είτε μέσω ενός ισλαμικού τμήματος ή θυγατρικής της. Αρκετές μεγάλες εκδόσεις *Sukuk* προέρχονται από τη χρηματοπιστωτική αγορά ΗΑΕ.

- **Σουδάν:** Το Σουδάν είναι η τρίτη χώρα που προσπάθησε να μετατρέψει το τραπεζικό σύστημα να συμμορφωθεί πλήρως με την Σαρία. Η εμπειρία του Σουδάν δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μια πλούσια εμπειρία. Η απόφαση για τη μετατροπή του τραπεζικού συστήματος στην Ισλαμική το 1983 έγινε από τον εκλιπόντα Πρόεδρο *Jaafar Mohammad Numeiri*. Αποφάσισε ότι όλες οι τράπεζες πρέπει να λειτουργούν σύμφωνα με τους κανόνες της Σαρίας. Το 1984, η κυβέρνηση εξέδωσε την αστική διοικητική πράξη που απαγόρευσε τη χρήση του τόκου σε ολόκληρη την οικονομία. Το 1985, μετά την κατάρρευση της κυβέρνησης του *Numeiri*, υπήρχε μια εχθρική στάση προς τις ισλαμικές δραστηριότητες, και πολλές τράπεζες επανήλθαν στο συμβατικό πρακτικό, ενώ οι άλλοι λειτουργούν υπό μεγάλη πίεση. Δεν ήταν μέχρι το 1989, όταν ο στρατός ανέτρεψε την κυβέρνηση, το σύνολο της οικονομίας μεταφέρθηκε για να συμμορφωθεί με την Σαρία. Το 1993, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αυστηρή τήρηση των κανόνων της Σαρίας, η κυβέρνηση καθιέρωσε την *'High Supervisory Board'* (SHSB). (El Tiby, 2011 σελ.17-20)
- **Ιράν:** Ο *Farhad Nili* δηλώνει ότι το Ιράν υπήρξε πρωτοπόρο τόσο στην θεωρητική όσο και στην επιχειρησιακή πτυχή της ισλαμικής τραπεζικής, αλλά δεν έχει εισαχθεί καλά στο εξωτερικό, λόγω έλλειψης της εποικοδομητικής αλληλεπίδρασης της χώρας με το μεγαλύτερο στο κόσμο μουσουλμανικό πληθυσμό. (Thiagaraja et.al, 2014 σελ. 16).
- Με επικεφαλής το Ιράν, η Σαουδική Αραβία και η Μαλαισία, η ισλαμική οικονομία έχει διεισδύσει περισσότερες από 65 χώρες σε όλο τον κόσμο. Μέχρι το τέλος του 2013, τα ισλαμικά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία υπολογίζονται ότι είναι περίπου από 1.3 τρισεκατομμύρια δολάρια έως 1.500 δισεκατομμύρια δολάρια. Αν τα Ισλαμικά περιουσιακά στοιχεία είναι περίπου λιγότερο από το 1 τοις εκατό των παγκόσμιων χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, την ταχεία ανάπτυξή τους, ιδίως στη Νοτιοανατολική Ασία και τη Μέση Ανατολή, και την ανώτερη απόδοση τους κατά τη διάρκεια της κρίσης έχουν οδηγήσει πολλούς να πιστεύουν ότι η ισλαμική χρηματοδότηση είναι μια βιώσιμη εναλλακτική λύση. Η ταχεία ανάπτυξη

της ισλαμικής χρηματοδότησης μπορούμε να τη δούμε σε διάφορες χώρες του κόσμου. Το Ιράν είναι μία από τις λίγες χώρες στον κόσμο που έχουν μετατρέψει το σύνολο του χρηματοπιστωτικού του τομέα σε ισλαμικό σύστημα και διέπει την Κεντρική Τράπεζα του Ιράν. Το Ιράν είναι η μεγαλύτερη αγορά στον κόσμο στην Ισλαμική Οικονομία. Ωστόσο, η Ισλαμική κεφαλαιαγορά δεν έχει ακόμη αναπτυχθεί στο Ιράν, δεδομένου ότι έχει στη Μαλαισία. Το Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου (GCC), μια κοινοπραξία έξι χωρών του Κόλπου. Παρ'όλα αυτά, τα ισλαμικά ομολόγα έχουν υπάρξει στο Ιράν από το 1994, με τη μορφή των λεγόμενων 'εγγυητική επιστολή συμμετοχής' που εκδίδονται από τους δήμους ή τις μεγάλες εταιρείες για τη χρηματοδότηση έργων. (Thiagaraja et.al, 2014 σελ. 10).

Το Νομικό πλαίσιο του Ιράν για το ισλαμικό τραπεζικό σύστημα προβλέπει τέσσερις κατηγορίες καταθέσεων:

1. Καταθέσεις όψεως, τα οποία είναι άτοκα δάνεια στην τράπεζα
 2. Λογαριασμούς ταμειωτηρίου
 3. Μακροπρόθεσμες καταθέσεις ή λογαριασμούς επενδύσεων, στην οποία οι καταθέτες μοιράζονται τα γενικά κέρδη των τραπεζών και, από το 2011
 4. Λογαριασμούς επενδύσεων για ειδικούς σκοπούς, στην οποία ο επενδυτής ή ο καταθέτης περιορίζει τη χρήση των κεφαλαίων για προκαθορισμένα σχέδια στα οποία η τράπεζα είναι επίσης εταίρος της καθαρής θέσης. Οι καταθέσεις ταμειωτηρίου λαμβάνουν κάποια αμοιβή με τη μορφή μόνους σε μετρητά ή σε είδος μέσω κλήρωσης. Η προσωρινή αμοιβή των προθεσμιακών καταθέσεων καθορίζεται από τη νομισματικό και πιστωτικό Συμβούλιο (MCC) κάθε χρόνο, με σκοπό να εξασφαλιστεί ένας λογικός κόστος χρηματοδότησης.
- **Σαουδική Αραβία:** Το ισλαμικό τραπεζικό σύστημα της Σαουδικής Αραβίας έχει κάνει καλή πρόοδο, παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει ξεχωριστή ισλαμική τραπεζική νομοθεσία στη χώρα. Υπάρχουν δύο σημαντικοί παράγοντες στην ισλαμική τραπεζική της Σαουδικής Αραβίας : *Al Rajhi Banking and Investment Corporation* και *Bank Al Jazira*. Οι Συμβατικές τράπεζες , επίσης, εξυπηρετούν την ισλαμική τραπεζική πελατεία από την ίδρυση των ισλαμικών τμημάτων. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας της Σαουδικής Αραβίας αποτελείται από 14 εμπορικές τράπεζες και 5 λαϊκές τράπεζες και

κατέχει περιουσιακά στοιχεία αξίας άνω των 20 δισεκατομμύρια δολάρια. Οι Ισλαμικές τραπεζικές εργασίες κατέχουν το 64 τοις εκατό του συνολικού μεριδίου αγοράς στη Σαουδική Αραβία.

- **Μπαχρέιν:** Το 1978 ιδρύθηκε η πρώτη ισλαμική τράπεζα για το Μπαχρέιν, το *Bahrain Islamic Bank*. Υπάρχουν 351 χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στο Μπαχρέιν, εκ των οποίων 33 είναι ισλαμικά και έχουν συνολικό κεφάλαιο των 2.240.000.000 δολάρια. Οι ισλαμικές τραπεζικές εργασίες στο Μπαχρέιν κατέχουν πλήρεις εμπορικές τράπεζες, υπεράκτιες τραπεζικές μονάδες, καθώς και επενδύσεις τραπεζών. Χρησιμοποιούν το Μπαχρέιν ως βάση για έναν σημαντικό αριθμό ισλαμικών τραπεζών από την οποία να λειτουργούν τα κράτη του Κόλπου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Βόρειας Αμερικής. (Thiagaraja et.al, 2014 σελ. 10).

Το Μπαχρέιν θεωρείται ως ο μεγαλύτερος ηγέτης στη διεθνή αγορά της *Sukuk*.

- **Κουβέιτ:** Το Κουβέιτ κατατάσσεται ως η τρίτη στην κατοχή των ισλαμικών τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων που αξίζουν 22,7 δισ. δολάρια. Το 1977 ιδρύθηκε το *Kuwait Finance House* το οποίο θεωρείται ως θεμέλιο της ισλαμικής τραπεζικής στο Κουβέιτ. Είχε μεγάλη επιτυχία με την πάροδο του χρόνου και επί του παρόντος ανταγωνίζεται με επιτυχία με 12 συμβατικές τράπεζες και 3 εξειδικευμένες κρατικές τράπεζες στην χρηματοπιστωτική αγορά του Κουβέιτ. Ο *Issam Al Tawari* αναμένει ότι η ισλαμική οικονομία θα παραμείνει ισχυρή στο Κουβέιτ, με βάση τα θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη της χώρας και την υπάρχουσα δύναμη της ισλαμικής τραπεζικής στη χώρα. Το Κουβέιτ είναι που ίδρυσε το *Kuwait Finance House*, μια από τις πρώτες ισλαμικές τράπεζες στον κόσμο. (Thiagaraja et.al, 2014 σελ. 16).
- **Ομάν:** Στο Ομάν, ως αποτέλεσμα ενός διατάγματος που ψηφίστηκε από τον Σουλτάνο *Qaboos* το 2011, δύο πλήρεις ισλαμικές τράπεζες και μια σειρά από συμβατικές τράπεζες έχουν ήδη λάβει άδεια για να ξεκινήσουν Ισλαμικές πράξεις. Οι δύο ισλαμικές τράπεζες, Τράπεζα *Nizwa* και *Alizz* Ισλαμική Τράπεζα, εισήχθη στο χρηματιστήριο το 2012, και πολλές συμβατικές τράπεζες ανακοίνωσαν τη δημιουργία ισλαμικού τμήματος.
- **Αίγυπτος:** Η Αίγυπτος αντιπροσωπεύει σήμερα περίπου το 9 τοις εκατό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος του αραβικού κόσμου (ΑΕΠ), και έχει ένα από τα μεγαλύτερα τραπεζικά συστήματα. Ωστόσο, η Αίγυπτος ελάχιστα συμμετείχε στην

πρόσφατη επέκταση της ισλαμικής οικονομίας, την συναρπαστική εξέλιξη στις χρηματοπιστωτικές αγορές της Μέσης Ανατολής για δεκαετίες. Τον Ιανουάριο του 2013, το αιγυπτιακό Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε ένα νέο νομοσχέδιο ‘σχέδιο *Sukuk*’ μετά οι μελετητές της Σαρίας απέρριψαν μια προηγούμενη έκδοση. Η Αίγυπτος έχει τώρα 14 ισλαμικές τραπεζικές άδειες, αλλά μόνο 3 πλήρεις ισλαμικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένων των *Faisal Islamic Bank* της Αιγύπτου, *Al Baraka Banking Group*, που εδρεύει στο Μπαχρέιν και *Abu Dhabi Islamic bank* της Αιγύπτου. Παρά τις πολλές περισσότερες δανειστές με ισλαμική χρηματοδότηση παράθυρα, οι περίπου 17 δις. δολάρια των περιουσιακών στοιχείων στην ισλαμική τραπεζική βιομηχανία της Αιγύπτου, είναι ελάχιστη σε σύγκριση με τις συμβατικές τράπεζες της Αιγύπτου. Το σύνολο του ενεργητικού του συνόλου του τραπεζικού τομέα είναι περίπου 198 δις. δολάρια, σύμφωνα με την κεντρική τράπεζα της Αιγύπτου δεδομένων το 2012. Η Αίγυπτος είχε βιώσει κάποια πρωτόγονη μορφή της ισλαμικής τραπεζικής στα μέσα της δεκαετίας του 1960, αλλά για πολιτικούς λόγους δεν συνεχίστηκε

- **Ιορδανία:** Στην Ιορδανία ξεκίνησε το 1978 με 2 εκατομμύρια δηνάρια, η οποία έχει αυξηθεί σε 125 εκατομμύρια δηνάρια. Στην Ιορδανία έχουν υπάρξει πολλές προσπάθειες από την κυβέρνηση να αναπτύξει το ρόλο της ισλαμικής τραπεζικής και να δημιουργήσει ένα ηγετικό περιφερειακό κέντρο για την ισλαμική οικονομία εξαιτίας των νόμων που αναφέρονται στις εργασίες του *Takaful* και *Sukuk*. Τα περιουσιακά στοιχεία των τεσσάρων ισλαμικών τραπεζών που λειτουργούν στην Ιορδανία είναι 4.6 δις. δολάρια και αποτελούν το 5 τοις εκατό του συνόλου των τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων. Επιτεύχθηκε ετήσια αύξηση του 13 τοις εκατό και είναι καλύτερες και από τις συμβατικές τράπεζες στην αύξηση των καταθέσεων και τη χρηματοδότηση. Η ιορδανική κυβέρνηση σχεδιάζει να εκδώσει *Sukuk* για να αντιμετωπίσει το έλλειμμα στον προϋπολογισμό από τη στιγμή που η νομοθεσία οργανώσει αυτό το θέμα. Η εκκρεμούσα νομοθεσία θα επιτρέψει την εμπορία των *Sukuk* στο χρηματιστήριο του Αμμάν. (Thiagarala & Morgan & Tebbut&Chan, 2014 σελ. 11). Υπάρχουν σήμερα έξι ισλαμικές τράπεζες που λειτουργούν στην Ιορδανία. Τα βασικά οικονομικά στοιχεία είναι ότι οι συνολικές καταθέσεις και η συνολική χρηματοδότηση των ισλαμικών τραπεζών αυξήθηκαν κατά 16,35 τοις εκατό από

χρόνο σε χρόνο και 15,58 τοις εκατό από χρόνο σε χρόνο, αντίστοιχα, στο τέλος του 2011. Υπάρχουν τρεις takaful φορείς: Η Ισλαμική Ασφαλιστική Εταιρεία, Η Al-Barakah Takaful Εταιρεία και η Πρώτη Ισλαμική Ασφαλιστική Εταιρεία. Τα Takaful προϊόντα στην Ιορδανία υπάρχουν σχεδόν σε όλους τους επιχειρηματικούς τομείς.

- Υποσαχάριες Αφρικής:** Παρά το γεγονός ότι η Ισλαμική οικονομία έχει δει τη μεγαλύτερη αύξηση κατά την τελευταία δεκαετία στη Νοτιοανατολική Ασία και τη Μέση Ανατολή, υπήρξαν όμως ιδρύματα που πρόσφεραν την ισλαμική οικονομία εντάσσοντας την στις Αφρικανικές αγορές. Ο μεγάλος μουσουλμανικός πληθυσμός θεωρείται μέρος αυτής της προσπάθειας, αλλά η προσφυγή των άτοκων δανείων σε αγορές με μεγάλους, εκτός του τραπεζικού συστήματος, πληθυσμούς παίζουν επίσης σημαντικό παράγοντα. Παρά τις αποτυχίες στην παγκόσμια οικονομία, οι περισσότερες οικονομίες των χωρών της Υποσαχάριες Αφρικής παρουσίασαν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Κατά τα τελευταία 15 χρόνια, η αύξηση του εγχώριου ΑΕΠ ήταν σχεδόν 5 τοις εκατό παραπάνω το χρόνο. Η μελλοντική προοπτική σχετικά με την ανάπτυξη της Υποσαχάριες Αφρικής είναι να συνεχιστεί με τον σημερινό ρυθμό της τάξης του 5 τοις εκατό, καθώς η περιοχή υιοθετεί όλο και περισσότερο τις πολιτικές προς την ανάπτυξη και την γρήγορη ενσωμάτωση με την παγκόσμια οικονομία. Οι τελευταίες μεταρρυθμίσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα σε πολλές χώρες της Αφρικής ,νοτίως της Σαχάρας, έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη των τραπεζικών συστημάτων τους. Αυτές οι θετικές τάσεις μπορούν να θεωρηθούν ως αρκετό χώρο για την ισλαμική τραπεζική στο να καθιερωθεί και να αναπτυχθεί στην Υποσαχάρια Αφρική. Οι Υποσαχάριες Αφρικής χώρες όπως η Νότια Αφρική, η Νιγηρία, η Κένυα, και η Τανζανία προσπαθούν να εξελίξουν την ισλαμική τραπεζική τις προσπάθειές τους. Νιγηρία εισήγαγε άτοκο τραπεζικό νόμους. Κένυα βιώνει μια σημαντική αύξηση στην ισλαμική τραπεζική και *Takaful* ιδρύματα και την Τανζανία έχει μια αυξανόμενη ζήτηση των καταναλωτών για τα συμμορφούμενα προϊόντα *Shari'ah*. Άλλες χώρες, καθώς έχουν δεσμευθεί να δημιουργήσει ισλαμικές τράπεζες και το θέμα sukuk, όπως η Ουγκάντα, το Μαλάουι, το Μάλι και τη Ζάμπια. (Thiagaraja et.al, 2014 σελ. 12).

Κένυα: Στην Κένυα, η ισλαμική οικονομία είναι μια σχετικά νέα έννοια, αλλά η χώρα θέλει

να είναι το ισλαμικό οικονομικό κέντρο της Ανατολικής Αφρικής.

Η **Ευρωπαϊκή Ένωση** αναδεικνύεται ως το κέντρο της ισλαμικής τραπεζικής και χρηματοδότησης. Υπήρξε μια θαυματική ανάπτυξη του ισλαμικού τραπεζικού κλάδου σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες. Παρά το δύσκολο οικονομικό κλίμα στις χώρες, η ισλαμική τραπεζική αυξήθηκε γρηγορότερα στη Βρετανία, την Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο από ό, τι σε πολλές ισλαμικές χώρες στη Μέση Ανατολή και την Ασία. Ο ταχύτατα αναπτυσσόμενος μουσουλμανικός πληθυσμός στις ευρωπαϊκές χώρες είναι μια ώθηση για την ανάπτυξη της ισλαμικής οικονομίας αλλά και την αύξηση της αποδοχής των ισλαμικών χρηματοοικονομικών προϊόντων.

- **Ηνωμένο Βασίλειο:** Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει αναδειχθεί ως το σημείο μηδέν για το ισλαμικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη, και το Λονδίνο είναι το κέντρο της ισλαμικής οικονομίας έξω από το μουσουλμανικό κόσμο. 19 δισεκατομμύρια δολάρια ήταν τα ισλαμικά τραπεζικά περιουσιακά στοιχεία. Ο Ισλαμικός τραπεζικός τομέας του Ηνωμένου Βασιλείου κατατάσσεται το νούμερο ένα στην Ευρώπη και το ένατο στον κόσμο, ξεπερνώντας ακόμα και κάποιες μουσουλμανικές χώρες, συμπεριλαμβανομένου του Πακιστάν, το Μπαγκλαντές, την Τουρκία και την Αίγυπτο, σύμφωνα με την *City UK Islamic Finance Report* του 2012. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της ανάπτυξης του Λονδίνου και του Ηνωμένου Βασιλείου ως το βασικό ευρωπαϊκό κέντρο για την ισλαμική τραπεζική ήταν οι υποστηρικτικές κυβερνητικές πολιτικές που προορίζονται να διευρύνουν την αγορά των ισλαμικών χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών. Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει πέντε ισλαμικές τράπεζες που προσφέρουν άτοκες συναλλαγές για τους μουσουλμάνους. Υπάρχουν, επίσης, περίπου 22 συμβατικές τράπεζες που έχουν ειδικά τμήματα και προσφέρουν ισλαμικές τραπεζικές συναλλαγές στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το Ηνωμένο Βασίλειο κατέχει ηγετική θέση στην ισλαμική τραπεζική και τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης, καθώς, με 55 κολέγια και επαγγελματικά ιδρύματα προσφέρουν εκπαίδευση στην ισλαμική τραπεζική και τη χρηματοδότηση προς το παρόν περισσότερο από οπουδήποτε αλλού στον κόσμο.
- **Ιρλανδία:** Εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο, ένα μεγάλο μέρος των ισλαμικών χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων της ευρωζώνης έχει λάβει χώρα στην Ιρλανδία. Η Ιρλανδία έχει αναπτύξει ένα ισχυρό θεμέλιο για τη βιομηχανική ισλαμική

οικονομία, συμπεριλαμβανομένου ενός ολοκληρωμένου δικτύου φορολογικής συνθήκης με τα μουσουλμανικά έθνη και μια διάταξη στο φορολογικό κώδικα ειδικά για τα ισλαμικά χρηματοοικονομικά μέσα, όπως εκείνες που αφορούν *Ijarah*, *Murabaha* και *Takaful*. Η Ιρλανδία είναι το σπίτι για πάνω από 50 παρόχους υπηρεσιών αμοιβαίων κεφαλαίων, παγκόσμια, τα οποία όλα υποστηρίζονται από περισσότερους από 11.000 επαγγελματίες του κλάδου και προσφέρουν το ευρύτερο φάσμα εμπειρογνωμοσύνης στην εξυπηρέτηση. Υπολογίζεται ότι το 20 τοις εκατό των Ισλαμικών αμοιβαίων κεφαλαίων βρίσκονται στην Ιρλανδία. Η ιρλανδική κυβέρνηση έχει υποστηρίξει την ανάπτυξη της ισλαμικής οικονομίας. Για παράδειγμα, η ιρλανδική οικονομική ρυθμιστική αρχή έχει συστήσει μια ειδική ομάδα για να ασχοληθεί με την ίδρυση των ισλαμικών επενδυτικών κεφαλαίων. Το Λουξεμβούργο είναι μια δημοφιλής τοποθεσία για την εισαγωγή *Sukuk* και είναι η προτιμώμενη θέση για τις διεθνείς επενδύσεις ενός αριθμού των κρατικών επενδυτικών ταμείων. Η ευέλικτη προσέγγιση για τα ισλαμικά επενδυτικά προϊόντα και υπηρεσίες στο Λουξεμβούργο προέρχονται από τα τέλη της δεκαετίας του 1970, όταν το ισλαμικό τραπεζικό σύστημα *Holdings Limited Luxembourg* ιδρύθηκε ως το πρώτο ισλαμικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα στην Ευρώπη. Αυτό ακολουθήθηκε από την ίδρυση του *Takafol A.E.*, μια εταιρεία ασφαλειών ζωής, τον Δεκέμβριο του 1982. Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στατιστικά στοιχεία, υπάρχουν 15 *Sukuk* στο Λουξεμβούργο σήμερα, για μια αξία 8 δισεκατομμυρίων ευρώ. (Thiagaraja et.al, 2014 σελ. 12).

- **ΤΟΥΡΚΙΑ:** Η Ισλαμική οικονομία στην Τουρκία είναι ένα πρόσφατο φαινόμενο, παρά την πλειοψηφία του μουσουλμανικού πληθυσμού στη χώρα. Η συμμετοχή των ισλαμικών τραπεζών έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, λόγω της μειωμένης εμπιστοσύνης στο συμβατικό τραπεζικό τομέα μετά την οικονομική κρίση του 2001 και του 2008 και η επιθυμία για την προσέλκυση κεφαλαίων από τις χώρες του Κόλπου. Η Τουρκία θεωρείται ως η πλέον υποσχόμενη αγορά για την ισλαμική οικονομία, λόγω του δυναμικού του πληθυσμού της, ειδικά στο εργατικό δυναμικό της, των ανεπτυγμένων χρηματοπιστωτικών αγορών της, τη ποικιλία των χρηματοοικονομικών προϊόντων, τις υπηρεσίες και τις πρακτικές και ένα ισχυρό ρυθμιστικό πλαίσιο στον χρηματοπιστωτικό τομέα της. Το Χρηματιστήριο της Κωνσταντινούπολης αναμένεται να αναδυθεί ως βασικό περιφερειακό χρηματιστήριο

για εισαγωγή ισλαμικών τίτλων και ήδη έχει αναπτύσσει ένα προϊόν για να χειριστεί τις ανάγκες ρευστότητας των ισλαμικών κεφαλαίων.

- **ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ:** Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο Ισλαμικός Χρηματοπιστωτικός τομέας έχει εμπλακεί στη θεωρία του καταναλωτή. Η πρώτη και πιο σημαντική συστηματική προσπάθεια να φέρουν τα Η.Π.Α την ισλαμική οικονομία στην αγορά λιανικής πώλησης καταναλωτικών προϊόντων έγινε στα μέσα της δεκαετίας του 1990, όταν το 'Γραφείο του ελεγκτή του νομίσματος' αναγνώρισε επίσημα την *Ijarah* και τα μοντέλα *Murabahah* όπως ισχύει για συναλλαγές που αφορούν αγορές ακινήτων. Υπάρχουν προς το παρόν λίγα Ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στις Ηνωμένες Πολιτείες που είναι σε θέση να διασφαλίσουν την ορθή επίβλεψη των συμβούλων της Σαρίας που απαιτούνται από την εθνική αγορά και να δημιουργήσουν στενές εταιρικές σχέσεις με τις ρυθμιστικές αρχές και τα βασικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Αυτές οι επιχειρήσεις φέρνουν προϊόντα της Σαρίας στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η ισλαμική οικονομία γρήγορα αναγνωρίζεται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και προσφέρει μια ισχυρή εξειδικευμένη αγορά των καταναλωτών. Η Ισλαμική οικονομία έχει αυξηθεί με διαφορετικό τρόπο στις Ηνωμένες Πολιτείες από ό, τι σε άλλα μέρη του κόσμου, κυρίως λόγω της εγχώριας ζήτησης. Στεγαστικά χρηματοδοτικά προϊόντα αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος της ζήτησης αυτής, με περίπου 10.000 αγορές κατοικιών με βάση το νόμο της Σαρίας, κατά την προηγούμενη δεκαετία.
- **Καναδά:** Ο αριθμός των Καναδών μουσουλμάνων έχει διπλασιαστεί από 253.300 το 1991 σε 579.600 το 2001, η μεγαλύτερη αύξηση πληθυσμού μεταξύ των θρησκευτικών ομάδων στον Καναδά κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου των 10 ετών. Από το 2001, οι μουσουλμάνοι αποτελούσαν το 2 τοις εκατό του συνολικού πληθυσμού του Καναδά. Οι τάσεις δείχνουν ότι ο αριθμός αυτός συνεχίζει να αυξάνεται. Η ζήτηση για ισλαμική τραπεζική και takaful θα αυξηθεί λόγω της αύξησης του πληθυσμού και των ισλαμικών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε παγκόσμιο επίπεδο. (Thiagaraja et.al, 2014 σελ. 13).
- **ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:** σύμφωνα με τον *Michael T. Skully* έχει αρχίσει πρόσφατα να προσφέρει Ισλαμικά προϊόντα. Η Ισλαμική Οικονομία έχει σημαντικές δυνατότητες για να γίνει ένα σημαντικό στοιχείο στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες

της Αυστραλίας και τις γύρω χώρες. Έχει τη δυνατότητα για την περαιτέρω διευκόλυνση της καινοτομίας και του ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα χονδρικής και λιανικής πώλησης και να υποστηρίξει τη δέσμευση της αυστραλιανής κυβέρνησης για τη διαφοροποίηση της πιστωτικής αγοράς. Αυτό είναι αποτέλεσμα της συνεχιζόμενης ανάπτυξης του μουσουλμανικού πληθυσμού της Αυστραλίας με 365.000. Η Αυστραλία είναι μια σημαντική βάση για να εξυπηρετήσει αυτό το ταχύτατο αναπτυσσόμενο τομέα στην παγκόσμια αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Η ελκυστικότητα της Αυστραλίας ως χρηματοοικονομικό κέντρο υποστηρίζεται από μια αρκετά μεγάλη εγχώρια οικονομία. Η Αυστραλία βρίσκεται σε καλή θέση για να επωφεληθεί από την ευκαιρία της ισλαμικής οικονομίας, με ευρέως αναγνωρισμένο ισχύ στο τραπεζικό τομέα και εμπειρία στον τομέα των υποδομών, της ιδιοκτησίας, των πόρων και της χρηματοδότηση της γεωργίας. Η Νέα Ζηλανδία έχει μια σύγχρονη, ευημερούσα και αναπτυγμένη οικονομία της αγοράς, με εκτιμώμενο ΑΕΠ σε ισοτιμία αγοραστικής δύναμης ανά κάτοικο περίπου US \$ 28.250. Ως αποτέλεσμα των προσπαθειών για την απελευθέρωση και την ενθάρρυνση των επενδύσεων στη χώρα, η Νέα Ζηλανδία έχει εντοπίσει την ισλαμική οικονομία ως βασικός τομέας για τις ευκαιρίες ανάπτυξης. Η Νέα Ζηλανδία είναι μια αγροτική οικονομία που λειτουργεί με τις αρχές της ελεύθερης αγοράς. Η οικονομία συνέχισε την ισχυρή ανοδική της πορεία, και το βιοτικό επίπεδο έχει αυξηθεί σταθερά κατά την τελευταία δεκαετία. (Thiagaraja et.al, 2014 σελ. 13).

4.2 Μελετητές της Ισλαμικής Οικονομίας

Οι μελετητές στη Μαλαισία έχουν την τάση να είναι πιο φιλελεύθεροι στις ερμηνείες τους από τους μελετητές στις χώρες του Κόλπου. Η πρόκληση αυτή οδήγησε σε πολυάριθμες προσπάθειες για την τυποποίηση και την καλύτερη εναρμόνιση των νομικών αποφάσεων για τα ισλαμικά χρηματοοικονομικά προϊόντα.

Ο ισλαμικός χρηματοοικονομικός τομέας, κατά τη δεκαετία του 1970, βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στους μελετητές της Σαρίας για τις *Fatwas* (νομικές γνωμοδοτήσεις) σχετικά με τα προϊόντα που παρουσιάζονται. Ουσιαστικά κάθε ισλαμικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα διατηρεί τουλάχιστον έναν και συνήθως αρκετούς μελετητές της Σαρίας για διαβούλευση. Αυτοί οι μελετητές της Σαρίας εργάζονται ως σύμβουλοι στα Ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ως

διοικητικοί σύμβουλοι της Σαρίας. Πληρώνονται για την παροχή συμβουλών σχετικά με τα νέα προϊόντα ή τις οικονομικές δομές που προτείνονται να παρουσιαστούν στην αγορά, και να ελέγξουν τις πράξεις των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που ισχυρίζονται ότι είναι ισλαμικά. Αυτό αποτελεί βασικό ρόλο για τον ισλαμικό χρηματοοικονομικό τομέα, και είναι ένα αιώνιο πρόβλημα που δεν υπάρχουν αρκετοί μελετητές/ερευνητές που έχουν τα προσόντα για να δώσουν τις συμβουλές τους για τον αυξανόμενο αριθμό των ισλαμικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Ατομικοί μελετητές συχνά συμμετέχουν σε πολλαπλές πλευρές της Σαρίας και επεκτείνονται πολύ στην ικανότητά τους να αφιερώσουν το χρόνο τους για τα πολλά πιεστικά ερωτήματα που προκύπτουν. Η εκπαίδευση για την αύξηση του αριθμού των ειδικευμένων μελετητών είναι ένας σημαντικός τομέας της ανάπτυξης στον ισλαμικό χρηματοοικονομικό τομέα.

Ένας άλλος σημαντικός τομέας ανάπτυξης είναι η αύξηση του συντονισμού μεταξύ των μελετητών. Η πρόσφατη τάση είναι στην προσέγγιση των διαφόρων μελετητών. Αυτό επιτυγχάνεται με διάφορους τρόπους, όπως συνέδρια που συγκεντρώνουν επιστήμονες από διαφορετικά περιβάλλοντα και θέσεις, και τη δημιουργία ή την ενίσχυση των θεσμικών οργάνων που έχουν ως στόχο την τυποποίηση και την παρακολούθηση των προϊόντων στον ισλαμικό χρηματοοικονομικό τομέα. Μία από τις πιο σημαντικές επιπτώσεις για τον ισλαμικό νόμο πέρα από τον ισλαμικό χρηματοοικονομικό τομέα είναι η ανάπτυξη της Fiqh Ακαδημιών. Αυτά τα συνέδρια, ερευνητικά ιδρύματα, και Fiqh Ακαδημίες συγκεντρώνουν μελετητές που μαζί συζητούν συγκεκριμένο νομικό θέμα σε μια μορφή συλλογικής ή "ομάδα *Ijtihad*". Η ομοφωνία που αναπτύσσεται σε αυτές τις συζητήσεις στη συνέχεια συνοψίζεται και δημοσιεύεται ως fatwas (νομικές γνωμοδοτήσεις). Στις μέρες μας αυτό έχει γίνει αρκετά εύκολο με την ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και μέσων μεταφοράς. Κατά την κλασική περίοδο όμως οι μελετητές ήταν απομονωμένοι ο ένας από τον άλλον και οι συμβουλές δινόντουσαν στους μόνο στους άμεσους, κοντινούς σε αυτούς μουσουλμάνους και σε αυτούς που μπορούν να διαβάσουν τα αντίγραφα των γραπτών τους διατριβών. (Shawamreh,2013 σελ.53)

Τώρα, είναι πολύ πιο εύκολα να διανέμουν τις γνώσεις τους και τις εργασίες τους παγκόσμια. Ένα σημαντικό ποσοστό των αποφάσεων που εκδίδονται από τις Ακαδημίες Fiqh έχουν ασχοληθεί ειδικά με θέματα της ισλαμικής οικονομίας. Η δομή της ισλαμικής νομικής θεωρίας βασίζεται στην αξιοπιστία και τη φήμη του μελετητή. Η μουσουλμανική κοινότητα είναι αυτή που θα αποφασίσει ποιον μελετητή θα χρησιμοποιήσει, σε σχέση με την εξειδίκευση

και την αξιοπιστία του στις ερμηνείες του ισλαμικού νόμου. Οι καταναλωτές των ισλαμικών χρηματοοικονομικών προϊόντων βασίζονται στα διοικητικά συμβούλια της Σαρίας και των μεμονωμένων ερευνητών να εκδώσουν τις fatwas (νομικές γνωμοδοτήσεις) για τα διάφορα προϊόντα που προσφέρονται. Επίσης, έχουν τη δυνατότητα τις επιλογής του μελετητή σχετικά με την αξιοπιστία του. Όταν οι μελετητές εκδίδουν *Fatwa* θέτουν τη φήμη τους σε κίνδυνο στις περιπτώσεις που αποδέχονται συγκεκριμένα προϊόντα. Κάποιες έρευνες έδειξαν ότι οι καταναλωτές δεν επιλέγουν στην πραγματικότητα ποιον μελετητή θα ακολουθήσουν. Αυτός είναι ένας άλλος σημαντικός κίνδυνος. Οι καταναλωτές δεν πρέπει ποτέ να θεωρούν ότι κάθε προϊόν που αποκαλείται "ισλαμικό" πληρεί τους νόμους του Ισλάμ (SHAWAMREH 2013 σελ.54)

Ο *Khurshid Ahmad* ισχυρίστηκε ότι τα οικονομικά συστήματα είναι συστήματα που βασίζονται στην αξία. ακόμα και το καπιταλιστικό οικονομικό σύστημα βασίζεται σε ορισμένες πολιτιστικές αξίες, οι οποίες αντικατοπτρίζονται σε αυτό το σύστημα. Αυτή η πεποίθηση δεν βρίσκεται σε αντίθεση με τον ισχυρισμό του *Max Weber* (1930) ότι η *Calvinist* θρησκευτική θεωρία που σερβίρεται για να προωθήσει τον καπιταλισμό. Ως εκ τούτου, αν οι μουσουλμάνοι θα πρέπει να εξουσιοδοτηθούν οικονομικά, μια θεωρία της ισλαμικής οικονομίας είναι απαραίτητη. Άλλοι θεωρητικοί ανέλαβαν αυτή τη γραμμή σκέψης, όπως *Umer Chapra*, ο οποίος δηλώνει: «βρίσκεται Αρετή... όχι αφήνοντας στην άκρη τις γενναιοδωρίες του Θεού, αλλά απολαμβάνοντας τις εντός του πλαισίου των τιμών για μια «δίκαιη ζωή», μέσω του οποίου το Ισλάμ επιδιώκει την προώθηση της ευημερίας των ανθρώπων». Στο Ισλάμ, όλα τα πεδία της ζωής είναι αλληλένδετα. Στόχοι και οι αξίες της ζωής θα πρέπει να ευθυγραμμιστούν, οπότε οι τιμές του οικονομικού συστήματος ευθυγραμμίζονται με εκείνες της κοινωνίας.

Kuran (2004) υποστηρίζει ότι η εμφάνιση της βιομηχανίας αυξήθηκε από τη συζήτηση σχετικά με το εάν ή όχι οι μουσουλμάνοι στην Ινδία θα πρέπει να έχουν μια 'ξεχωριστή πατρίδα ή εξακολουθούν να αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης Ινδίας μετά το χάρισμα του 1947. ο *Mawdudi* ευνόησε την τελευταία πρόταση όσο και υποστήριξε ότι το 'ξεχωριστή πατρίδα' ήταν περιττή, διότι αν οι μουσουλμάνοι ασκήσουν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα πιστά, το θέμα της εθνικής πατρίδας θα ήταν άνευ σημασίας. Κατά την άποψη αυτή, η ομάδα αλληλεγγύης εξαρτάται περισσότερο από τις κοινές πεποιθήσεις όσο και θεωρίες από τις κοινές γεωγραφικές επικράτειες. .[Hunt-Ahmed, 2013 σελ.4]

Ένα από τα κύρια ζητήματα που αφορούν τους μουσουλμάνους μελετητές ήταν πώς να

εξαλείψουν το *Riba* από τη ζωή τους και το πώς θα μπορούσαν να κάνουν τις οικονομικές τους σχέσεις με την Σαρία. Ο *Rashid Rida* (1865-1935) ήταν ένας Σύρος λόγιος και νομικός ο οποίος εντάχθηκε με τον *Jalal Al Din Al Afghani* (1838-1897) και *Mohamed Abdu* (1849-1905) στην εφημερίδα *Al-Urwa al-Wuthqa* και αργότερα, ξεκίνησαν στην εβδομαδιαία εφημερίδα *Al Manar* στο Κάιρο, όπου δημοσίευσαν άρθρα που συζήταγαν Το νόμιμο του τόκου. Αυτή η περίοδος έχει εμφανίσει επίσης διανοητές, όπως *Hassan Al Banna* (1906-1949), ιδρυτή της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, *Sayed Qutb* (1906-1966), στοχαστής της Μουσουλμανικής Αδελφότητας στην Αίγυπτο, και *Sayed Abu Ala Mawdudi* (1903-1979), Πακιστανός δημοσιογράφος και ιδρυτής του ισλαμικού κόμματος. Οι Ιδέες και τα άρθρα τους για το πώς να αποκαταστήσουν το ισλαμικό κράτος και πώς να ενισχύσουν την ισλαμική Σαρία σε όλες τις πτυχές της μουσουλμανικής ζωής, έχουν βοηθήσει στην ενίσχυση της συνειδητοποίησης της σημασίας της για την ίδρυση του ισλαμικού χρηματοπιστωτικού συστήματος στο μυαλό των μουσουλμάνων .

Τα απαραίτητα προσόντα για να γίνει κάποιος μελετητής της Σαρίας δεν ορίζονται από κάποιο κεντρικό όργανο, όπως στα περισσότερα επαγγέλματα όπως δικηγόροι, αρχιτέκτονες και ούτω καθεξής. Πρακτάω αναφέρονται εννέα από τους πιο σημαντικούς μελετητές της Σαρίας για να δείξουμε κάποια προσόντα που απαιτούνται για να γίνει κάποιος μελετητής της Σαρίας.

1) Ο Δρ Hussain Hamid Hassan

Ο Δρ *Hussain Hamid Hassan* έλαβε το διδακτορικό του από το Τμήμα της Σαρίας στο Πανεπιστήμιο Al Azhar στο Κάιρο της Αιγύπτου, το 1965. Κατέχει επίσης δύο πτυχία στη Νομική από το Διεθνές Ινστιτούτο Συγκριτικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης και δύο άλλα πτυχία στο ‘Νομικών και Οικονομικών Σπουδών’ από το Πανεπιστήμιο του Καΐρου. Δούλεψε ως Επίκουρος Καθηγητής, Αναπληρωτής Καθηγητής και Καθηγητής της Σαρίας στη Σχολή Νομικών και Οικονομικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο του Καΐρου μεταξύ του 1960 και του 2002.

Ο Δρ *Hassan* είναι μέλος των εποπτικών επιτροπών της Σαρίας σε πολλά ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως η *Emirates Islamic Bank*, *Dubai Islamic Bank -DIB*, *National Bank of Sharjah*, *Islamic Development Bank*, *Dubai Islamic Insurance and Re-Insurance (Aman)*, *Tamweel*, *AMLAK*, *Liquidity Management Centre* και *Accounting and Auditing Organisation for Islamic Financial Institutions*. Ο Δρ *Hassan* είναι ο συγγραφέας 21 βιβλίων στον ισλαμικό νόμο, τη χρηματοδότηση, την οικονομία, τις κοινωνικές σπουδές και την τέχνη.

Επιπλέον, έχει γράψει περισσότερα από 400 ερευνητικά άρθρα σχετικά με τα θέματα αυτά.

2) Ο Δρ Ali AlQaradaghi

Ο Δρ *Ali AlQaradaghi* έλαβε το διδακτορικό του στον τομέα των συμβάσεων και των χρηματοοικονομικών συναλλαγών από το Πανεπιστήμιο Al Azhar στο Κάιρο της Αιγύπτου, το 1985. Σήμερα είναι Καθηγητής ισλαμικών χρηματοοικονομικών συμβάσεων και διευθύνει το Τμήμα της ισλαμικής νομολογίας στο College of Sharia'a και στο τμήμα των Ισλαμικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Κατάρ.

Ο Δρ *Ali AlQaradaghi* εξυπηρετεί σήμερα στα διοικητικά συμβούλια της Σαρίας πολλά ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εντός και εκτός του Κατάρ, όπως *Emirates Islamic Bank*, *Dubai Islamic Bank -DIB* στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, *Investment House* και *Investors Bank* στο Μπαχρέιν και *First Investment* στο Κουβέιτ.

Είναι ιδρυτικό μέλος πολλών φιλανθρωπικών οργανώσεων και διεθνών οργανισμών ισλαμικής νομολογίας και συγγραφέας πολλών ερευνητικών άρθρων σε σύγχρονα θέματα στην ισλαμική τραπεζική και τη χρηματοδότηση. Έχει δημοσιεύσει περισσότερα από οκτώ βιβλία.

3) Ο Δρ Mohamed Elgari

Ο Δρ *Mohamed Elgari* έλαβε το διδακτορικό του στα Οικονομικά από το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας (ΗΠΑ), και σήμερα δουλεύει ως καθηγητής της Ισλαμικής οικονομίας στο *King Abdulaziz University* (Τζέντα), στη Σαουδική Αραβία. Αυτός είναι ένας σύμβουλος της Σαρίας σε πολλά ισλαμικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων της *HSBC Amanah*, *Abu Dhabi Islamic Bank*, *Bahrain Islamic Bank*, *Dow Jones Islamic Index*, *National Commercial Bank*, *Saudi American Bank* και *Saudi Fransi Bank*. Είναι ένας παραγωγικός συγγραφέας και έχει δημοσιεύσει μια σειρά από επιστημονικά περιοδικά και διάφορα βιβλία.

4) Ο Δρ Mohd. Daud Bakar

Ο Δρ *Mohd. Daud Bakar* έλαβε το διδακτορικό του από το Πανεπιστήμιο του St Andrews, Ηνωμένο Βασίλειο. Ήταν ο πρώην Αναπληρωτής Καθηγητής στο ισλαμικό δίκαιο και Αναπληρωτής Πρύτανης στο Διεθνές Ισλαμικό Πανεπιστήμιο στη Μαλαισία. Ο Δρ *Bakar* είναι ο Διευθύνων Σύμβουλος του Διεθνούς Ινστιτούτου Ισλαμικών Οικονομικών. Οι τομείς εξειδίκευσής του περιλαμβάνουν την Ισλαμική νομική θεωρία, Τραπεζική και χρηματοοικονομική, Δίκαιο της Zakat και του Μεσαιωνικού Νόμου. Ο Δρ *Bakar* είναι μέλος των εποπτικών επιτροπών της Σαρίας σε πολλά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στη Μαλαισία και σε όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένης και της *Central Bank of Malaysia*, *Securities Commission*

of Malaysia, International Islamic Financial Market, Accounting and Auditing Organisation for Islamic Financial Institutions και άλλα πολλά θεσμικά όργανα. Έχει δημοσιεύσει περισσότερα από 30 άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά και παρουσίασε περισσότερες από 120 εργασίες σε διάφορα συνέδρια.

5) Sheikh Nizam M.S. Yaquby

Ο *Sheikh Nizam M.S. Yaquby* έλαβε το πτυχίο από το Πανεπιστήμιο *McGill* του Μόντρεαλ, στον Καναδά, στην Οικονομική και Συγκριτική Θρησκευολογία. Σπούδασε παραδοσιακές ισλαμικές μελέτες υπό την καθοδήγηση επιφανών επιστημόνων, συμπεριλαμβανομένου του *Sheikh Abdulla Al-Farisi Sheikh Yusuf al-Siddiqi, Sheikh Mohamed Saleh al-Abbasi, Sheikh Yasin al Muhhamed Fadani* (Μέκκα), *Sheikh Habib-ur-Rahman A. Zaini* (Ινδία), *Sheikh Abdullah bin Al-Siddiq Al-Ghumar* (Μαρόκο) και άλλοι.

Οι τομείς εξειδίκευσής του περιλαμβάνουν *Khatib* ΣΤΑ Τζαμιά στο Μπαχρέιν (1981 - 1990). Δίδαξε επίσης *Tafsir, Hadith* και *Fiqh* στο Μπαχρέιν. Είναι μέλος των εποπτικών συμβουλίων της Σαρίας για την *Islamic Investment Banking Unit* του *'The Ahli United Bank (UK)' PLC London, Abu Dhabi Islamic Bank* και πολλές άλλες ισλαμικές τράπεζες και ιδρύματα. Έχει συμμετάσχει σε πολλές διεθνείς Ισλαμικές συναντήσεις *Da'wah* και *Fiqh*. Οι δημοσιεύσεις του περιλαμβάνουν *Risalahfi al Tawbah* (στα αραβικά), *Qurrat al-Ainaynfi Fada il Bir al-Walidayn* (στα αραβικά) και *Irshad al-Uqala Ila Hukm al Qira h min al-al-Mushaffi al-Salah* (στα αραβικά). Έχει επίσης συμμετάσχει σε πάνω από 500 διαλέξεις, ομιλίες και σεμινάρια κατάρτισης και ηχογραφήσεις κασέτας. Μιλάει αγγλικά, αραβικά και περσικά.

6) Sheikh Muhammed Taqi Usmani

Ο *Sheikh Muhammed Taqi Usmani* απέκτησε ένα μεταπτυχιακό στα αραβικά με διάκριση από το Πανεπιστήμιο Punjab το 1970 και βραβεύτηκε με LLB με διάκριση από το Πανεπιστήμιο του Καράτσι το 1967. Το πτυχίο του είναι από το Πανεπιστήμιο Καράτσι το 1964. Το 1961 κέρδισε ειδικότητα (*Takhassus*) σε *IFTA* από *Darul Uloom Καράτσι*. Του απονεμήθηκε ένα *Alimiyyah* από *Darul Uloom Καράτσι* το 1959 και το *Fazil-e-Arabi* με διάκριση από το Πανεπιστήμιο Punjab το 1958.

Πρόσφατα, άρχισε ως κριτής της Σαρίας στο δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό πάγκο, το Ανώτατο Δικαστήριο του Πακιστάν (όπου είχε γίνει από το 1982). Σήμερα είναι αναπληρωτής πρόεδρος και μόνιμο μέλος της Διεθνούς Ακαδημίας Ισλαμικής *Fiqh* Τζέντα (υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης (OIC)) και Αντιπρόεδρος της *Darul Uloom Καράτσι*. Έχει

διατελέσει πρόεδρος του Κέντρου για την Ισλαμική Οικονομικών του Πακιστάν από το 1991 και ως πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της Σαρίας για την *Saudi American Bank* στην Τζέντα και *Robert Fleming Oasis Fund* στο Λουξεμβούργο και στο Συμβούλιο της Σαρίας, ΑΑΟΙΦΙ.

Εργάστηκε επίσης για την *Citi Islamic Investment Bank, Bahrain and Amana Investments Ltd*, στην Σρι Λάνκα. Διετέλεσε αντιπρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της Σαρίας του *Abu Dhabi Islamic Bank*, Αμπού Ντάμπι. Ήταν επίσης μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Σαρίας για το *The Ahli United Bank (UK) PLC*, στο Λονδίνο, στο *Al-Baraka Group* στην Τζέντα. *First Islamic Investment Bank* στο Μπαχρέιν. Είναι μέλος της Επιτροπής για την ισλαμοποίηση της Οικονομίας στην κυβέρνηση του Πακιστάν, δίδασκε σε διάφορους κλάδους της μελέτης του Ισλάμ για πάνω από 40 χρόνια και συμμετείχε σε πολλές ισλαμικές συνεδριάσεις, *Da'wah* και *Fiqh* σε όλο τον κόσμο.

Οι δημοσιεύσεις του περιλαμβάνουν πάνω από 50 έργα που δημοσιεύθηκαν στην αγγλική γλώσσα (συμπεριλαμβανομένης τους ισλαμικούς τρόπους χρηματοδότησης), αραβικά και ουρντού. Μιλάει αγγλικά, αραβικά, Ουρντού και περσικά.

7) Sheikh Abdullah Bin Suleiman Al-Maniya

Ο *Sheikh Abdullah Bin Suleiman Al-Maniya* υπήρξε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου *Senior Ulema* από την ίδρυσή του το 1971. Ήταν πρώην δικαστής του Ακυρωτικού Δικαστηρίου στη Μέκκα *Al Mukarramah*. Έχει επιβλέψει σημαντικό αριθμό διδακτορικών διατριβών. Με αντιπροσωπεία διορίστηκε πρόεδρος των δικαστηρίων της Μέκκα *Al Mukarramah*. Έχει συντάξει μια σειρά από *Fatawa* (ερμηνευτικές απόψεις) και δημοσίευσε πολλά βιβλία.

8) Sheikh Dr Abdullah bin Abdulaziz Al Musleh

Sheikh Dr Abdullah bin Abdulaziz Al Musleh ίδρυσε το υποκατάστημα της *Imam Muhammad bin Saud Islamic University* στην Abha (Σαουδική Αραβία) και ήταν πρότανης του από το 1976 μέχρι το 1994. Ήταν κοσμήτορας της Σχολής της Σαρίας '*Faculty of Sharia'a and Principles of Religion*' στο '*Imam Muhammad bin Saud Islamic University*'. Στη Σχολή ίδρυσε επίσης το τμήμα Ισλαμικών Οικονομικών. Ήταν επίσης Γενικός Διευθυντής της Επιστημονικής Ομάδας 'Θαύματα στο Κοράνι και Sunnah'. Έχει δημοσιεύσει πολυάριθμες ερευνητικές μελέτες και βιβλία.

9) Sheikh Dr Muhammad Al-Ali Al Qari bin Eid

Sheikh Dr Muhammad Al-Ali Al Qari bin Eid εργάστηκε ως καθηγητής των Ισλαμικών Οικονομικών στο *King Abdulaziz University* στην Τζέντα και ήταν ένας εμπειρογνώμονας στη

Fiqh Ακαδημία του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης στην Τζέντα. Δούλεψε επίσης ως διευθυντής του Εθνικού Κέντρου Διοικητικών Συμβούλων στη Τζέντα. Έχει πολλές δημοσιεύσεις και βιβλία στο όνομά του.(Kettel, 2011 σελ. 26-30)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τι Ισλάμ δεν είναι απλά μια θρησκεία, είναι τρόπος ζωής και περιλαμβάνει όλες τις πτυχές της ζωής συμπεριλαμβανομένου και του οικονομικού και του νομικού περιεχομένου.

Η Σαρία είναι το σύνολο των Ισλαμικών νόμων και αντλείται από δύο κύριες πηγές: 1) Το Κοράνι και το Sunnah και τρεις δευτερεύουσες πηγές :1) Ijma 2) Qiyyas 3) Ijtihad. Σύμφωνα με αυτά, ελέγχεται αλλά και εμφανίζεται η Ισλαμική οικονομία.

Το βασικό στοιχείο της Ισλαμικής Οικονομίας είναι η απαγόρευση του Riba. Με αυτό τον τρόπο η Ισλαμική οικονομία δεν εγγυάται σταθερό ποσοστό κέρδους, αλλά καλεί όλες τις πλευρές, είτε χρηματοδότες είτε χρηματοδοτούμενοι να συμμετάσχουν στα κέρδη και στις ζημιές.

Η Ισλαμική Οικονομία στηρίζεται πάνω στις επενδύσεις και στις κινήσεις κεφαλαίων, πράγμα που οδηγεί στην ανάπτυξη των κοινωνιών και την εξάλειψη υπερβολικού κινδύνου (Gharar).

Δίνει ώθηση στις εταιρικές σχέσεις (Musharaka, Mudaraba) και διασφαλίζει το δίκαιο κάθε πλευράς.

Δίνει τη δυνατότητα σε πολλούς ανθρώπους να αποκτήσουν προϊόντα ή υπηρεσίες με ένα συμφωνημένο επιπλέον κέρδος, πληρώνοντας τα όμως με δόσεις χωρίς την ανάγκη πληρωμής τόκων υπερημερίας για λόγους καθυστέρησης. (Murabaha)

Προσφέρει το δίκαιο και την ισότητα μεταξύ των ανθρώπων ώστε να μην υπάρχουν μόνο φτωχοί και μόνο πλούσιοι. Αυτό επιτυγχάνεται πληρώνοντας ένα ποσοστό 2.5% του σταθερού και αποταμιευμένου ποσού με διάρκεια πάνω από χρόνο.

Τα ισλαμικά όργανα Sukuk μπορούν να αποτελέσουν κατάλληλη πηγή χρηματοδότησης έργων υποδομής και να δώσουν ώθηση σε μια οικονομική ανάπτυξη που θα ενσωματώσει μεγαλύτερο τμήμα της κοινωνίας.

Η Ισλαμική Οικονομία εμφανίστηκε και άρχισε να μελετηθεί από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα. Παρόλα αυτά είχε μεγάλη ανάπτυξη και ιδρύθηκαν αποκλειστικές Ισλαμικές Τράπεζες σε πολλές χώρες του κόσμου, πολλοί φορείς και ιδρύματα για τον έλεγχο και παρακολούθηση της Ισλαμικής Οικονομίας αλλά και πολλές σχολές ειδικευμένες σε αυτό το τομέα.

Αποδείχθηκε ότι, παρά τη κρίση του 2008 η Ισλαμική οικονομία αυξήθηκε και αυξάνεται όλο και περισσότερο. Τα στοιχεία του ενεργητικού της από το 2008 ήταν 639 δις δολάρια και μέχρι το 2013 αυξήθηκε στα 1,8 τρις δολάρια και αυξάνεται με ρυθμό 10% το έτος περίπου.

Παρατηρείται επίσης, πως μπορεί να έχει μεγάλο ρόλο και θεραπεία στη σύγχρονη κρίση. Ένας λόγος είναι τα χρέη των χωρών που δε μπορούν να ξεπληρώσουν τις τοκογλυφίες αυτές.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι το Ιράν, το Σουδάν, και η Μαλαισία κατάργησαν το συμβατικό οικονομικό σύστημα και ακολουθούν μόνο το Ισλαμικό Οικονομικό Σύστημα.

Πολύ σημαντικό επίσης είναι, ότι οι συμμετέχοντες δεν είναι μόνο Μουσουλμάνοι αλλά και μη, οι οποίοι νιώθουν μεγαλύτερη ασφάλεια για τα χρήματά τους σε σχέση με τις συμβατικές τράπεζες.

Αναπτύχθηκε και εξελίχθηκε σε πολλές χώρες του κόσμου και της Ευρώπης, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, Τουρκία, Ιρλανδία Αυστραλία, Καναδά , Β.Αμερική και άλλα.

Στην Ελλάδα όμως, και παρά το μεγάλο αριθμό των μουσουλμάνων που έφτασε περίπου τους 350 χιλιάδες, η Ισλαμική Οικονομία δεν είναι καθόλου γνωστή, ούτε στο εκπαιδευτικό αλλά και ούτε στο πρακτικό επίπεδο. Πολύ δύσκολη ήταν και η εύρεση ελληνικής βιβλιογραφίας για την Ισλαμική Οικονομία. Οι γλώσσες με τις οποίες υπήρχε, ήταν στα Αγγλικά και κυρίως στα Αραβικά αν και πολλά από αυτά δεν χρησιμοποιήθηκαν τελικά στην εργασία λόγω πολύ μεγάλου όγκου πληροφοριών.

Στόχος ήταν αρχικά, να γίνει σύγκριση μεταξύ της συμβατικής τραπεζικής και Ισλαμικής τραπεζικής χωρίς την επιβολή τόκων. Όμως, δεν υπήρχε μια αρχική βάση για να μπορέσει να μελετηθεί η Ισλαμική οικονομία στην Ελλάδα. Για αυτό και έγινε μια ‘συνοπτική’ ανάλυση των Ισλαμικών Οικονομικών Νόμων και το πως έχει εξελιχθεί έως σήμερα. Έτσι, αφού έχει γίνει η πρώτη και βασική αρχή παρουσίασης της Ισλαμικής Οικονομίας, θα μπορούσε να γίνει σε μια μελλοντική έρευνα ο στόχος αυτής της εργασίας που ήταν αρχικά. Δηλαδή η σύγκριση μεταξύ της συμβατικής οικονομίας και της Ισλαμικής.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Αλ-Καχτάνι Μ.Μ.Α., (2002), *Το οικονομικό Σύστημα στο Ισλάμ* (στα Αραβικά), Σαουδική Αραβία
- Abuda A.O (1997), *Islamic economy for the Layperson*, Ghana
- Chapra M.O., (1976), "Objectives of the Islamic Economic Order." In: Ahmad K., *Islam: Its Meaning and Message*. London: Islamic Council of Europe.
- El-Ashker A. and Wilson R., (2006), *Islamic Economics: A short History*, Boston, Brill Leiden
- El Tiby A.M., (2011), *Islamic Banking: How to manage and Improve Profitability*, Canada, Wiley
- Farooq M.O., (2013), *Contemporary Islamic Economic Thought in: Hunt-Ahmed K., Contemporary Islamic Finance: Innovations, Applications and Best Practices* , Canada, John Wiley & sons, Inc.
- Hunt-Ahmed K., (2013), *Islamic Finance in the world economy in: Hunt-Ahmed K., Contemporary Islamic Finance: Innovations, Applications and Best Practices* , Canada, John Wiley & sons, Inc.
- Iqbal, Z. and Mirakhor A.,(2011), *An Introduction to Islamic Finance: Theory and Practice 2nd* , Singapore, John Wiley& Sons (Asia)
- Kettel B., (2011), *The Islamic Banking and Finance Workbook*, United Kingdom, John Wiley & Sons Ltd
- Kettel B., (2011), *Introduction to Islamic Banking and Finance*, United Kingdom, John Wiley & Sons Ltd
- Kuran T., (2004), *Islam & Mammon: The Economic Predicaments of Islamism*, Princeton: Princeton University Press
- Mawdudi A.A., (1980), *Towards Understanding Isla.*, United Kingdom: The Islamic Foundation.
- Shawamreh C., (2013), *The Legal Framework of Islamic Finance in: Hunt-Ahmed K., Contemporary Islamic Finance: Innovations, Applications and Best Practices*, Canada, John Wiley & sons, Inc.
- Thiagaraja S., Tebbutt A.M. and Chan G.,(2014), *The Islamic finance Handbook*, Singapore, John Wiley & Sons
- Thomas A., (2006), *Interest in Islamic Economics*, New York, Routledge
- Tripp C., (2007), *Islam and the moral economy -The challenge of Capitalism*, cambridge University press
- Wafi A.A., (1998), *Human rights in Islam*, translated by Derar Saleh Derah, Riyadh ,Nai of Arab Academy for security sciences.

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

No.	Ορολογία	Εξήγηση
1	Abu Hanifah	Ιμάμης και ιδρυτής της σουνητικής σχολής Hanafi.
2	Ahadith	Λέξεις και παραδόσεις που συγκεντρώθηκαν από την ζωή του προφήτη Μουχάμεντ.
3	Ahkam	Θεμελιώδη πίστη στις συνήθειες Πεποιθήσεις.....
4	Ajira	Σύμβαση κατασκευής.
5	Akhlaq	Η συμπεριφορά, η στάση και η ηθική της εργασίας.
6	Alkali	Πώληση καθυστερημένης υποχρέωση για μια καθυστερημένη υποχρέωση.
7	Alqard Alhasan	Άτοκο δάνειο.
8	Alshahadeh	Η δήλωση της πίστης στο Ισλάμ.
9	Aqidah	Όλες οι μορφές της πίστης από έναν μουσουλμάνο στον ΑΛΛΑΧ.
10	Ariyah	Χαριστική μετάβαση του ακινήτου.
11	Ayat	Κυριολεκτικά σημάδια.
12	Bai Baithaman Al-Ajil	Πώληση με πληρωμή
13	Baitul Mal	Το πρώτο οργανωμένο ισλαμικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα.
14	Bay	Πωλήσεις.
15	Bay Muajjal	Μια πιστωτική πώληση στην οποία η πληρωμή της συμφωνημένης τιμής αναβάλλεται ή γίνεται με δόσεις κατά την πάροδο του χρόνου, αλλά τα αγαθά παραδίδονται αμέσως.
16	Bay Salam	Πληρωμή ή μια προθεσμιακή πώληση ή εκ των προτέρων πληρωμή.
17	Bay wa Shart	Πώληση και επιβολή όρου σε αυτήν.
18	Bay'atayn Fi Baya	Δύο πωλήσεις σε μία.
19	Bilal Ibn Rabah	Ένας από τους συντρόφους του προφήτη.
20	Darura	Αναγκαιότητα.
21	Dayn gia Dayn	Δάνειο για δάνειο
22	Fasad	
23	Fikh Al-Mu'amalat	Ισλαμικοί κανόνες συναλλαγών.
24	Fiqh	Κείμενο σε νομικό επίπεδο.
25	Fuqaha	Μουσουλμάνοι μελετητές.
26	Gharar	Ανάληψη υπερβολικών κινδύνων.
27	Halal	Επιτρεπτό.
28	Hanafi	Ισλαμική σχολή στο Ιράκ.
29	Hanbali	Ισλαμική σουνητικής σχολή.
30	Haram	Απαγορευμένο.
31	Hiba	Δώρο.
32	Hiyal	Νομίμως επιτρεπτό κόλπο που προορίζεται για την τήρηση προς τη μορφή αλλά όχι ως προς την ουσία με τους κανόνες του ισλαμικού νόμου

33	I.D.B	Ισλαμική Τράπεζα Ανάπτυξης.
34	Ibadat	Κανόνες που διέπουν την σχέση μεταξύ του ανθρώπου και του θεού.
35	Ijara	Πώληση της επικαρπίας.
36	Ijara Wa Iqtina	Οι δόσεις αποτελούνται από ενοίκιο για τη χρήση και μέρος της αποπληρωμής του κεφαλαίου.
37	Ijma	Συναίνεση, ομοφωνία των κειμένων που περιέχονται στις δύο πρώτες κύριες πηγές της Σαρίας.
38	Ijtihad	Προσπάθειες νομίμων και μελετητών να βρουν λύσεις σε προβλήματα που προκύπτουν κατά την διάρκεια της εξέλιξης των ανθρώπινων κοινωνιών.
39	Inan	Όταν δύο ή περισσότερα μέρη συνεισφέρουν σε ταμείο κεφαλαίων, είτε με χρήματα, οι συνεισφορές σε είδος ή εργασίας.
40	Istihsan	Δικαστικές ή νομολογικές προτιμήσεις.
41	Istisna	Κατασκευή ενός προϊόντος.
42	Jizia	Οφειλόμενου φόρου από μη-μουσουλμάνους για την παροχή προστασίας.
43	Ka'aba	Πέτρινο κτήριο όπου είναι η εστίαση της θρησκείας.
44	Kharaj	Φόρο ακίνητης περιουσίας.
45	Majlis Al-aqd	Σύνοδο ή μέρος της σύμβασης
46	Maliki	Ισλαμική σουνητικής σχολή.
47	Manfaa	Το δικαίωμα στο να χρησιμοποιήσει κάποιος κάτι που ανήκει σε κάποιον άλλον.
48	Maqasid	Ευρύτεροι στόχοι.
49	Maslahah	Δημόσιο συμφέρον (αποφάσεις προς το καλύτερο συμφέρον της κοινότητας).
50	Maysir	Τυχερά παιχνίδια.
51	Mekka	Ο τόπος προσκυνήματος για τους μουσουλμάνους.
52	Muajir	Εκμισθωτής.
53	Mu'amalat	Κανόνες που διέπουν την σχέση μεταξύ των ανθρώπων.
54	Muauiya	Ο έκτος χαλίφης των σουνιτών (602 - 680).
55	Mufawada	Απεριόριστη και ισότιμη εταιρική σχέση.
56	Murabaha	Πώληση με κέρδος.
57	Musharaka	Συνεταιρισμός / Μοίρασμα.
58	Mustajir	Μισθωτής
59	Nama Al-mal	Επιταγές, γραμμάτια.
60	Qadi	Θρησκευτικός δικαστής.
61	Qiyas	Σύγκριση με στόχο της ισότητας ή την ομοιότητα μεταξύ δύο πραγμάτων.
62	Riba	Τοκογλυφία ή αδικαιολόγητη αύξηση.
63	Riba Albuyu	Riba που αναφέρεται στο Sounnah.
64	Riba Alfadl	Ανισότητα της ποιότητας ή ποσότητας με ή χωρίς χρονική καθυστέρηση.
65	Riba Aljahiliya	Riba στην εποχή της άγνοιας, πριν το Ισλάμ.

66	Riba Alnasi'a	Τοκογλυφία καθυστέρησης.
67	Riba AlQuran'an	Riba που αναφέρεται στο Κοράνι.
68	Sadaqah	Δωρεές.
69	Safqah	Δύο ευκαιρίες σε μία.
70	Sahaba	Σύντροφοι του προφήτη.
71	Salaf Wa Bay	Λήψη δανείου και πώληση του.
72	Salam	Μια σύμβαση η οποία αναφέρεται σε μια συμφωνία για να αγοράσει, σε προκαθορισμένη τιμή, ένα καθορισμένο είδος εμπορεύματος που δεν είναι διαθέσιμο με τον πωλητή.
73	Sanduq Al Tawfir	Ταμείο εξοικονόμησης.
74	Shafi	Ιμάμης και ιδρυτής της σχολής δικαίου.
75	Shirkah	Εταιρία.
76	Sukuk	Πιστοποιητικό / Βεβαίωση.
77	Sunnah	Οι νόμοι που προκύπτουν από τα Ahadith.
78	Surahs	Στίχοι του Κορανίου.
79	Tawhid	Μονοθεϊσμός.
80	Ujrah	Το μίσθωμα που καταβάλλεται στον εκμισθωτή.
81	Urf	(Εθιμα) ή αποδεκτή συμπεριφορά μεταξύ των μελών μίας κοινωνίας.
82	Uthman	Ο τρίτος χαλίφης των σουνιτών (576 - 656).
83	Wadiah	Φύλαξη.
84	Zakat	Η γενική εισφορά επί της περιουσίας των φυσικών προσώπων.
85	Zakat Alkhirag	Ότι βγάζει η Γή.
86	Zulm	Άδικο.
87	ΑΛΛΑΧ	Ο θεός των μουσουλμάνων.
88	Αμπού Μπακρ	Ο πρώτος χαλίφης των σουνιτών (573 - 634).
89	Ιμάμης	Ηγέτης στις προσευχές, μελετητής, θρησκευτικός ή πολιτικός ηγέτης.
90	Ισλάμ	Αραβική λέξη που σημαίνει θρησκεία των μουσουλμάνων.
91	Κοράνι	Το ιερό βιβλίο των μουσουλμάνων.
92	Μουχάμαντ	Ο προφήτης του ΑΛΛΑΧ.
93	Όμαρ	Ο δεύτερος χαλίφης των σουνιτών (579 - 644).
94	Σαρία	Ιερός νόμος του Ισλάμ.